Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Sydsjællands Landboforening gennem 100 år

1862 . 18. marts . 1962

Sydsjællands Landboforening gennem 100 år

Sydsjællands Landboforening gennem 100 år

1862 . 18. marts . 1962

Det har været bestyrelsens ønske i anledning af Sydsjællands Landboforenings 100 års jubilæum at udgive et jubilæumsskrift, som — omend i noget sammentrængt form — dog kunne give et billede af foreningens virke her i Sydsjælland i den forløbne tid.

Der skal her rettes en tak til alle, der gennem årene — under en eller anden form — har øvet en indsats til gavn og fremgang for foreningen og den sag, den tjener.

En tak til alle, som har ydet et bidrag til skriftet, og en særlig tak til Harald Larsen, Ørslev, der sammen med formanden har forestået redaktionen.

Staureby Nygaard i december 1961.

P. b. v.
Aage Nielsen.

Træk af foreningens historie

Landboforeningen for mindre Landbrugere i Præstø med tilgrænsende Amter, som foreningen dengang hed — et navn, den bar i mange år — nu Sydsjællands Landboforening, blev stiftet den 18. marts 1862.

Der var på det tidspunkt kun få landboforeninger på Sjælland. Den første, Holbæk Amts Landøkonomiske Selskab, blev stiftet i 1812. Præstø Amts Landboforening som var, og indtil nu er, en sammenslutning af større gårde, blev stiftet i 1839. Møns og Haslev og Omegns Landboforening, blev stiftet i årene 1844 og 45.

*

Det stiftende møde blev holdt på Mogenstrup kro. Det kan ikke oplyses, hvem der stod som indbydere til dette. Landboforeningens arkiv har ikke mange skriftlige optegnelser fra disse første år.

Navnene på den første bestyrelse, eller Direktion som det hed på den tid, er optegnede, og er følgende:

Møller Carlsen, Holme mølle ved Holme Olstrup, der blev foreningens første formand og beklædte denne stilling i 10 år. Endvidere sognefoged Søren Jensen, Lov, der blev viceformand, folketingsmand, gårdfæster Jens Andersen, Skelby pr. Herlufmagle, gdr. Jens Petersen, Køng, gdr. Chr. Jespersen, Herlufmagle, og gdr. Hans Larsen, Lille Tvede.

Som det fremgår af bestyrelsens sammensætning, havde Landboforeningen til at begynde med især sit opland omkring Næstved-egnen. Mogenstrup var i Landboforeningens første periode det centrale sted, hvor de første af foreningens sammenkomster og møder holdtes.

En maksimumsgrænse.

I Landboforeningens første lov fandtes en bestemmelse om, at kun landmænd med indtil 12 tdr. hartkorn kunne optages som medlemmer,

og denne bestemmelse synes at være sat ind, for at den skulle overholdes. Da den daværende ejer af Nylykkegaard i Hammer sogn et par år efter foreningens stiftelse fremsatte begæring om at blive optaget som medlem, holdtes i den anledning på Mogenstrup kro et direktionsmøde den 21. januar 1864, hvor spørgsmålet om en lille afvigelse fra de 12 tdr. hartkorn behandledes. Det hedder i forhandlingsprotokollen om denne sag, at de tilstedeværende medlemmer

> „troede ikke at ville stemme mod hans optagelse, da det er ubetydeligt, han ejer over 12 tdr. hartkorn".

Foreningens første dyrskue.

Den 5. juni holdt foreningen sin første ordinære generalforsamling på Mogenstrup kro, og her besluttede man at holde dyrskue den 30. september 1862 i Mogenstrup. Man vedtog bedømmelsesregler og valgte bedømmelseskomiteer for de forskellige dyregrupper.

Dyrskuepræmierne.

På et direktionsmøde i Holme kro umiddelbart før høst samme år vedtog man at udsætte følgende præmiebeløb til dyrskuet den 30. september:

Til hingste 8 præmier, første 30, sidste 10 rigsdaler, ialt 130 rigsdaler.

Til Hopper ligeledes 8 præmier fra 10 til 5 rigsdaler, ialt 50 rigsdaler.

Til tyre 5 præmier, 40 rigsdaler (største 12, mindste 5 rigsdaler).

Til køer 10 præmier, 70 rigsdaler (største 12, mindste 5 rigsdaler).

Til væddere og får 9 præmier, ialt 40 rigsdaler (fra 6 til 4 rigsdaler).

Til svin 4 præmier, 20 rigsdaler, 2 til orner og 2 til søer (også fra 6 til 4 rigsdaler).

Det samlede præmiebeløb til skuet var 350 rigsdaler.

Bedømmelsesreglerne.

Det hedder herom: Ved bedømmelsen af hingste vil der nærmest tages hensyn til, at disse er vel sluttede, med rent og lige løb, uden hensyn til racen. Hingstene ikke under 10 kvarter 1 tomme, hopperne ikke under 10 kvarter. Fortrinsvis udhæves de hingste, som kunne bevise en ædel og god afstamning.

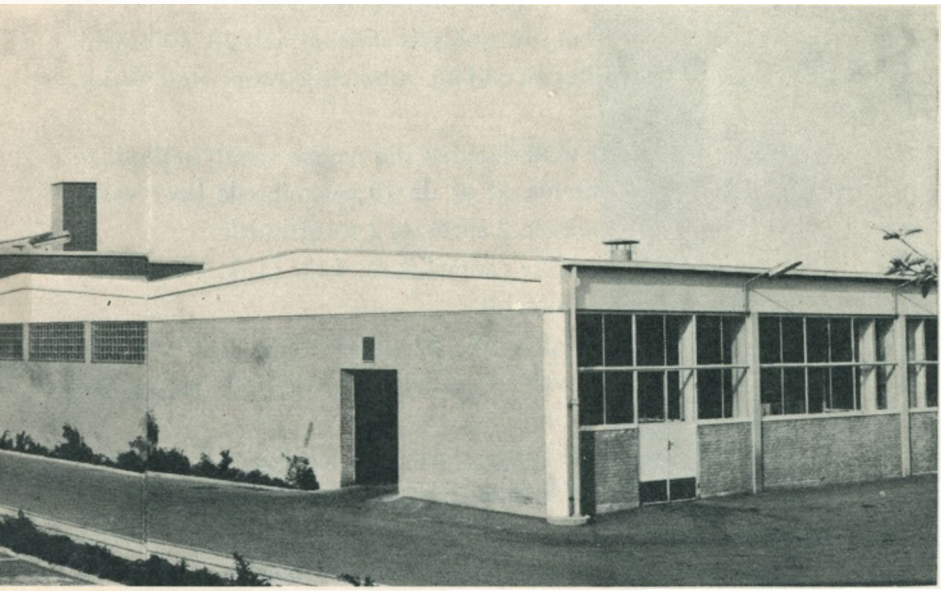

Masnedsund Andelssvineslagteri.

Men hensyn til kvæget vil der især tages i betragtning: 1) hoved og horn, 2) huden, 3) spejlet, 4) mælkeårene, 5) bygning, 6) foderstand, 7) yveret og dets bygning.

Hvad svinene angår, så vil disses bygning og størrelse komme i betragtning, ligesom der også for søerne vil blive taget hensyn til dem, der har de fleste patter.

Sluttelig hedder det: Det er en selvfølge, at de kreaturer, som fremstilles, må være i god foderstand.

Dette første dyrskue

synes at være blevet en skuffelse. Det blev ikke noget stort skue, og med hensyn til kvaliteten har det også været så som så. Der var anmeldt 8 hingste, og kun en af disse er efter forhandlingsprotokollen at dømme fundet værdig til præmie. Det var en rødspættet hingst, tilhørende Hans Rasmussen, Holsted; den tilkendtes 5. præmie, men ejeren renoncerede på præmiebeløbet til fordel for foreningen, oplyser protokollen.

Hopperne var mødt bedre frem, 16 ialt, hvoraf 6 præmieredes. 1. præmie fik en smuk hoppe, tilhørende gdr. Frands Rasmussen, Borupgaard ved Mogenstrup.

Af tyre var kun fremstillet 5, og de præmieredes alle 5.

Malkekøerne var mødt frem i forholdsvis stort tal, ialt 28. 10 præmieredes, og 1. præmie tilkendtes en rød ko, tilhørende proprietær Wildt, Vejløgaard.

Megen ensartethed i dette materiale har der næppe været, heller ikke med hensyn til lød. Det noteres, at af de 10 præmierede køer var 3 røde, 1 gul, 1 brun, 1 rødhjælmet, 2 sorte og 2 sortgrimede.

Endelig præmieredes 6 væddere (anmeldt 7), 4 får (10), 2 orner (2) og ingen søer. Der var ingen anmeldt.

Ialt var der mødt 78 dyr, af hvilke 32 præmieredes. Det samlede præmiebeløb, der udbetaltes, var 193 rigsdaler af de 350, der var bevilget.

Det er sandsynligt, at dette første skue ikke helt har svaret til forventningerne, hverken m. h. t. kvalitet eller kvantitet. Dog har resultatet ikke været mere nedslående, end at bestyrelsen umiddelbart efter skuet samledes og vedtog at indbyde til skue med bortlodning også i det følgende år.

Landboforeningens opgaver.

I årene derefter og helt op til det nye århundrede er det især tre opgaver, som atter og atter går igen i Landboforeningens program: Det er det årlige dyrskue, bortlodningen og diskussionsmøderne.

På disse diskuteredes udelukkende faglige spørgsmål, f. eks. gødnings- og dræningsspørgsmål, sammenlægning af bøndergårde samt spørgsmålet: Er det fordelagtigt at dyrke rodfrugter? Resultatet af diskussionen over dette sidste emne, rodfrugterne, har næppe været meget opmuntrende for de første pionerer i rodfrugtdyrkningen, thi i forhandlingsprotokollen hedder det: Dyrkningen af rodfrugter blev ikke anset for, at den i særdeleshed egnede sig til anbefaling.

Dræning af jorden var i årene 1862-63 et ret ukendt begreb. På møderne diskuterede man dræningsdybde; nogle mente, at ¾ alen ville være passende, andre at man man kunne gå ned til 1½ til 3 alens dybde — dog ikke for dybt på sandjord. På et møde i Udby kro gav således Jens Olsen, Sjolte, og Jens Pedersen, Køng, en række oplysninger om de praktiske erfaringer, de hver især havde høstet fra dræningsarbejdet.

Ved en generalforsamling den 6. marts 1863 hos gæstgiver Retleffsen, Vordingborg, blev fremsat et forslag om, at Landboforeningen skulle indbyde til en politisk sommerfest. Forslagsstilleren tog imidlertid sit forslag tilbage, og spørgsmålet stilledes, som det hedder i protokollen, foreløbigt i bero.

Dette „foreløbigt" står ved magt fremdeles.

På samme generalforsamling drøftede man endvidere spørgsmålet, hvorvidt man burde udvælge 2 mand til at repræsentere foreningen ved landmandsmødet i Odense. Generalforsamlingen besluttede dog, som det hedder: „at foreningen endnu manglede pekuniære kræfter til at kunne gøre så store opofrelser".

Foreningens andet dyrskue

afholdtes i Mogenstrup den 28. maj 1863. Tilslutningen var betydelig bedre end ved det første skue, idet der fremstilledes 158 dyr, af hvilke 44 præmieredes. Præmiebeløbet, der udbetaltes, udgjorde alt i alt 350 rigsdaler.

Arbejdet indstilles i krigsåret.

I det følgende år, 1864, holdtes hverken dyrskue, bortlodning eller diskussionsmøder. Virksomheden var indstillet som følge af krigen og al den uro og usikkerhed, der fulgte med.

I 1865 genoptoges virksomheden; dyrskuet vokser jævnt både i størrelse og kvalitet. I forsommeren 1867 holdtes skuet ved Allerslev kro og i 1868 ved Herlufmagle kro. Ved dette sidste var de præmierede dyrs tal steget til 59 og det samlede præmiebeløb til 465 rigsdaler.

Foreningens første formandsskifte.

I foråret 1872 stod Landboforeningen overfor sit første formandsskifte. Den 2. april holdtes i Mogenstrup den årlige generalforsamling. Formanden, møller Carlsen, Holme Olstrup, som i 10 år havde beklædt formandsposten, var ikke mødt, og generalforsamlingen lededes da af møller Th. Johansen, Orup, som siden 1868 havde været medlem af bestyrelsen.

Ved formandsvalget blev møller Johansen valgt til møller Carlsens efterfølger.

Den følgende 24-årige periode.

Møller Johansen beklædte formandspladsen fra 1872 til 1895. Foreningen gik jævnt og stødt frem i denne periode. Gennem halvfjerdsernes og firsernes politiske uro, der kom til at præge adskillige af datidens forhold, holdtes Landboforeningen fri af alle politiske skær. Man samledes på neutral grund ved dyrskuerne, bortlodningerne og diskussionsmøderne. Dyrskuerne holdtes i juni, rundt om i foreningens opland: i Næstved, Præstø, Mogenstrup, Lundby, Udby, Tappernøje, Allerslev, og skuerne vandt med årene større og større tilslutning, både hvad dyrene og gæsterne angik.

Efterårs-bortlodningerne samlede mange medlemmer og blev efterhånden som et stort høstgilde, der afholdtes, når høsten var kommet i hus. I vintertiden var det diskussionsmødernes emner og drøftelser, der samlede medlemmerne, som regel i stort tal.

I tresserne var det som nævnt især dræningsspørgsmålet, der gav stof til forhandling, og i halvfjerdserne, firserne og op i halvfemserne, efter at det store omslag fra kornavl til større fødevareproduktion var

indtrådt, var det fodrings- og rodfrugtspørgsmålet, der som oftest stod på dagsordenen, når Landboforeningen indbød til møde.

*

I sommeren 1878 var der fællesskue i Næstved for Præstø Amts Landboforening og Landboforeningen f. m. Landbrugere i Præstø m. tilgr. Amter. Førstnævnte forenings formand, forpagter Thalbitzer, Thurebyholm, var skuets formand. Kun handyr kunne fremstilles og erholde præmie. Hundyrene var udelukket. Skuet gav et samlet overskud, oplyses det, på 211 kr. og 85 øre.

*

Nogle år senere kom konsulentspørgsmålet på dagsordenen for første gang. Det skete på et bestyrelsesmøde i foråret 1885. Forslaget gik ud på at ansætte konsulenter i husdyrbrug (heste og kvægavl) indenfor landboforeningerne i Præstø amt. Ved en påfølgende generalforsamling vedtoges det at vælge tre af Landboforeningens medlemmer til sammen med delegerede fra amtets øvrige landboforeninger nærmere at overveje spørgsmålet. Hertil valgtes gdr. Jørgen Nielsen, Dysted, proprietær Olsen, Stenstrupgaard, Jungshoved, og gdr H. Pedersen, Enghavegaard.

Da margarinen stod på dagsordenen.

I 1887-88 kom der et spørgsmål, som for en tid satte sindene i bevægelse indenfor landbruget. Det var „kunstsmørret" (margarinefabrikationen), som man krævede forbud imod. Et par veltalende agitatorer, proprietær Leth Espesen fra Skanderborg-egnen og den unge redaktør Vilh. Lassen, Århus (senere Aalborg Amtstidende), drog ud i landet fra møde til møde for at kræve forbud mod denne konkurrent til det gode danske smør. Bevægelsen og agitatorerne nåede også til Sydsjælland. Man krævede uden skånsel „rent land", og det samme gjorde man i Sydsjælland.

Efter et landboforeningsmøde i Vordingborg i 1888 forhandlede man det aktuelle spørgsmål: fremstilling af kunstsmør. Mødet var besøgt af ca. 150 medlemmer, som alle på nær 5 stemte for „rent land", dvs. forbud mod såvel fabrikation som handel med denne vare. Sekretæren oplyser i forhandlingsprotokollen, at de 5, der stemte imod resolutionen, begrundede deres afstemning med, at de ville nøjes med strenge bestemmelser i stedet for forbud.

Det sydsjællandske andelsslagteri.

I 1888 rejstes spørgsmålet om et andelsslagteri for Sydsjælland. Landboforeningen støttede slagteriplanen. Der holdtes møder om sagen i Næstved, Præstø og Vordingborg, og en tid så det ud som slagteriet var kommet til at ligge i Næstved, og at Møn så havde fået sit eget slagteri. Næstved benyttede imidlertid ikke de foreliggende muligheder, og planen blev da realiseret i Masnedsund med tilslutning såvel fra Møn som fra Sydsjælland. 1. august 1889 stod slagteriet i Masnedsund færdigt til at begynde sin virksomhed, og den udvikling og de udvidelser i takt med tidens krav, der siden da har fundet sted på Masnedsund Andelsslagteri, er vidnesbyrd om, at der har været brug for en virksomhed som denne, til hvis genemførelse Landboforeningen ydede sit bidrag.

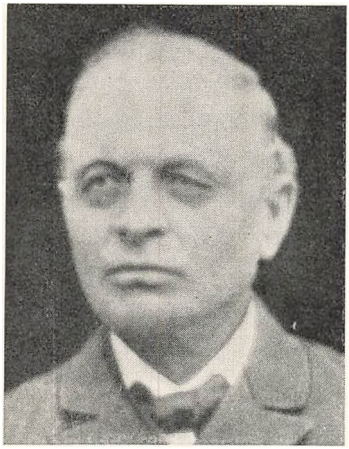

Gdr. P. Hansen, Aaside.

Det andet formandsskifte.

I sommeren 1895 måtte den daværende næstformand, gdr. P. Hansen, Dambæksgaard, Åside, træde til som fungerende formand. Årsagen til dette uventede formandsskifte er et kapitel for sig, som vi ikke skal komme nærmere ind på her. Ved forårsgeneralforsamlingen den 23. marts 1896 valgtes gdr. P. Hansen, Åside, til formand.

Det var i en vanskelig tid, den nye formand tiltrådte, men som den dygtige mand, P. Hansen var, lykkedes det ham at overvinde vanskelighederne og at udnytte foreliggende muligheder for Landboforeningens fortsatte udvikling. Landbrugskrisen, som havde trykket hårdt i firserne og første halvdel af halvfemserne, blev efterhånden overvundet. Det lysnede, og da århundredskiftet nærmede sig, begyndte dansk landbrug at høste frugterne af det arbejde, man i en økonomisk trang tid havde gjort, da grunden ved overgangen fra kornsalg til fødevareproduktion blev lagt til de produktions-andelsforetagender, som dansk landbrug har grund til at være tilfreds med.

Nye opgaver.

Efterhånden meldte sig nye opgaver, som måtte løses. Den lokale forsøgsvirksomhed var taget op af De samvirkende sjællandske Landboforeninger, der tilbød at udføre forsøg med kunstige gødninger. Der meldte sig dog ingen forsøgsværter. Ved et bestyrelsesmøde i Mogenstrup i 1898 meddelte formanden, at tilbudet forelå, men der var ikke én eneste ansøger til disse forsøg.

Ligeledes viste det sig svært at komme i gang med andre nye opgaver. Der blev oprettet kursus i landbrugsbogholderi, og lærer Christensen, Ring, blev af Landboforeningen anmodet om at søge uddannelse i dette fag, for senere at kunne lære fra sig på hjemlige kursus, men det tog tid, inden trangen til planmæssig regnskabsføring meldte sig.

På samme tid begyndte man at røre på sig indenfor fjerkræavlen. Landboforeningen nedsatte i 1901 et udvalg, der trådte i forhandling med den på sin tid meget kendte, initiativrige skovrider Rosthøj, Oremandsgaard, under hvis ledelse der oprettedes 4 fjerkræavlscentrer inden for Landboforeningens arbejdsområde. Fra disse kontrollerede centrer skulle Landboforeningens medlemmer for en rimelig pris kunne købe rugeæg af anerkendte racer, og her har man begyndelsen til den rationelle fjerkræavl, der senere på denne som andre egne har udviklet sig på grundlag af de kontrollerede avlscentre.

Umiddelbart efter århundredskiftet meldte der sig en anden opgave: landbrugskursus for bosiddende landmænd, I vinteren 1902-03 holdtes under ledelse af forstander Tuxen, tidligere leder af Malling Landbrugsskole og Næsgaard Agerbrugsskole, 3 sådanne kursus, henholdsvis i Tappernøje, Kalvehave og Vordingborg, og de faldt alle meget heldigt ud. De var godt besøgte, og blandt deltagerne var der god tilfredshed med udbyttet.

Ligeledes fik Landboforeningen ved denne tid også sit eget medlemsblad, til at begynde med udgivet af red. Hahn, Præstø, men fra år 1900 overdroges det til bladudgiverne C. V. Petersens Sønner i Næstved. I 1910 blev det fælles medlemsblad for de to sydsjællandske landboforeninger og var det, indtil papirforbruget under verdenskrigen blev rationeret så stærkt, at det var nødvendigt at inddrage bladet.

I 12 år, indtil 1908, beklædte gdr. P. Hansen, Åside, formandspladsen, og det blev for Landboforeningen en række gode år. P. Hansen fik

bragt foreningens økonomi på fode, og medlemstallet steg år for år. Opgaverne dukkede frem en for en, og blev taget op i den rækkefølge, hvori de meldte sig, og arbejdet indenfor foreningen gik sin støtte gang under P. Hansens ledelse.

Konsulent-spørgsmålet.

Efterhånden som arbejdet voksede og opgaverne meldte sig, kom ganske naturligt spørgsmål om konsulent-medhjælp. Daværende statsskuekommissær Friis, Lille Næstved, tidligere forpagter af Lindersvold avlsgård og banebryder for kvægavlsforeningerne (tyreholdsforeningerne) på Sjælland, virkede en del år som kvægavlskonsulent for Præstø amts landboforeninger, i de senere år med bistand af daværende konsulent i kontrolforeningerne, Løje, nu Godthaabsgaard ved Store Heddinge.

I foråret 1908 antog Landboforeningens bestyrelse sin første konsulent, landbrugskandidat Viggo Thorsen, Ventegodt ved Stensved, nu gdr. og sognefoged på Stensvedgaard. Den nye konsulent skulle virke til planteavlens fremme, men fik også adskillige opgaver udenfor planteavlen. Thorsen tog praktisk på alle foreliggende opgaver og fik sat arbejdet i god gænge, men afbrød efter 3 års forløb sin konsulentvirksomhed for at overtage sin hustrus fædrenegård ved Stensved, som han fremdeles er ejer af.

Det tredje formandsskifte og 50 års jubilæet.

Forud for generalforsamlingen den 12. marts 1908 havde formanden, P. Hansen, Dambæksgaard, meddelt sin bestyrelse, at han ønskede at trække sig tilbage fra formandspladsen. Arbejdet voksede, og da P. Hansen havde andre offentlige hverv, der krævede et arbejde, bad han sig fritaget for den formandspost, han overtog under ekstraordinære forhold, og som han i 12-13 år havde beklædt på en måde, der havde vundet anerkendelse.

Valget til den nye formand den 12. marts i Tappernøje forsamlingshus kom da til at stå mellem gdr. Emil Hansen, Lilbygaard, Kindvig, og gdr. Chr. Hansen, Brøderup. Ved afstemningen valgtes Emil Hansen med 94 stemmer. Chr. Hansen fik 65.

Emil Hansen førte arbejdet videre, efterhånden som opgaverne

meldte sig, og nye opgaver var der ingen mangel på netop i de år, da landbruget i tiåret 1904-14 havde en af sine bedste perioder.

Det var under gode forhold, Landboforeningen den 18. marts 1912 fejrede sit første store jubilæum, 50 årsdagen for sin tilblivelse. 25 års jubilæet i foråret 1887 synes at være forløbet stille og ubemærket, måske som følge af, at det indtraf på en tid, da landbruget var midt i en alvorlig krisetid.

Jubilæet blev markeret ved generalforsamlingen den 18. marts i Tappernøje forsamlingshus, men den egentlige jubilæumsfest blev afholdt sammen med dyrskuet i Vordingborg den 6. og 7. juni. På grund af mund- og klovesyge blev skuet alene for heste.

Der blev udsendt et jubilæumsskrift, trykt i 1200 eksemplarer.

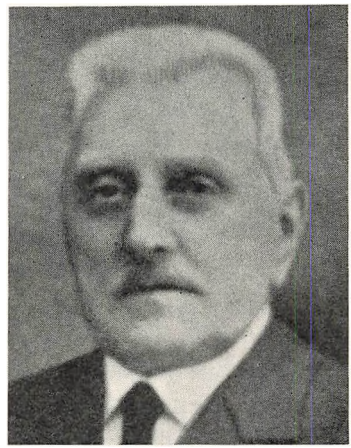

Gdr. Emil Hansen, Kindvig.

Lundby Landbrugsskole.

I et bestyrelsesmøde i Mogenstrup d. 14. juli 1912 behandledes et forslag om oprettelse af en landbrugsskole ved Lundby. Denne sags udvikling, forinden planen gennemførtes med Morten Nielsen som forstander, skal vi ikke komme nærmere ind på her, men blot notere følgende: Ved de første forberedelser til gennemførelse af planen blev Landboforeningen repræsenteret i det om sagen nedsatte udvalg ved formanden, og efter at det i foråret 1915 var lykkedes at nå til et resultat, der førte til skolens rejsning i løbet af sommeren og efteråret 1915, har Landboforeningen i årenes løb støttet skolen direkte som indirekte. Direkte ved i tidligere tid at yde kontante tilskud, og indirekte gennem den nære forbindelse, der bestandig har været mellem skolen og Landboforeningen, og som har været til held for begge parter.

Ved et bestyrelsesmøde den 19. december 1953 forelå et forslag fra Robert Christensen om afholdelse af nogle landbrugsmøder på Sydsjællands Landbrugsskole. Forstanderen tilbød at afholde halvdelen af udgifterne. Det blev overladt til formanden og næstformanden at for-

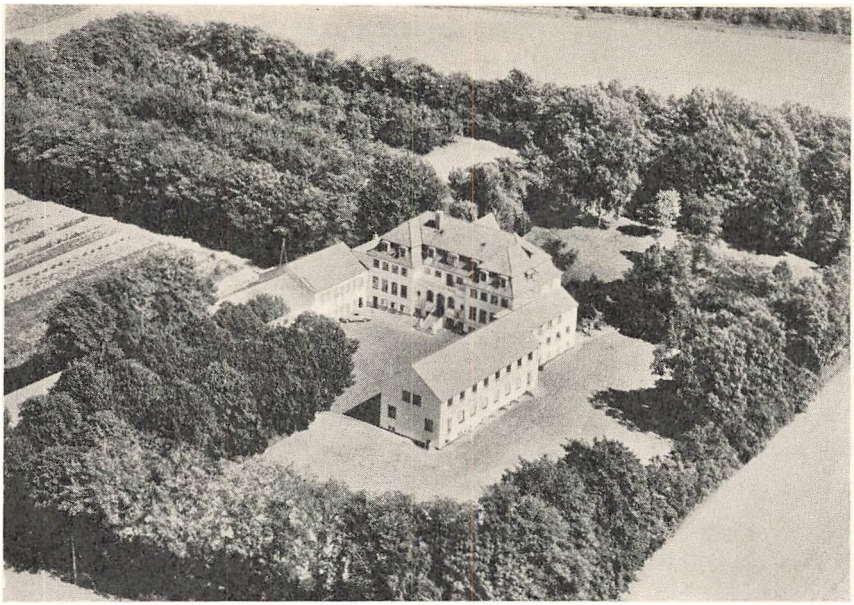

Sydsjællands Landbrugsskole, Lundby.

handle herom, og resultatet blev, at Landboforeningens husdyrbrugsdage afholdes på Landbrugsskolen, og dette samarbejde er yderligere udvidet derved, at Unge Landmænds foredragsrække om vinteren er henlagt til Landbrugsskolen, og dette er en både naturlig og klog foranstaltning, som begge parter har både gavn og glæde af.

Selvfølgelig har Landboforeningen også ved flere lejligheder benyttet forstander Robert Christensen som taler ved foreningens faglige møder, ligesom der også er gjort brug af skolens lærerpersonale på forskellig måde.

Den virksomhed, der udfoldes med Sydsjællands Landbrugsskole som midtpunkt, har det i de forløbne år været Landboforeningen en glæde at følge på nært hold, ligesom man glæder sig over det gode navn, skolen har vundet sig, ikke alene i Sydsjælland, men langt ud over landet.

Den første verdenskrig.

I august 1914 udbrød krigen. Dermed indtrådte en for landbruget meget vanskelig tid, idet forbindelsen med nabolandene, og da navnlig med England, blev vanskeliggjort og omsider næsten afbrudt. Af op-

tegnelser fra den tid fremgår det, at Landboforeningens bestyrelse også har følt det tryk og den usikkerhed, der fulgte med disse ekstraordinære forhold. Ved et bestyrelsesmøde i Præstø den 10. november 1914 tog man til efterretning et forbud mod opfodring af rug og hvede til husdyrene. Senere kom loven om aflevering af brød og foderkorn efter de fastsatte maksimalpriser, brød og sukkerkort, smør og margarinemærker osv.

Ved et møde i Lundby den 19. marts 1918 vedtog man en protestresolution mod kornloven og de i denne fastsatte maksimalpriser.

Sognefoged Poul Andersen.

Det fjerde formandsskifte.

Den 17. marts holdtes ordinær generalforsamling i Allerslev kro. Den var oprindelig bestemt til den 8. marts, men den dag rasede der en orkanagtig storm, så der kun kom få medlemmer, og generalforsamlingen blev udsat til den 25. marts. Her meddelte formanden, gdr. Emil Hansen, at han efter at have fungeret som formand i 9 år, og da han denne gang var på valg, ønskede at fratræde som formand. Som ny formand blev derefter foreslået sognefoged Poul Andersen, Ambæk, gårdejer Chr. Hansen, Sallerup, forstander Morten Nielsen og sognefoged O. Fr. Olsen, Blangslev.

Sognefoged Poul Andersen valgtes. Den nye formand var på sin egn en kendt mand. I mange år havde han, som den dygtige opdrætter han var, hørt til de større udstillere ved foreningens dyrskuer. Samme dag, han overtog formandsposten og foreningens dokumenter, bemærker den nye formand i nogle få, stilfærdige linier i protokollen:

> „Der har i nogle år været nogen uenighed iblandt foreningens medlemmer. Jeg håber, at jeg sammen med bestyrelsen i den kommende tid må få held til at fjerne denne, så foreningen kan fortsætte sin virksomhed som hidtil".

Dette håb gik i opfyldelse. De tre år, Poul Andersen beklædte formandsposten, blev en rolig tid for foreningen. I et bestyrelsesmøde i

Vordingborg den 20. september 1917 vedtoges det at fremsætte forslag for generalforsamlingen om navneforandring, således at det lange og noget omstændelige navn: Landboforeningen for mindre Landbrugere i Præstø med tilgrænsende Amter, et navn, foreningen havde båret i 55 år, ændredes til: Sydsjællands Landboforening. Navneforandringen vedtoges med stort flertal ved generalforsamlingen i Vordingborg den 24. oktober samme år.

Nye arbejdsfelter.

Da verdenskrigen var sluttet og de ekstraordinære forhold, den havde medført, til dels var overvundne, meldte kravet sig til nye arbejdsområder eller udvidelser af områder, som allerede var taget op.

Der blev nedsat et udvalg til at gennemføre planen om staldbedømmelse, ligeledes et udvalg til regnskabssagens fremme, og hertil blev ydet en kontant pengesum. Endvidere vedtoges det at virke for tilgang til andelsforeningen for eksport af avlsdyr af rød dansk malkerace.

Sammen med Næstvedegnens Landboforening og de stedlige husmandsforeninger drøftedes det at ansætte en dræningskonsulent, og indenfor landboforeningerne i Præstø amt, undtagen Møn, forhandledes om at ansætte en husdyrbrugskonsulent.

Formandsskifte påny.

Sognefoged Poul Andersen havde allerede længe inden udløbet af sin funktionstid bebudet, at når den 3-årige periode var til ende, trak han sig tilbage fra formandspladsen. Det kom derfor ikke som nogen overraskelse, da formanden ved generalforsamlingen på foreningens årsdag den 18. marts 1920 i Tappernøje meddelte, at han ikke modtog genvalg. Som ny formand blev foreslået gdr. Emil Hansen, Lilbygaard, gdr. J. P. Jensen, Skallerup, sognefoged O. Fr. Olsen, Blangslev. Emil Hansen valgtes med 91 stemmer, og til næstformand valgte bestyrelsen gdr. Jens Rasmussen, Bahl.

Samarbejdet.

Ved en generalforsamling i 1924 kunne formanden meddele, at det planlagte samarbejde mellem de to sydsjællandske landboforeninger og de sydsjællandske husmandsforeninger var gået i orden, således at plan-

teavlskonsulenten var fælles og planteavlsudvalgene ligeledes fælles for de fire foreninger. Endvidere blev på samme tid indledet et andet samarbejde mellem Masnedsund Andelsslagteri og medlemmerne af Landboforeningen og husmandsforeningerne angående en planmæssig ordning af handelen med smågrise på dertil indrettede steder i Præstø og Vordingborg en dag ugentlig.

Af andre opgaver her i disse år skal nævnes: Avlsdyrauktionerne, det landøkonomiske ungdomsarbejde, svineforsøgsstationen og fl. a.

Formandsskifte nr. 6.

I foråret 1926 stod man atter overfor et formandsskifte i Landboforeningen. Ved generalforsamlingen den 10. marts 1926 meddelte Emil Hansen, at han ikke modtog genvalg. Som ny formand blev foreslået sognefoged O. Fr. Olsen, Blangslev, og gdr. Chr. Hansen, Sallerup. O. Fr. Olsen valgtes med stort flertal, 198 stemmer, Chr. Hansen fik 71, og bestyrelsen valgte Fabricius, Nysø, som næstformand.

Sognefoged O. Fr. Olsen.

Krisetider.

I årene omkring 1930 kom dansk landbrug ud i en krise af en hidtil ukendt størrelsesorden. At redegøre for hele denne krises forløb og om årsagerne til den vil føre for vidt. Der var krise overalt i verden, og så godt som indenfor alle erhverv, men hårdest ramtes dog her i Danmark landbruget. Forrentningsprocenten faldt til under nul. Svineproduktionen kørte løbsk, og der måtte en svinekortordning til for at begrænse avlen og hæve priserne, som var faldet helt ned til nogle og tredive kroner for en slagterigris. Slagtekøer var nærmest usælgelige, 40 til 80 kr. for en ko. Russisk byg kunne købes for 6 kr. pr.tønde, og den eneste produktion, som beholdt sin rentabilitet, var fjerkræholdet, og der blev da også bygget mange nye hønsehuse i de år,og fjerkræholdet kom til at betyde en del for mange landbohjem, og har gjort det siden.

I 1933 begyndte konjunkturerne langsomt at rette sig op, for i 1937,

da landboforeningen kunne fejre sit 75 års jubilæum, at have nået et nogenlunde anstændigt niveau.

Jubilæumsfest og jubilæumsdyrskue.

Fødselsdagen, som er den 18. marts, blev fejret ved en fest på Keis hotel i Vordingborg. En del gæster var indbudt, og ialt var 400 mennesker samlet til spisning, og festen fik et udmærket forløb.

Dyrskuet, som holdtes den 19. og 20. juni i Præstø, fik et særligt præg, idet Hans Majestæt kongen havde efterkommet foreningens indbydelse, og var kommet tilstede. Der var under kongens besøg på dyrskuet 8000 gæster på pladsen.

P. Hoy.

Nysø havde velvilligst stillet borggården til rådighed, og her opførte Det kongelige Teater Drachmanns eventyrspil „Der var Engang", og hertil var samlet godt 2000 menensker.

Det syvende formandsskifte.

Allerede i foråret 1937 under forberedelserne til jubilæumsfestlighederne var Ole Fr. Olsens helbred begyndt at vakle, og ved forskellige lejligheder talte han om at fratræde som formand. Ved et bestyrelsesmøde den 4. marts meddelte han bestyrelsen, at han ikke mere ville modtage valg.

Man beklagede dette, men beslutningen var endelig. Man vedtog at indkalde til et sogneformandsmøde for at orientere sig om forslag til ny formand. På dette møde blev Harald Larsen, Ørslev, foreslået til formandsposten, men man var ikke enig herom, idet et mindretal forbeholdt sig ret til at arbejde for en anden mand, uden at der blev nævnt navne.

Det blev propr. P. Hoy, Masnedø, man samledes om. Inden generalforsamlingen havde Hoy og Harald Larsen en telefonisk samtale og blev enige om, at den, der ikke blev valgt, skulle henstille til alle medlemmer at samles om den nye formand, så foreningens arbejde kunne fremmes bedst muligt.

Det blev en forsamling på ca. 600 medlemmer, der mødte frem, vel nok det største fremmøde ved nogen generalforsamling, og resultatet blev som bekendt, at proprietær Hoy valgtes med 248 stemmer. Der faldt 217 stemmer på Harald Larsen. Hoy takkede for valget, og udtalte, at foreningen i store træk ville blive ledet efter samme linier som hidtil.

Harald Larsen takkede også de medlemmer, der havde stemt på ham og anbefalede alle at samles om den nye formand, således at der kunne blive ro i foreningen, og at det var sagen og ikke personer, det gjaldt.

Dyrskuer.

Man har fortsat med at holde dyrskue i alle årene med mere eller mindre god tilslutning. Formanden truer nogle gange i sin beretning med, at det kan blive nødvendigt at standse med at holde skue, hvis ikke tilslutningen og økonomien bliver bedre. I 1944 blev der undertegnet en kontrakt mellem Sydsjællands Landboforening og Sydsjællands Husmandsforening, således at husmandsforeningen har ret til at udstille ved Landboforeningens dyrskuer, samt at tiltræde med en dommer valgt af husmandsforeningen i følgende afdelinger: Tyre, køer, kvier og svin.

Kontrakten gælder for 3 år og er underskrevet af den samlede bestyrelse for Landboforeningen og af Carl Jensen og Carl Christoffersen for husmandsforeningen.

Det var ikke tilstrækkeligt til at puste nyt liv i dyrskuet, i 1948 og 1949 klager formanden igen over for ringe tilslutning og for dårlig økonomi.

Interessen for hesteavl er i aftagende og for mange er et dyrskue uden heste ikke et rigtigt dyrskue.

For at få større og bedre skuer, vedtoges det at søge forbindelse med Næstvedegnens Landboforening for om muligt at slå sig sammen om dyrskuet, og ved et møde mellem bestyrelserne for begge foreninger vedtog man enstemmigt at holde dyrskue sammen i Næstved 1951 og i Sydsjælland 1952.

Dette fællesskab om dyrskuerne er fortsat siden både med Næstvedegnens Landboforening og med husmandsforeningerne.

I 1954 var der planer fremme om at afholde et fælles dyrskue for

Præstø amt, men bestyrelsen mener ikke at have interesse i et amtsskue, såvidt anden løsning foreligger.

Den anden verdenskrig.

Krigen ude i verden og besættelsen af Danmark den 9. april 1940 skabte ændrede forhold for dansk landbrug, både i produktionen og afsætning, og man måtte affinde sig med en række ekstraordinære ordninger, bl. a.: Afleveringspligt for alt brødkorn og en del foderkorn, maksimalpriser og rationeringer.

Indførsel af oliekager og korn og tildels også kunstgødning gik i stå, og som følge heraf måtte produktionen stagnere. Jorden måtte tære på sine reserver af gødning og husdyrholdet måtte klare sig med det hjemmeavlede foder. På generalforsamlingen i oktober 1940 omtalte formanden alle disse forhold, og advarede stærkt imod reduktion af besætningerne ud over det strengt nødvendige.

Foreningens arbejde blev præget af forholdene, og det planlagte dyrskue i sommeren 1940 blev ikke afholdt.

De ændrede vilkår måtte man søge at tilpasse sig, og efterhånden fandt foreningens arbejde sin form, og trods alt bedredes landbrugets forrentningsprocent sig i disse år fra i 1939 at være 5 til i 1944-45 at nå op på over 11.

Krigen sluttede.

Den 5. maj 1945 blev Danmark atter et frit land, og vi kom lettere gennem disse år end så mange andre lande.

Uheldige handelsforhandlinger, navnlig med England, medførte, at forrentningspocenten i årene efter krigen faldt ned til i 1947 at være 5, for så igen at rette sig op til omkring 11 i 1950-51.

I årene derefter og indtil i dag har der så været en næsten uafbrudt faldende kurve.

*

Til disse ovenfor anførte forrentningsprocenter er der en nærmere redegørelse, og den findes andet steds i skriftet, i foreningens regnskabsudvalgs oversigt.

*

I den sidste tid af P. Hoys virke som formand for foreningen var han præget af sygdom, og det medførte, at han i nogen grad måtte

give afkald på at deltage i foreningens arbejde. Vi ved, at han glædede sig til foreningens jubilæum, men allerede tidligt i foråret 1960 indtrådte døden.

Under en forstandig, rolig og behersket form ledede Hoy foreningen i de mange år fra 1938.

Foreningens virke til gavn for landbruget udbyggedes yderligere i disse år — fagligt som erhvervspolitisk — men forhold, som vi ikke er herrer over ude omkring i vore aftagerlande, øgede vanskelighederne for vor afsætning, for tilsidst, i oktober 1961, da dette skrives, nærmest at kunne karakteriseres som katastrofale.

Det ottende formandsskifte.

I april 1960 indkaldte bestyrelsen til en ekstraordinær generalforsamling i Præstø med valg af formand på dagsordenen. Foreslået blev Aage Nielsen, Staureby, og Knud Friis, Teglstrup. Aage Nielsen valgtes. Ved et senere bestyrelsesmøde valgtes Knud Friis som næstformand.

Opgaver,

som Landboforeningen enten selv har løst, eller sammen med andre landboforeninger og landbrugsorganisationer har bidraget til at løse, er omtalt senere i skriftet.

Her skal nævnes, at Landboforeningen har nedsat et maskinudvalg, og der arbejdes med planer om sammen med amtets andre landboforeninger at ansætte en maskinkonsulent.

I sommeren 1961 ansatte Landboforeningen sammen med Næstved Landboforening M. E. Elting som konsulent i havebrug, med særlig henblik på rationalisering af havebruget i takt med tidens krav til forenkling af arbejdet.

*

De samvirkende danske Landboforeninger, hvoraf foreningen her er en del, har igennem disse 100 år taget opgaver op af et vidtspændende omfang, meget er nået, og meget skal nås endnu, og mange dygtige mænd har ofret tid og kræfter på et arbejde til fælles gavn, som må aftvinge beundring.

Hele andelsbevægelsen — med alle dens forskellige grene — har landboforeningerne bidraget til at opbygge, og hele denne virksomhed er slet ikke færdigudbygget endnu. Med hensyn til slagterierne, meje-

rierne og Dansk Landbrugs Andels Maskinindkøb, for blot at nævne nogle, ligger endnu store opgaver og venter på deres løsning.

Det er uoverkommeligt her at nævne alle de områder indenfor landbrugserhvervet, som landboforeningerne beskæftiger sig med, det er ifølge sagens natur en alsidig virksomhed, og ingen landmand har i noget som helst spørgsmål nødig at mangle bistand og vejledning.

Landboforeningens æresmedlemmer.

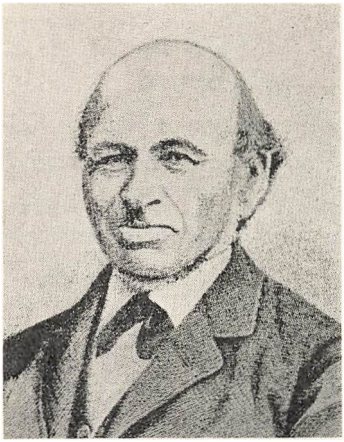

Kammerråd J. B. H. Andersen,

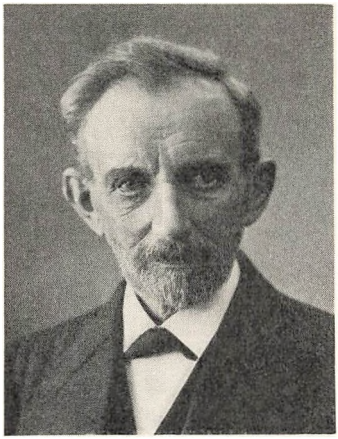

Hans Larsen, Løvelændegaard.

Foreningens første æresmedlem var den kendte opdrætter af rødt malkekvæg, kammerråd Andersen, Gunderslevholm.

Senere er denne æresbevisning tildelt: P. Hansen, Dambæksgaard, Åside, Hans Larsen, Løvelændegaard, Emil Hansen, Kindvig, og Ole Fr. Olsen, Blangslev.

Allesammen ansvarsbevidste og dygtige mænd, som har udført et stort arbejde til fremgang for det erhverv, de tjente.

I 1935 blev der på opfordring fra et sogneformandsmøde udarbejdet en kredsinddeling, således at bestyrelsens medlemmer skulle vælges indenfor disse kredse. Den blev forelagt på en generalforsamling, men uden bestyrelsens anbefaling, og den blev forkastet.

Det har da også vist sig, at en sådan inddeling var overflødig, idet generalforsamlingen meget vel selv er i stand til at udpege manden, og samtidig få en rimelig fordeling i foreningens område.

I de sidste 25 år har Bårse sogn været repræsenteret i bestyrelsen af: gdr. Th. Jensen, Bårse, gdr. Henrik Jørgensen, Bårse Vesterskov, og gdr. Johs. Frandsen, Bårse.

Jungshoved sogn af gdr. H. P. Hansen, Stenstrup, gdr. P. Hansen, Smidstrup, og gdr. Ejner Jensen, Ambæk.

Køng sogn af gdr. Olsgaard, Svinø, og gdr. H. R. Hansen, Sallerup.

Sværdborg sogn af gdr. Carl Petersen, Overvindinge, og gdr. Carl Olsen, Vindingegaard.

Mern sogn af gdr. Lars P. Nielsen, Øager, og gdr. Alfred Hansen, Kindvig.

Kalvehave sogn af gdr. Grønager, Viemose.

Snesere sogn af gdr. Gert Jørgensen, Snesere, og gdr. Kjær Kristoffersen, Åside.

Ørslev sogn af gdr. H. P. Hansen, Korsgaard, og gdr. Marius Pallisgaard, Kirkebjerggaard.

Roholte sogn af Christen M. Hansen, St. Elmue.

Kongsted sogn af gdr. Niels Andersen, Lestrup, gdr. Helveg Christensen, Lestrup, og gdr Hans Olsen, Hyllede.

*

Den nuværende bestyrelse er: gdr. Aage Nielsen, gdr. Knud Friis, Teglstrup, gdr. Anton Jensen, Sneseretorp, gdr. Gunner Jensen, Broskov, gdr. Aage Jensen, Sallerup, gdr. Povl Erik Hansen, Lundby, forpagter Helge Andersen, Kindvig, forpagter Paul Thorsen, Stensved, og forpagter Aksel Nielsen, Roholte.

Træk af udviklingen for dansk landbrug i årene 1945 til 1961.

Dette spand af år er uden sidestykke i dansk landbrugs historie. Den produktion, som frembringes i marken, er stort set den samme, det er navnlig hele den tekniske udvikling med alle dens virkninger, der her tænkes på.

Afgangen af udøvere inden for landbruget har været stor, og det ser ud til, at den vil fortsætte, både af medhjælpere og af selvstændige, mindre brugere. Årsagerne hertil er mange: højere løn og mere fritid i andre erhverv, og for de unge er det vanskelighederne ved at erhverve egen bedrift og angsten for de vilkår, der fremover kan bydes landbruget, der er afgørende.

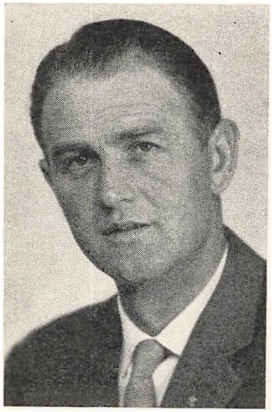

Poul Erik Hansen
Lundby.

Helge Andersen
Kindvig.

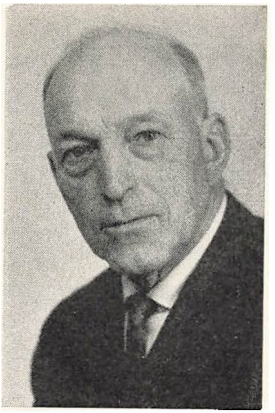

Anton Jensen
Sneseretorp.

Knud Friis
Teglstrup.

Aage Nielsen
Staureby Nygaard.

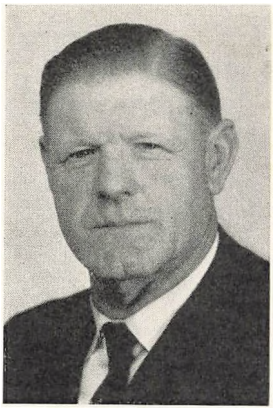

Gunner Jensen
Broskov.

Aage Jensen
Sallerup.

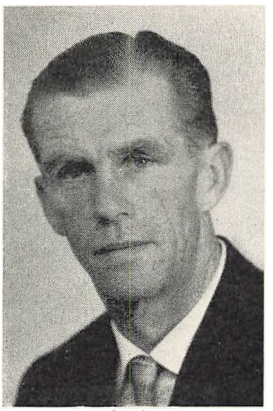

Poul Thorsen
Stensved.

Aksel Nielsen
Roholte.

Maskinerne har erstattet meget, og de vil sikkert fremover erstatte mere. Traktorerne har delvis erstattet hestene, og i mange brug klarer traktorer og maskiner nu alt, hvad der før, vedrørende markbruget, var håndens arbejde. En undtagelse herfra er endnu roelugningen. Traktorerne har bidraget til en bedre jordbehandling, og de har i forbindelse med den kemiske ukrudtsbekæmpelse nu skabt grundlag for næsten rene marker, og dermed større foldudbytte.

Vedrørende staldene, så er der her, omend i noget mindre omfang end i markbruget, sket forbedringer. En del nye stalde er opført til afløsning af de gamle, og andre er blevet forbedret med isolation og ventilation. Malkemaskinen har gået sin sejrsgang, og i mange stalde er yderligere mekanisering og automatisering taget i brug.

*

Til at skabe propaganda for danske landbrugsvarer ude omkring i verden, og herudfra øge afsætningen, oprettedes på foranledning af landbrugsorganisationerne omkring 1957-58 Afsætningsrådet.

Der stod megen strid omkring dette råds virke. Uden her at komme ind på nogen vurdering skal blot nævnes, at blandt andet direktør Villadsens pludselige død medførte, at hele afsætnings-spørgsmålet blev taget op igen, og i sommeren 1961 koordineredes hele arbejdet pånyt. Samarbejdet med danske landbrugseksportvirksomheder blev nærmere fastlagt, men rådets mål og midler er de samme, og der kom et andet navn på, nu Landbrugets Afsætningsudvalg.

*

Under lønforhandlingerne i foråret 1961 blev landbrugets berettigede krav om kompensation for nye lønstigninger, og for et større omkostningsniveau i det hele taget, af regeringen i den grad tilsidesat, at landbruget tog sagen i sin egen hånd og proklamerede et leveringsstop, som blev fulgt op af så godt som alle landmænd.

Efter få dages forløb opnåedes et forlig, som i det væsentligste gik ud på et kontant tilskud pr. ko og et ditto til indkøbt kunstgødning samt indenfor visse ejendomsstørrelser en lettelse i de faste ejendomsskatter.

*

Den afsætnings- og priskrise, landbruget i øjeblikket er inde i, er skabt af omstændigheder, som vi ikke har haft nogen indflydelse på. Store statstilskud og garanterede priser til landbruget i alle vore afta-

gerlande har skabt en stor produktion og et kunstigt prisniveau og ført dansk landbrugseksport ud i et ulige konkurrenceforhold, som ikke før har været kendt.

Opgaver, som er under udformning.

Inden for dansk slagteriorganisation har man erkendt, at det ikke længere er tilstrækkeligt at sende halve flæskesider til England, og som en konsekvens heraf har mange slagterier i de seneste år taget en omfattende opskærings- og forædlingsproces, helt ud til færdigretter, i anvendelse. Dette arbejde er under udbygning og rationalisering, også med hensyn til fællesmærkning og fællessalg.

*

Den rationaliseringsordning, som er udarbejdet af de danske mejeriers fællesorganisation, går det langsomt med at gennemføre. Enkelte mejerier nedlægges og sammenlægges med andre — eller deles op til flere andre — uden nogen egentlig plan.

Vi ved, at der er alt for mange små mejerier, som ikke kan oparbejde mælk med et tilfredsstillende økonomisk resultat. Lad os håbe, at der blandt landmænd må være fremsyn og enighed om at løfte disse opgaver til fælles gavn.

Nye vilkår.

Her i 1961 har Danmark tillige med England søgt og optaget forhandling om at indtræde i det europæiske fællesmarked: „De seks".

Hvilke konsekvenser det kan få for hele det danske folk, og i særdeleshed for danske landmænd, er på nuværende tidspunkt vanskeligt at udtale sig om. Men lad os håbe, at dette må være et af midlerne til at give os en bedre indtjening, og skabe tryghed i arbejdet — og tillid til fremtiden.

Arbejdsområderne

Husdyrbrugsudvalget.

Dette udvalg har fungeret i hele perioden under skiftende formænd. For tiden består udvalget af følgende:

gårdejer Anton Jensen, Sneseretorp, formand.
gårdejer H. Foged Hansen, Kalvehave,
gårdejer Chr. Olsen, Blangslev,
konsulent E. Vilhelmsen, Lundby.

Udvalget har arrangeret de årlige husdyrbrugsdage med taler om de til forskellig tid aktuelle spørgsmål, endvidere udflugter til kendte opdrættere både på Sjælland og Fyn, men en af de største opgaver, der er løst på udvalgets initiativ, er spørgsmålet om den kunstige sædoverføring, som det kaldtes til at begynde med.

Dette spørgsmål bliver første gang omtalt ved et bestyrelsesmøde den 8. september 1938, idet der fra husdyrbrugsudvalgets side blev foreslået at holde et foredrag om kunstig befrugtning af malkekøer. Ved et bestyrelsesmøde 29. marts 1939 kom konsulent Simon Hansen og husdyrbrugsudvalget til stede og redegjorde for forsøgene på Brattingsborg. Bestyrelsen var enig om, at man ikke kunne sidde spørgsmålet overhørig, og ved generalforsamlingen 28. oktober 1939 siger formanden, at Landboforeningen har taget initiativet til, at der dannes en forening til kunstig sædoverføring.

Det fremgår ikke nærmere af forhandlingsprotokollen, hvorledes sagen blev grebet an, men resultatet blev dannelsen af Sydsjællands Kvægavlsforening med gdr. Nicolaj Nielsen, Ammendrup, som den første formand.

Der vil af andre blive gjort nærmere rede for udviklingen af denne store opgave, her skal kun fremhæves, at insemineringen har været en medvirkende årsag til at højne ydelsen af malkekøerne og i forbindelse

hermed oprettelsen af afkomsprøvestationerne, hvor tyrens nedarvningsevne med hensyn til mælkemængde og fedtprocent hurtigt kan konstateres, er et af de forhold, som har givet kvægholdet sikrere grund under fødderne. Også med hensyn til eksteriør er der siden inseminerings indførelse sket store fremskridt.

I 1954 gennemførtes en nyordning med konsulenterne, idet arbejdet var blevet for stort for en enkelt mand, og for Landboforeningen og Husmandsforeningen i Sydsjælland enedes man med Kvægavlsforeningen om at kombinere konsulentstillingen med driftslederstillingen på Kvægavlsforeningens gård i Køng. Til at beklæde denne stilling antoges konsulent Krarup Olsen, som dog kun virkede her i en kortere periode. I længden kunne disse to stillinger ikke bestrides af én mand, og man antog som konsulent E. Vilhelmsen.

Svineavlen.

Af de avlscentre, som omtales i beretningen for 25 år siden, er flere udgået, nemlig Høvdingsgaard, Maglegaard og Nørrebakkegaard, men for de gamle, som faldt, er der ny overalt, dette gælder også for svineavlscentrene.

Uden at fremhæve enkelte, kan det siges, at vi her i Sydsjællands Landboforenings område har avlscentre, der hører til de bedste i landet. Her skal uden at klassificeres nævnes: Chr. Nielsen, Sallerup, Christiansen, Tjørnehoved, Henrik Jørgensen og Gerner Jørgensen, Bårse, Frands Rasmussen, Ring Øbjerg, og N. Chr. Petersen, Kindvig.

Ved generalforsamlingen 7. marts 1956 omtales første gang af konsulent Børresen kontrolarbejdet indenfor svineavlen, et arbejde, som ikke mindst demonstrationsbrugene har gjort sig til talsmænd for. Konsulenten oplyste, at en assistent kan føre tilsyn med ca. 5000 grise og 300 søer, og udgiften vil blive 3 kr. pr. gris. Dette kontrolarbejde er i høj grad medvirkende til at forbedre økonomien i svineholdet og vinder større og større tilslutning.

Planteavlsudvalget.

Som konsulent i planteavl har P. Grøntved virket i alle disse 25 år. Med den energi og store viden, som alle, der kender konsulent Grøntved, ved, han er i besiddelse af, er det forståeligt, at hans arbejde har været til stor nytte for Landboforeningens medlemmer.

Ikke alene er forsøgsarbejdet med såvel gødning som såsæd blevet fortsat, omsætningen af såsæd og markfrø er øget, og ikke mindst konsulentens udførlige beretning ved de årlige planteavlsdage er blevet fulgt med stor opmærksomhed, og alle, som har villet, har kunnet drage nytte heraf. På planteavlsdagen har som regel også en fremmed taler behandlet et eller andet aktuelt emne, således at medlemmerne altid er holdt underrettet om de nyeste resultater på planteavlens område.

Nye opgaver er taget op, blandt andet ukrudtsbekæmpelse med hormonpræparater og ensilering af roetop og grøntafgrøder. Ensilering omtales første gang ved et bestyrelsesmøde 6. september 1941. Planteavlsudvalget har planer om at afholde møder om ensilering rundt om i kredsene, og ved et bestyrelsesmøde 8. oktober 1942 meddeltes det, at der ville blive holdt ensileringsdemonstrationer flere steder. Dette var vistnok også tiltrængt, idet arbejdet med ensileringen ikke blev gjort lige omhyggeligt alle vegne, i hvert fald henstiller formanden til medlemmerne om at udvise påpasselighed ved ensileringen for ikke at skade mejeriprodukternes kvalitet.

I årene herefter byggedes en masse ensileringsbeholdere, i begyndelsen mest af træ, men senere støbte cementsiloer, og det er jo nu en sjældenhed at træffe en ejendom uden silo.

I dette arbejde for planteavlens fremme har de skiftende planteavlsudvalg haft det bedst tænkelige samarbejde med konsulenten, og dette gælder også det nuværende udvalg, som består af:

gårdejer Aage Jensen, Sallerup, formand,
gårdejer H. O. Hansen, Blangslev,
gårdejer Carl Jensen, Rødstofte.

Regnskabsudvalget.

Udvalget består for tiden af:

sognefoged H. E. Petersen, Enegaarde, formand.
forpagter Helge Andersen, Kindvig,
gårdejer Jørgen Hansen, Sallerup.
Konsulenter er: H. C. Petersen og H. Aa. Johansen, Vordingborg.

Dette udvalg er måske det af foreningens forskellige udvalg, hvis arbejde er vokset stærkest, og grundene hertil er flere. Den første er

den, at der blev gennemført en lov om tvungen bogføring for de fleste landmænd, og den anden er den, at reglerne for beregning af skattefri investeringer er blevet så mange og så indviklede, at kun de færreste er i stand til at føre et regnskab, som kan stå for skattemyndighedernes kritiske øjne.

Udvalget havde til huse hos konsulent H. C. Petersen, Vordingborg, men da medlemstallet i foreningen stadig var stigende, og konsulenten derfor måtte have mere medhjælp, blev lokaliteterne for små, og konsulent Petersen tilbød derfor at sælge sin ejendom til Landboforeningen, så en udvidelse og en tilbygning kunne foretages. I et bestyrelsesmøde enedes konsulenten med bestyrelsen om en nærmere fastsat pris på ejendommen, hvorefter der skulle foretages en udvidelse med en tilbygning til kontorlokaler og kælder til arkiver. Dette forslag blev forelagt på generalforsamlingen den 5. marts 1957 og motiveret af formanden og efter nogen diskussion vedtaget med 70 stemmer mod 8.

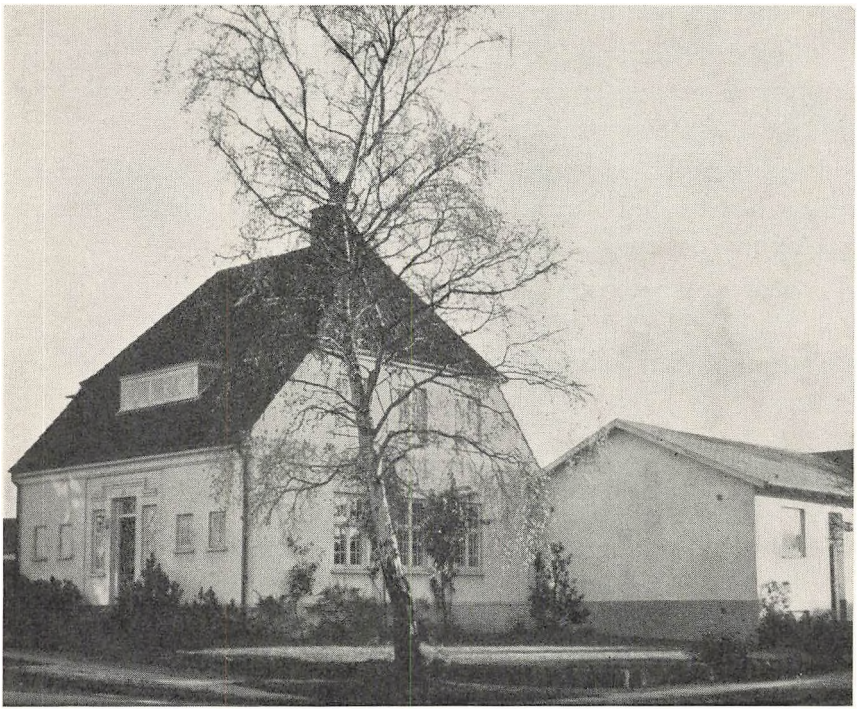

Landboforeningens ejendom på Chr. Ricardtsvej i Vordingborg, hvor regnskabsvirksomheden har til huse.

Hermed mener foreningen at have sikret sig lokaleplads til adskillige år, så arbejdet på dette felt kan fortsætte støt og roligt.

Arbejdet for unge landmænds uddannelse.

På foranledning af daværende forstander Morten Nielsen, Sydsjællands Landbrugsskole, påbegyndtes i 1925 et arbejde for at interessere og dygtiggøre børn og unge til det landbrugsfaglige arbejde. Det var et fællesudvalg for Næstvedegnens Landbo- og Husmandsforening og Sydsjællands Landbo- og Husmandsforening, og der har i hele denne lange periode været stor interesse for dette arbejde.

Landbrugslærer P. Hjertholm, Lundby, blev den første leder og skal have sin part af æren for, at arbejdet lykkedes. Efter Hjertholms afrejse fra egnen er det daglige arbejde varetaget af den nuværende leder, konsulent Simonsen, Lundby.

Både dette arbejde og de senere tilkommende foreninger for unge landmænd og unge piger og Sydsjællands Køre- og Rideforening har Landboforeningens bestyrelse støttet med råd og dåd. Det ville jo også være unaturligt, om dette ikke var tilfældet. Ved Unge Landmænds dyrskuer og ved Køre- og Rideforeningens opvisninger har Landboforeningen altid været disse organisationer til hjælp med råd og vejledning, når det har været ønsket.

Også økonomisk har foreningen vist villighed til at støtte, idet forhandlingsprotokollen viser, at der adskillige gange er ydet støtte til udstillinger og dyrskuer.

Ved et bestyrelsesmøde den 3. februar 1946 forelå fra Unge Landmænd en anmodning om 500 kr. i tilskud. Dette bevilgedes.

I et bestyrelsesmøde 4. september 1947 bevilgedes 450 kr. til ungdomsudvalget.

Senere, 28. juli 1948, bevilgedes atter 500 kr. til landøkonomisk ungdomsarbejde, så man kan mærke, at alle disse arbejder hele tiden har haft bestyrelsens bevågenhed.

Denne villighed til at støtte arbejdet i ungdommens organisationer er stadig til stede. Udvalget består for tiden af:

forpagter P. E. Hansen, Lundby,
fru Ellids Jensen, Mern,
gårdejer Hans Olsen, Hyllede.

Grundforbedringsudvalget.

Et udvalg, som er ophørt med at eksistere, er grundforbedringsudvalget.

Udvalget begyndte sin virksomhed i 1921, og der er igennem årene udført et stort og dygtigt arbejde af vor forenings konsulent, K. J. Kristensen. Arbejdet i dette udvalg vanskeliggjordes ofte, fordi der ved vandløbsreguleringer altid er flere interesserede lodsejere, således at der skal findes et forhandlingsgrundlag til fordeling af udgifterne, som alle interesserede kan tiltræde.

Det kunne ofte ved drøftelserne herom til at begynde med se håbløst ud, men konsulentens store tålmodighed til at høre på de fremsatte synspunkter og hans smidighed under forhandlingernes forløb, førte næsten altid til et resultat, som alle kunne tiltræde. I 1932 var udvalget ved at køre fast, men ved at få tilført kapital fra de deltagende foreninger lykkedes det at føre virksomheden videre, således at dette i høj grad nyttige arbejde kunne fortsættes. Hvor mange ha, der er blevet afvandet i den tid, udvalget har arbejdet, har jeg ikke tal på, men tallet er meget stort. Efter at konsulenten var blevet tilsynsførende for det af staten nedsatte grundforbedringsudvalg, bedredes udvalgets økonomi år for år.

Det er ikke, fordi der ikke mere er jord i Sydsjælland, der trænger til afvanding, at udvalget er ophørt, men ved generalforsamlingen den 7. marts 1956 oplyste formanden, at der ikke mere kunne regnes med at opnå statstilskud til konsulentens løn, og udvalget måtte derfor ophøre.

Ved en opgørelse af udvalgets formue og en senere efterregulering viste det sig, at der tilkom Sydsjællands Landboforening et ret betydeligt beløb.

Grundforbedringsarbejdet fortsættes nu af Det danske Hedeselskab, idet dette har lagt en afdeling i Næstved, således at foreningens medlemmer stadig kan få teknisk bistand til grundforbedringsarbejdet.

Kreatureksporten.

Ved et bestyrelsesmøde den 1. september 1932 oplæste formanden en skrivelse fra samvirksomheden angående kreatureksporten, hvoraf det fremgik, at der gentagne gange var rettet henvendelse til Tyskland angående kreatureksporten, men uden noget som helst resultat.

Der står endvidere:

Arbejdet for oprettelsen af en eksportforening for Sydsjælland har ikke hidtil ført til et positivt resultat, men arbejdet fortsættes. Det ser altså ikke ud til, at forståelsen for en sammenslutning på dette område har været særlig stor, men en kendsgerning er det, at DLK blev startet, og i dag kan alle vist være enige om, at netop denne organisation har været til stor økonomisk fordel for alle landmænd.

Æren herfor kan desværre ikke tilkomme Landboforeningen, men de mænd, som gjorde et energisk arbejde ved starten, således at landmændene efterhånden blev klar over, at her var et område, hvor alle burde være med.

Kvægavlen i Sydsjælland

1862 — 1962.

I dette tidsrum er der i kvægavlsarbejdet ligesom på de øvrige af erhvervets felter sket en rig udvikling. Et billede heraf får man ved at studere præmielisterne for Landboforeningens første dyrskue ved Mogenstrup kro den 30. september 1862. Til dette skue var anmeldt 5 tyre og 28 køer. Mens alle tyrene var røde, var køerne ifølge præmielisten både gule, røde, rødhjelmede, sorte, sortgrimede osv., og de præmieredes uden hensyn til løden. Racespørgsmålet var altså endnu ikke trådt i forgrunden, og renavlsprincipperne endnu ikke lagt til grund ved udviklingen af det sydsjællandske kvæg.

Beskrivelserne iøvrigt siger i hovedsagen, at køerne var små og faldribbede med smalt afskydende kryds, fin benbygning og tynd hud. Baggrunden for, at datidens køer så sådan ud, har sikkert både været en dårlig ernæring og en meget mangelfuld ledelse af avlen, der sikkert for det meste har hvilet på tilfældigheder. Var begyndelsen til denne ethundredårige historie således famlende og kummerlig, nåedes dog ved samling af kræfterne og klaring af målet at bringe også denne landsdels kvægavl i skred, hvorom dette afsnit skulle give et indtryk.

Det første hjælpemiddel i arbejdet var, som allerede nævnt, dyrskuerne. Denne opgave tog man op allerede i stiftelsesåret, og til trods for, at det første dyrskue sikkert har været noget af en skuffelse, gav man ikke op. Tanken viste sig jo også i de følgende år at være rigtig, således at afholdelsen af det årlige dyrskue har været en af foreningens fornemste opgaver op gennem årene, og sikkert noget af det arbejde, som har båret rigest frugt.

Behovet for vejledning var stort i starten, og at man tog med alvor på tingene ses deraf, at det i reglerne allerede det andet år siges, at

præmieudbetalingen er afhængig af, at dyrene er virkelig præmieværdige, ellers blev pengene i kassen. Det siges således udtrykkeligt, at „det er en forudsætning, at de fremstillede kreaturer er i god foderstand", samt i reglerne for skuet i 1866, at „de præmierede dyr må være i besiddelse af sådanne egenskaber, at de virkelig må kunne antages ved deres afkom at tjene til en forbedring af racen".

Der var med andre ord sat noget at stræbe efter, og dermed skabt mulighed for fremgang. Man havde altså også tanken om en race, og selv om der i dyrskuereglerne ikke var opstillet bestemte fordringer til type og lød, så var det dog malkeprægede dyr, man ønskede at præmiere.

Medvirkende til denne opfattelse har måske været den påvirkning, der i samtiden udgik fra Gunderslevholm. Gunderslevholmstammen dannedes af kammerråd Andersen ved indkøb af avlsdyr i Angel. De landøkonomiske foreninger formidlede ligeledes en indførsel af avlsdyr, hovedsageligt af anglerafstamning. Således kan det i denne forbindelse nævnes, at stamkoen til den gamle, kendte besætning hos Jørgen Nielsen, Dysted, nu Marius Nielsen, var „Gamle Angler", f. 1882, og indkøbt gennem Præstø amts landboforening 1884, ligesom den første danske foreningstyr, der indkøbtes til Roholte, også var en anglertyr, indkøbt på dyrskuet i Angel 1884.

Gunderslevholmbesætningen øvede en ikke ringe indflydelse på den sydsjællandske kvægavl, det angives således, at der i 1850-69 spredtes 487 avlsdyr alene til Sorø og Præstø amter. Det formålstjenlige i dette indslag af anglerblod kan måske betvivles.

Udviklingen fra denne begyndelse til nutiden afspejler sig i to afsnit:

1) I tiden til efter århundredskiftet gik bestræbelserne ud på dannelse af kvægstammer, en slags avlscentre for rødt kvæg. Ud fra stammødre og fortsat udvalg i mødrelinie, kombineret med slægtskabsavl mellem forskellige kofamilier, som oftest i samme besætning, dannedes lokale kvægstammer med et for stammen særegent præg. Udvalget skete på hunkønssiden, opdrætteren udvalgte tyremødrene og ikke tyren. Det var imidlertid kun fåtallet af landmænd, som regel de større besætningsejere, der kunne tage denne opgave op, fordi midlerne til hjælp i avlsarbejdet var både få og besværlige, og dertil var målsætninge i høj grad uklar.

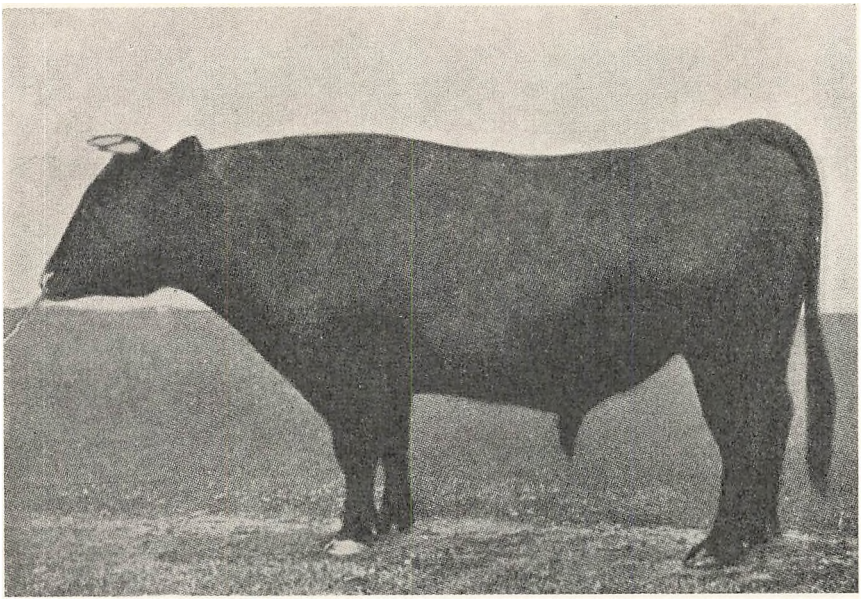

„Max Brændekilde Væde", stb. 268, tilhørende Toksværd og omegns Tyreholdsforening, ved gdr. Jørgen Nielsen, Dysted.

Denne periode bragte også mange skuffelser, fundamentet, man byggede på i avlsarbejdet, var ikke solidt nok. Franskmanden „Guenon"s spejlteori var grundlaget ved vurderingen af de formodede anlæg til mælkeydelse hos det på dyrskuerne udstillede kvæg. Denne spejlteori bragte kun skuffelser. Det samme må vel siges i det hele taget om den indirekte bedømmelse af malkeevnen. „Præget" er blevet mistydet og tillagt fejlagtig betydning.

2) Tiden efter århundredskiftet betegner en demokratisering af avlsarbejdet, også for denne landsdel. De savnede hjælpemidler får man først i hænde ved oprettelse af kontrolforeninger, der med sikre oplysninger om ydelse og afstamning efterhånden bliver den faste grundvold, hvorpå alt avlsarbejde bygger. Dernæst åbner dannelse af tyreholdsforeninger mulighed for på bred basis, gennem indkøb og brug af gode tyre, at gå ind i en forædling og forbedring af kvægbestanden, og hermed er tiden inde, da hele avlsarbejdet kommer til at hvile på udvalg i hankønslinie, dvs. efter tyreslægter. Denne udvikling satte skub i kvægavlsarbejdet i det brede lag, stammepræget udviskedes, og et stort antal elitebesætninger voksede frem.

Alt dette bragte nyt liv i dyrskuevirksomheden, og Landboforeningens dyrskue har utvivlsomt gennem årene haft en mægtig betydning i udviklingen af denne landsdels kvægbesætninger. Denne betydning af dyrskuet må sikkert ses både i det opdragende moment, hvad pleje og ernæring angår, såvel som i en fremholden af de betydeligste dyr fra egnens bedste besætninger og demonstration af de resultater, et målbevidst og interesseret arbejde kan indebære for udøveren. Denne betydning af dyrskuet må heller ikke underkendes i det nutidige kvægavlsarbejde.

At der stadig er sket fremgang viser følgende sammenstilling fra

Dyrskuet i Vordingborg 1920:	kg mælk	% fedt	kg smør
Mødre til de udstillede tyre	3453	3,96	153
Mormødre til de udstillede tyre	4026	3,80	171
Farmødre til de udstillede tyre	4054	4,18	189
De udstillede køer	3793	3,68	153
Dyrskuet i Vordingborg 1936:			
Mødre til de udstillede tyre	4966	4,25	237
Mormødre til de udstillede tyre	4828	4,12	223
Farmødre til de udstillede tyre	5360	4,32	260
De udstillede køer	4989	4,15	232
Dyrskuet i Vordingborg 1960:			
Mødre til de udstillede tyre	6431	4,63	301
Mormødre til de udstillede tyre	6012	4,39	297
Farmødre til de udstillede tyre	5953	4,45	299
De udstillede køer	5128	4,39	253

*

Kontrolforeningerne har stort set siden starten arbejdet efter de oprindelige retningslinier, og der er i disse foreninger udført et meget betydningsfuldt arbejde. Alle avlsforanstaltninger, som tjener til en stadig forbedring af kvægbestanden, bygger på dette fundament af sikre oplysninger om dyrenes afstamning og ydelse. Udviklingen har været af en sådan art, at disse foreninger stadig har søgt tættere sammen til større foreninger — under pres af de økonomiske vilkår, formidlet ved tilbagevendende reguleringer. Jubilæumsåret markerer en nyordning i dette arbejde, idet en del foreninger her vil søge det regnskabsmæssige arbejde udført af hulkortmaskiner. Denne rationalisering gennemføres ikke af lyst, men under pres af vanskeligheder af både økonomisk og arbejdsmæssig art. Det må være et ønske, som kan vinde bred tilslutning, at denne nyordning kan give kontrolforeningsarbejdet ny vind i

sejlene, — thi, derom bør ikke herske nogen tvivl: det støtte og solide arbejde, der er udført i de danske kontrolforeninger, er af helt igennem grundlæggende og afgørende betydning for alt kvægavlsarbejde, såvel i videste betydning som i snævreste forstand.

Her kan *intet* målbevidst arbejde foregå, hverken i elitebesætningen eller i den jævne brugsbesætning, uden at dette arbejde er baseret på solid kontrol med præstationerne i de enkelte led, og derfor er det helt i modstrid med tidens ånd at ville kaste vrag på kontrolforeningsarbejdet. Det arbejde, som her er sket, er en værdifuld arv, som må forvaltes med ansvar for fremtiden.

At kontrolforeningerne har medvirket til at fremkalde en ydelsesfremgang på bred basis, fremgår af følgende oversigt over gennemsnitsydelsen i de kontrolforeninger, som dækker landboforeningens område:

	kg mælk	% fedt	kg smør
Gens. af 23 foreninger 1936/37	3659	4,03	165
Gens. af 21 foreninger 1959/60	4049	4,39	200
Fremgang	390	0,36	35

*

Tyreholdsforeningerne kan med rette siges at have deres rod i denne landsdel, idet den første tyreholdsforening her i landet oprettedes i Roholte sogn i 1884 på initiativ af forpagter I. M. Friis, Lindersvold. Forpagter Friis udførte et meget fortjenstfuldt arbejde på kvægavlsområdet som helhed, men i særdeleshed ved oprettelsen af denne og senere mange andre tyreholdsforeninger.

Disse foreninger, der ved en samling af kræfterne gav økonomisk mulighed for på foreningsbasis at anskaffe tyre fra datidens bedste besætninger, gjorde med ét forædlingen af racen til hvermands sag. Efterhånden oprettedes der en forening i de fleste sogne, og allerede i 1886 oprettedes en fællesledelse for amtets tyreholdsforeninger. Denne fællesledelse fik navnet Præstø Amts Kvægavlsforening, og deltes senere i en nordre og søndre kreds, (konsulentområde). Der holdtes et årligt plenarmøde, hvor kvægavlsspørgsmål, der var oppe i tiden, drøftedes.

Ledelsen af Præstø amts kvægavlsforening bestod af 1 formand plus 1 repræsentant for hver af amtets landboforeninger. Denne samvirksomhed har betydet meget for kvægavlsarbejdet i Præstø amt gennem

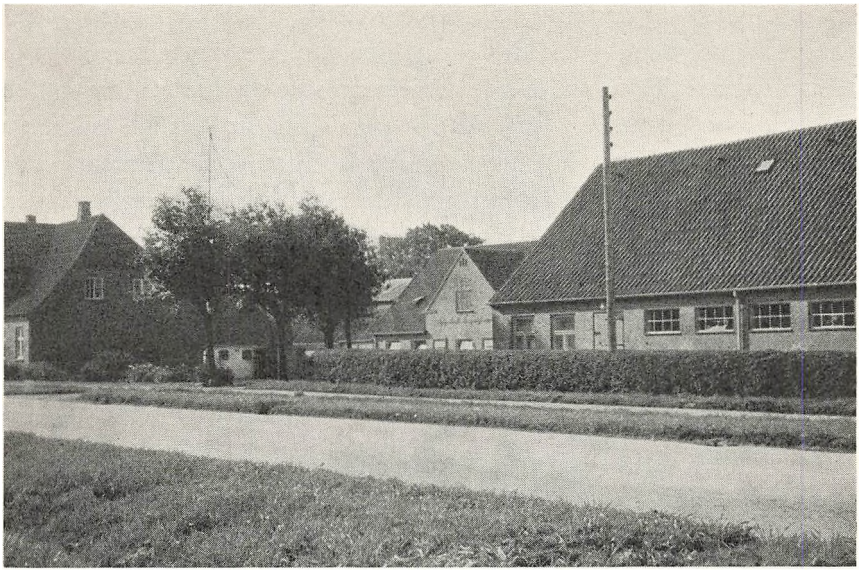

Sydsjællands Kvægavlsforenings tyre og afkomsprøvestation, Køng Firegaard, Lundby.

et stadigt arbejde for at holde en god tyrebestand til rådighed for medlemmerne, og ved tid efter anden at føre vigtige kvægavlsspørgsmål frem til belysning og debat, og derved medvirke til at holde interessen levende for en stadig forbedring af kvægholdet.

Mange enkeltpersoner har gjort et stort arbejde i denne sag, men særligt fortjener at nævnes gdr. Johannes Andersen, Lov, der gennem mere end 25 år, fra 1927 til 1954, da foreningen lagde op, fungerede som formand for Præstø Amts Kvægavlsforening, og her udførte et stort og uegennyttigt arbejde til stor gavn for kvægavlen både indenfor amtet og også i hjemsognet, hvor J. A. gennem mange år også var formand for den stedlige tyreholdsforening, som i årenes løb har skaffet medlemmerne mange gode tyre. Nævnes kan Lother, stb. 1380, Odin, stb. 1854, og Esbern, stb. 2618.

*

Tyreholdsforeningerne afløstes efterhånden af insemineringsforeningerne, hvoraf *Sydsjællands Kvægavlsforening* oprettedes den 3. juli 1939 på initiativ af Sydsjællands Landboforening og i samarbejde med Sydsjællands Husmandsforening. Hermed var indledt et nyt og betydningsfuld afsnit i kvægavlens historie.

Den praktiske udnyttelse af den kunstige sædoverføring i kvægavlen

gav mulighed for en langt stærkere udnyttelse af de gode tyre end tilfældet kunne være i tyreholdsforeningerne. Dette, sammen med at medlemstilgangen til den nye kvægavlsforening steg stærkt, har bevirket en meget stærk fremgang i såvel ydelse som eksteriør i denne landsdels kvægbestand. Der kan ikke herske nogen tvivl om, at der gennem denne sidste landvinding i kvægavlsarbejdet er bibragt malkekvægbestanden i almindelighed ydelsesanlæg i en størrelsesorden, som ikke ganske udnyttes i praksis. Herom vidner bl. a. de resultater, der i de seneste år er opnået gennem demonstrationsbrugenes virksomhed, ligesom det i daglig praksis kan iagttages, hvorledes en vel gennemført fodring og pleje i besætninger af almindelig god standard åbner mulighed for opnåelse af virkelig gode ydelsesresultater.

Er således ydelsesanlæggene stærkt forbedrede ved det indslag i brugsavlen, som kvægavlsforeningen har ydet, kan det samme i ikke ringere grad siges at være tilfældet med eksteriøret. At udviklingen også her har bragt store fremskridt, kan iagttages på forskellig vis. Det ses klart ved det årlige dyrskue, ved hvilket det i de senere år ofte hed

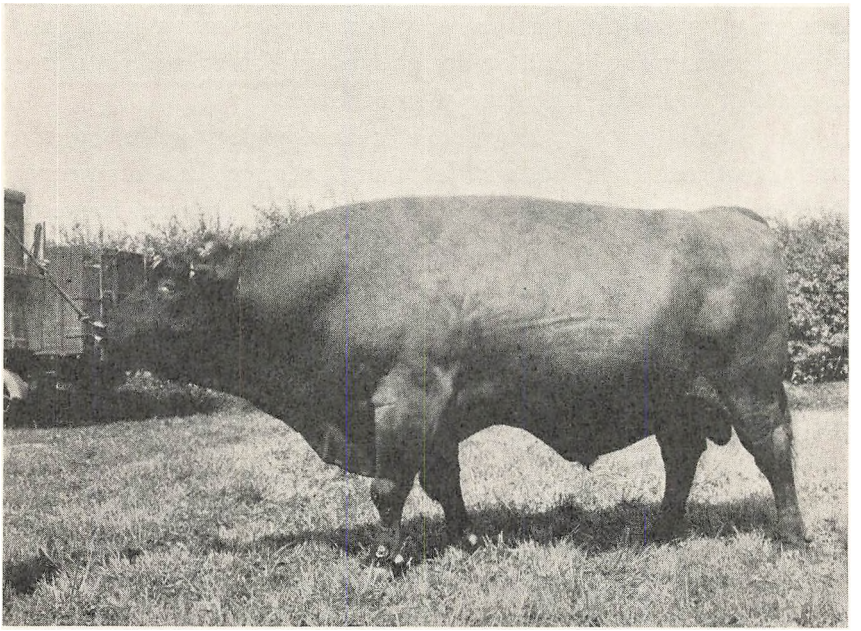

14 år gammel. Nimbus reg. stb. 23585, tilhørende Sydsjællands Kvægavlsforening. Afkomspræmie 1. kl. 2. gr. 1961, bl. a. fader til Varde Kær, stb. 4700. En meget holdbar og livskraftig tyr.

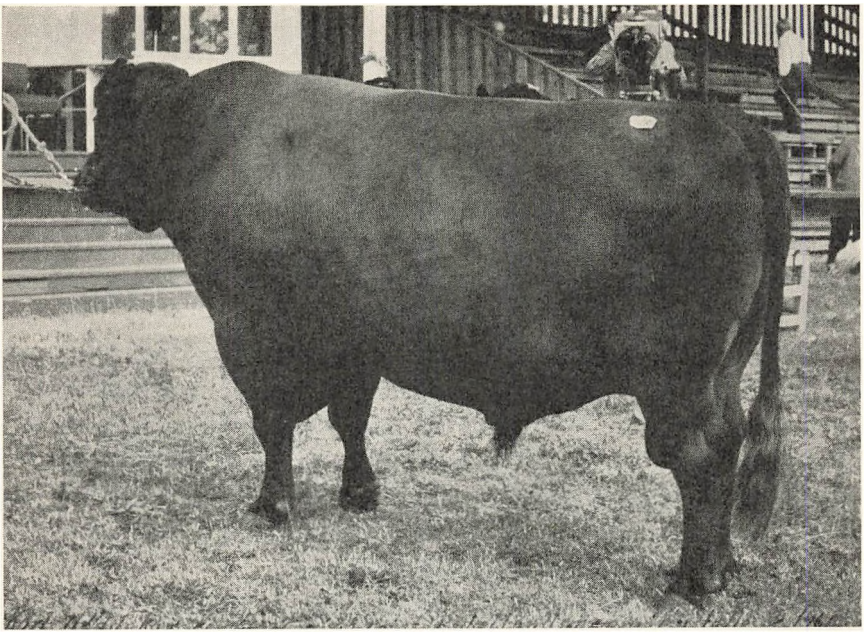

Karl Nøddekær, reg. stb. 26571, tilhørende Sydsjællands Kvægavlsforening. 1. pr. (23) og æresprædmie 1959, 1. pr. (23) og sjællandsprædmie 1960. 1. kl. 2. gr. 1961.

om det udstillede kvæg: „Jævnbyrdigheden på fløjen var stor, og kvaliteten god langt ned i rækkerne".

Dette er netop kvægavlsforeningernes fortjeneste, at den udtalte spids, som før i tiden oftest kunne iagttages ved dyrskuerne, nu er fladet ud, ved at den gode kvalitet er trukket langt ned i rækkerne.

En mindst lige så kraftig, og ikke mindre kontant virkende bekræftelse på denne forbedring i eksteriøret, fås ved at betragte de udsætterkøer, som nutildags leveres til slagte- og eksportmarkederne, og drage sammenligning med den tilsvarende standard, inden kvægavlsforeningerne og tyreholdsforeningerne startede deres virksomhed. Her vil det være iøjnespringende at kunne konstatere den for kvægbrugeren meget gavnlige forbedring, der er sket i størrelse og evne til hensigtsmæssig kødsætning hos slagtedyrene.

Derudover må nødvendigvis nævnes endnu et felt, blandt flere, hvor kvægavlsforeningens arbejde har befordret stor landvinding. Her tænkes på frugtbarhedsforholdene. Gennem en regelmæssig sundhedskontrol med de til enhver tid benyttede tyre, og dermed fjernelse af evt.

smittespredere sammen med et effektivt arbejde „i marken" ved gennemført brunstkontrol på køerne ledsaget af behandling på forskellig vis af forekommende ufrugtbarhedsårsager, er disse forhen så hyppige og tabvoldende ufrugtbarhedsårsager ved forskellige lidelser i bør og skede hos køerne nu bragt ned til et minimum. På dette felt har den kunstige sædoverføring gjort stor gavn, hvilket måske særligt tydeligt har kunnet iagttages i større besætninger, hvor en tyr tidligere er gået på omgang blandt hundyrene og har virket som direkte spreder af forekommende smitsomme ufrugtbarhedslidelser.

Gennem en fra starten fornuftigt anlagt økonomi fik foreningen hurtigt økonomisk baggrund for indkøb af tyre af allerbedste afstamning, og gennem en efterfølgende skarp sortering af dette tyremateriale med hensyntagen til den værdi, de enkelte tyre efterhånden kunne konstateres at være i besiddelse af, hvad angår nedarvningen af såvel ydelse som eksteriør, opnåedes mulighed for efterhånden at kunne stille tyre med stor avlsværdi til medlemmernes rådighed.

Følgende kan tjene til en oversigt over den tyrebestand, foreningen råder over i jubilæumsåret, ialt 11 tyre:

	kg mælk	% fedt	kg smør
Gens. ydelse for mødrene	6496	4,59	336
Gens. ydelse for mormødrene	5895	4,46	295
Gens. ydelse for farmødrene	5533	4,59	286

Kvægavlsforeningens tyre var de første år opstaldet på Sneseregaard, men i 1949 købte foreningen selv en gård i Køng Firgårde og indrettede tyrestation i en stald, der opførtes til formålet, og senere (1953) indrettedes en afkomsprøvestation i en dertil nyopført staldlænge.

Oversigt over afkomsprøvede tyre.

			kg mælk	% fedt	kg smørfedt	kg smør
Birk, s. 4095	1948-49	18 døtre	4047	4,48	181	204
Peer, reg. 23835	1952-53	18 døtre	4221	4,38	185	208
Hald, s. 4214	1953-54	19 døtre	4760	4,48	213	240
Odin, s. 4538	1954-55	18 døtre	4958	4,47	222	249
Ull, s. 4607	1955-56	17 døtre	5160	4,53	234	263
Guldbjerg Rode, s. 4611 ...	1956-57	20 døtre	4868	4,45	217	244
Nør, reg. 25202	1957-58	20 døtre	4108	4,53	186	209
Dan, reg. 25839	1958-59	17 døtre	4721	4,55	215	241
Bak, reg. 26273	1959-60	19 døtre	5668	4,56	258	290

Formandsposten har siden foreningens start været varetaget af føl-

gende: gdr. Nicolaj Nielsen, Ammendrup (1939-47), gdr. Herman Christoffersen, Sallerup (1947-60), gdr. Poul Petersen, Stenstrup, Næstved (fra 1960). Sekretærposten har været varetaget af den samtidige konsulent i husdyrbrug, og ansvaret for den praktiske genemførelse af arbejdet har siden foreningens start været varetaget af overdyrlæge E. H. Autrup, Præstø.

*

Familiestambogsføringen er grundlaget for den officielle stambogsføring. Der føres i øjeblikket familiestambog over ca. 90 besætninger indenfor konsulentområdet, heraf er hovedparten af ejerne medlemmer af Sydsjællands Landboforening. Familiestambogføring er et vigtigt led i registreringen af alle avlsoplysningerne i den gode ende af besætningerne, og deltagelse i denne foranstaltning er en forudsætning for at få optaget køer i elitestambogen. At ydelsesfremgangen også er fortsat i elitebesætningerne i Sydsjælland ses af følgende opgørelse, der viser gennemsnitsydelsen for de køer, der er optaget i 1., 17., og 37.-41. bind af kostambog over køer af Rød dansk malkerace, og som tilhører medlemmer af foreningen:

	År	Antal køer	kg mælk	% fedt	kg smør
1. bind af ko stb.	1921	9	4243	4,04	192
17. bind af ko stb.	1937	17	5677	4,30	247
37.–41. bind af ko stb.	1957–61	35	5644	4,53	287
37.–41. bind, gens. f. Sjælland			5823	4,52	296

Afkomssamling efter Guldbjerg Rode Nørrekær, stb. 4611, tilhørende Sydsjællands Kvægavlsforening. 1. kl. 2. gr. 1961.

Tilsyn med kvægbesætninger under Sydsjællands Landboforening. Denne foranstaltning påbegyndtes i 1956, og formålet er at fremme kvægavlen i Sydsjælland ved at fremskaffe og offentliggøre pålidelige oplysninger om nogle af egnens bedste kvægbesætninger. Adgang til at deltage i tilsynet har medlemmer af Landboforeningen, hvis besætning er af en sådan standard, at udvalget finder det formålstjenligt at optage besætningen.

Samtlige køer i besætningerne bliver kåret efter en to-delt pointsskala med fra 1-10 points for eksteriør og 1-5 points for malkeorganer. Som kåringsdommere fungerer husdyrbrugsudvalget. Der udgives hvert år en trykt beretning med en kort oversigt over de enkelte besætningers forhold i løbet af året med angivelse af kåringspoints, ydelse og afstamning for hver enkelt ko i besætningen. Denne beretning udgives i samarbejde med Landboforeningen for Næstved og omegn, der udfører et lignende arbejde.

*

Sydsjællandske besætninger: En omtale af alle de besætninger, der gennem årene har øvet en gavnlig indflydelse på denne landsdels kvægavl, er med de forhåndenværende pladsforhold ikke mulig. Enkelte må dog nævnes, om end i sammentrængt form.

Fra den ældste tid nævnes besætningen hos sognefoged Søren Petersen, Snesere. Her stod tyren Landbo II, der 1888 opnåede kongepræmie.

Besætningen hos Jørgen Nielsen, Dysted, må også naturligt medtages. Herfra er hentet et stort antal avlsdyr, som navnlig i den lidt ældre tid har været benyttet i mange tyreholdsforeninger. Af tyre benyttet i denne besætning må særligt nævnes Max Brændekilde Væde, stb. 268.

Besætningen hos Poul Andersen, Ambæk, senere videreført af Hans Poulsen, er af meget gammel afstamning, og kan føres tilbage til omkring 1875. Den er i sin oprindelse stærkt påvirket af „Faksingetyrene", der nedstammer fra den lille besætning hos gårdejer Jens Jensen, Faksinge. Herfra udgik i tiden omkring halvfjerdserne en del tyre — „Faksingetyrene", som kom til at spille en stor rolle i udviklingen af denne egns kvægavl. Fra Ambæk er i årenes løb udgået et meget stort antal avlsdyr til såvel omegnens besætninger og tyreholdsforeninger som videre ud. Senere er besætningen på Ambæk ret stærkt påvirket fra Kollekolle gennem tyrene Daniel, stb. 1636, og Jacobus, stb. 2808.

Samme oprindelse kan tilskrives besætningen på Tingstedgaard,

Bårse. Også her træffes Faksingetyrene i de ældste led. Denne besætning er grundlagt af sognefoged Chr. Jensen, og videreført af dennes enke og sønner. Af tyre, som særlig har virket gavnligt i denne besætning, skal nævnes Daniel Baarse, stb. 2038, Kajus Baarse, stb. 2718. Sognefoged Chr. J. havde en stor sønneflok, der alle har haft kvægavlen som interesse, og hvoraf Andreas Jensen, Skovlund, Præstø, i øjeblikket nok må siges at være længst fremme. Besætningen her har i de senere år indtaget fløjpladsen blandt de besætninger, der er tilsluttet Landboforeningens tidligere omtalte tilsyn med kvægbesætninger.

En anden Jensen-familie har ligeledes været stærkt fremme i kvægavlsarbejdet på disse egne. Her var arnestedet Aagaard i Tårnmark ved Rønnede. Med rod i denne besætning, som kan føres tilbage til 1864, og videreført som en gren herfra, må nævnes besætningen hos Frederik Jensen, Solhjem, Engelstrup mark ved Tappernøje, nu Poul Jensen. Her er bl. a. tyrene Kristoffer Snarup, stb. 2107, og Esbern, stb. 2618, brugt og i nyere tid særlig Højvig 136, stb. 3622. Denne besætning har leveret et stort antal tyre viden om, og stod en overgang som en af egnens allerbedste besætninger med solid avl i, og har leveret et efter besætningens størrelse stort antal køer til den sjællandske del af kostambogen.

Landsudstillingen på Bellahøj i 1938 kan passende danne indledningen til en omtale af den nyere tid, idet der ved denne lejlighed fremstilledes et repræsentativt udsnit af de bedste sydsjællandske besætninger. Fremhæves må en samling køer tilhørende gdr. Chr. Jensens enke, Tingstedgaard, Bårse, bestående af: nr. 28, stb. 8373; nr. 26, stb. 8372; nr. 30, f. 1/3-32. De to førstnævnte efter Kajus Baarse, stb. 2718, trediekoen efter Jacobus, stb. 2808. Denne samling opnåede det bemærkelsesværdige resultat at blive placeret som den første samling med sølvmedalje, efter kun syv samlinger med guldmedalje, heraf endda kun tre fra Sjælland. At placeringen var fuldt fortjent ses deraf, at samlingen under oprangeringen en tid lang stod endnu længere oppe i den fine ende, således at guldet var i sigte.

Besætningen på Stensbygård repræsenteredes også af en samling malkekøer, alle efter Søborg, stb. 2245. Denne samling tilkendtes ligeledes sølvmedalje.

Den berømte ko nr. 77, stb. 7790, tilh. H. Kjær Kristoffersen, Bøgebjerggaard, Åside, kastede ligeledes glans over denne landsdel ved at placere sig som nr. 6 ud af 17 med guldmedalje i rækken af enkelte

køer. Det kan vist med fuld berettigelse siges, at denne ko var ét af topskuddene på den frodige stamme, som den røde danske malkerace nu har udviklet sig til. Nr. 77 var efter Svend Sødinge, stb. 2332, og moder til tyrene Svend, stb. 3219, og Svend Højager, stb. 3706, begge efter Højager Nakke. En meget betydelig, særdeles regelmæssig og overordentlig smuk ko, som ved afgangen i 1941 vejede 905 kg på Næstved kvægtorv.

To tyre herfra landsdelen opnåede guldmedalje. Funkis, reg. 15053, efter Jacobus, stb. 2808, og udstillet af Hans Poulsen, Hallingbjerggaard, samt tyren Braade Højager, reg. 17128, efter Dan Højager, stb. 3000, og udstillet af Karl Petersen, Dalkærgaard, Overvindinge. Dog nåede ingen af disse to tyre senere at gøre sig gældende i avlen.

Besætningen på Bøgebjerggaard, Åside, er en gren af den gamle stamme fra L. P. Christoffersen, Rislev. Denne besætning har det særkende, at der næsten udelukkende er brugt tyre af Højagerlinien. Af tyre, som særligt har præget besætningen, må nævnes Svend Sødinge,

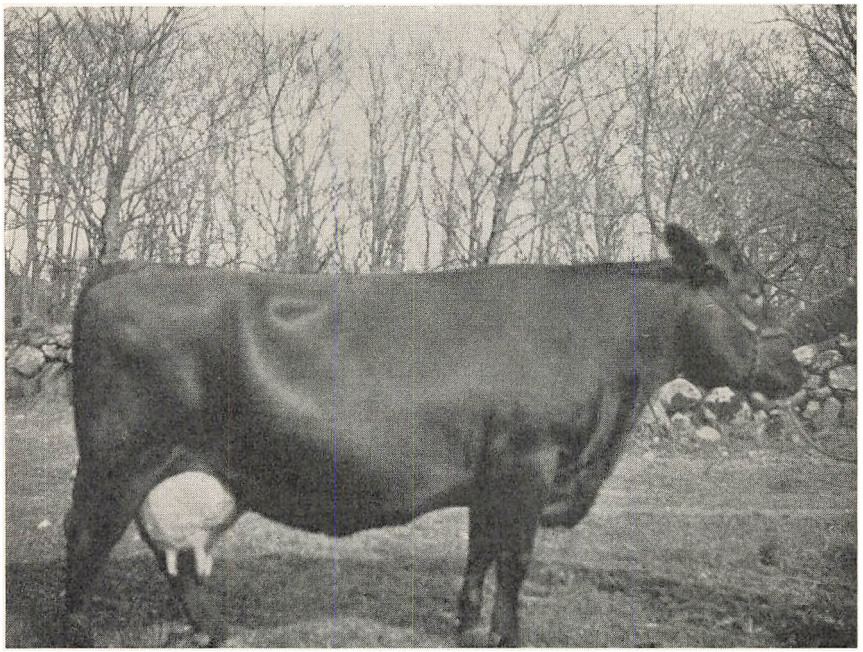

Ko nr. 77, stb. 7790, tilhørende gdr. H. Kjær Kristoffersen, Bøgebjerggaard, Aaside. Guldmedalje ved landbrugsudstillingen på Bellahøj 1938.

stb. 2332, Verus Højager, stb. 3439, Højvig 136, stb. 3622, Sydsjællands Ørn, stb. 3698, Kørbitz Næstved, stb. 4172, samt i de seneste år Ris Næstved, stb. 4598, og Nico, reg. 24873, m. fl.

Stensbygaard avlsgaard pr. Stensved har figureret på et meget stort antal stamtavler i tidens løb. Besætningen er dog af forholdsvis ny dato. Stensbygaard overtoges i 1923 af godsejer A. Reimann. På gården stod dengang en tuberkuløs besætning med 105 kg smør i gens. pr. ko. Gennem et intensivt arbejde med brug af helt første klasses tyre når besætningen imidlertid hurtigt en høj standard, således at der knapt tyve år senere kan noteres en gennemsnitsydelse på 250 kg smør, og samtidig har halvdelen af besætningen opnået 1. præmie. Senere nåes endnu højere ydelsestal, således viser året 1949-50 et gennemsnit for 119,1 køer på 6236 kg mælk, 4,42 % fedt, 275,35 kg smørfedt, 310 kg smør. Afgørende for dette resultat er naturligvis, foruden en gennemført god pleje af besætningen, de tyre, som er anvendt. Nævnes må særlig fem tyre, som har øvet en overordentlig gavnlig indflydelse, og som *alle fem har 1. kl. 1. gr.* for afkom: Tjalfe Stensvang, stb. 2025, Klaus Revninge, stb. 2557, Søborg, stb. 2245, Kaare, stb. 2641, Knardrup Højager, stb. 2900. Af de nævnte tyre har navnlig Knardrup Højager haft en kolossal betydning for denne besætning. Et stort antal tyre er udgået herfra, fra 1930-60 således ialt 470, heraf alene 169 efter Knardrup Højager. Endvidere er siden 1940 optaget 169 køer i den røde kostambog. Velkendte vil være de af forsøgslaboratoriet i denne besætning foretagne rekordforsøg.

Af besætninger, som hyppigt træffes ved en gennemgang af dyrskuernes præmielister skal nævnes: Brødrene P. O. Nielsen og Jacob Nielsen, begge Skaverup, N. P. Nielsen, Skovgaard, Sjolte, som iøvrigt tildeltes en ærespræmie udsat til den bedste besætning indenfor Landboforeningens område ved foreningens 50 års jubilæum, endvidere Hans Nielsen, Brøderup, Laur. Hansen, Kirkely, Køng, Johs. Andersen, Lov, L. P. Nielsen, Øagergaard, Mern, Laur. Jensen, Videbækgaard, Brøderup, Herman Christoffersen, Sallerup, Ejner Jensen, Faxinge, m. fl.

Der burde nævnes endnu flere besætninger, i hvilke der er lagt et stort og interesseret arbejde, og som har været at finde repræsenteret ved foreningens dyrskuer gennem årene, men pladsen tillader det ikke.

Hidtil er kun omtalt udviklingen omkring Rød dansk malkerace, som

gennem mange år var stort set den eneste race, der fandtes på disse egne, og som i nutiden fremdeles er langt den mest udbredte, men dog arbejdes der også med andre racer.

*

Jerseyracen træffes første gang ved dyrskuet i 1945, og i de følgende år tager racen et opsving. I 1948 oprettedes Sydsjællands Jerseyforening som en lokalforening under Danmarks Jerseyforening til at varetage jerseyavlernes interesser. Straks fra stiftelsesåret træder jerseyforeningen i forbindelse med Sydsjællands Kvægavlsforening og indgår en aftale, hvorefter jerseyforeningens medlemmer kan blive betjent med jerseysæd. Til en begyndelse købes denne sæd på Aasidegaard, Snesere, men i 1952 tilslutter foreningen sig tanken om oprettelsen af en tyrestation for Sjælland, som får navnet Østdansk Jerseytyrestation med hjemsted på Trelleborg, Slagelse.

En del gode jerseybesætninger er efterhånden oparbejdet, nævnes kan besætningen hos: Ejner Nielsen, nu H. P. Andersen, Tvingbro, Niels P. Nielsen, Sageby, Arne Johannesen, Skovhuse, Alfred Olsen, Kostræde, Aage Nielsen, Staureby Nygaard m. fl.

Andre racer findes endnu kun i beskedent omfang i Sydsjælland. I løbet af de allerseneste år er der dannet enkelte besætninger af Sortbroge dansk malkerace, hovedsageligt ved indkøb i andre egne af landet.

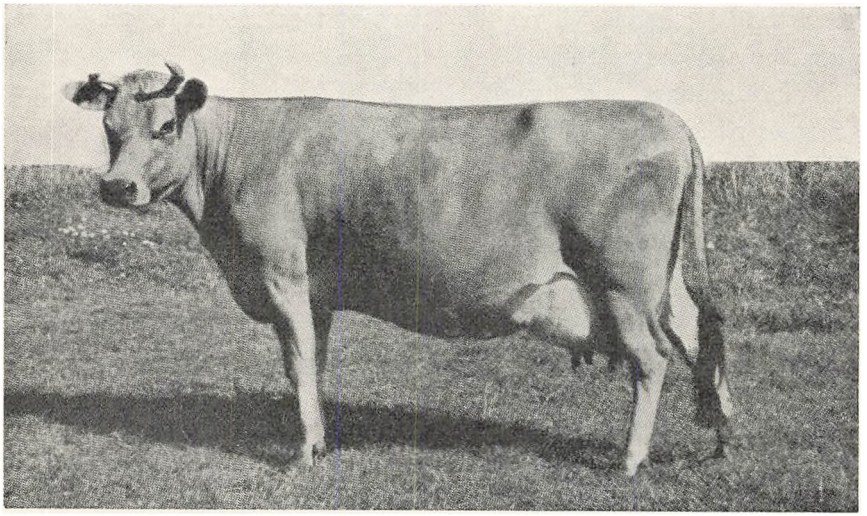

Typisk jerseyko.

Husdyrbrugsudvalget har været Landboforeningens bindeled til det kvægavlsarbejde, som foreningen i årenes løb har været engageret i. Skiftende formænd for udvalget gennem de sidste 25 år har været: gdr. Johs. Larsen, Bøgedalsgaard, Præstø 1937-39, gdr. Lars P. Nielsen, Øager, Mern 1939-44, gdr. H. Kjær Kristoffersen, Bøgebjerggaard, Åside 1944-46, gdr. Anton Jensen, Nordgaard, Sneseretorp, siden 1946. Udvalget består i jubilæumsåret foruden formanden af: gdr. A. Chr. Olsen, Spanager, Blangslev, og gdr. H. Foged Hansen, Rudbjærggaard, Kalvehave.

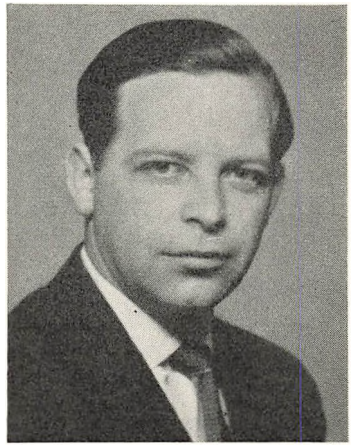

Konsulent E. Vilhelmsen.

Efterhånden som arbejdet voksede efter foreningens start, og opgaverne meldte sig én efter én, meldte sig også behovet for konsulenthjælp. Statsskuekommissær Friis, tidligere forpagter af Lindersvold, virkede i en del år som kvægavlskonsulent for landboforeningerne i Præstø amt. I 1908 overtoges denne virksomhed af konsulent N. C. Løje, Tune, der i 1921 afløstes af konsulent P. N. Pedersen, Haslev, der virkede til 1928. I 1928 deltes Præstø amts kvægavlsforening i to konsulentområder. Konsulent Simon Hansen antoges til det sydlige område, der desuden udgjordes af Sydsjællands- og Næstvedegnens Landboforening, og fra 1945 endvidere af de to tilsvarende husmandskredse. Med oprettelsen af de store kvægavlsforeninger og en udvidelse af arbejdet iøvrigt på bred front, måtte der imidlertid igen en deling til. Man oprettede De forenede Landbrugsorganisationer i Præstø Amt under deltagelse af alle amtets landbo-, husmands- og kvægavlsforeninger minus Møn og Haslev. Dette område opdeltes i fire konsulentområder, hvor det sydligste udgøres af Sydsjællands Landboforening, Sydsjællands Husmandsforening og Sydsjællands Kvægavlsforening, og hvervet som kvægavlskonsulent her har siden da været bestridt af Chr. Krarup Olesen, Køng, 1955-57, og E. Vilhelmsen, Lundby, siden 1958.

Der kunne berettes om flere opgaver, som har fundet deres løsning på husdyrbrugets område, f. eks. konkurrencer mellem hele kvæghold,

avlsdyrauktionerne, der påbegyndtes i 1928, avlsdyreksporten, som i de senere år har taget et opsving, men lad dette være nok.

Landboforeningen har gjort en stor indsats på det faglige område. Mange møder er afholdt, mange opgaver løst og mange faglige spørgsmål behandlet, og der er ingen tvivl om, at alt dette har beredt jorden for yderligere fremgang, som vil komme, blot livsbetingelserne findes i fremtiden.

E. Vilhelmsen.

Svineholdet

Ved Sydsjællands Landboforenings 50 års og 75 års jubilæum er der udgivet jubilæumsskrifter, hvor det på udmærket måde i selvstændige afsnit om svineavlen er redegjort for de tidsperioder, der er gået forud, og jeg vil derfor i det jubilæumsskrift, der nu ved 100-året skal udgives, søge at give et tidsbillede af svineholdets udvikling og vilkår i perioden fra omkring den sidste jubilæumsberetning udkom og op til nutiden.

Landbrugskrisen satte som bekendt ind omkring 1930, og den var meget følelig for svineholdet. Tidens slogan var: „Tjener man mindre pr. enhed, må enhedernes antal forøges". Der skete derfor i disse år en rivende forøgelse af svinebestanden, og for at gøre dette kort, så resulterede det i en svineregulering, som i efteråret 1932 tog sin begyndelse ved en midlertidig aftale med England om en reduktion på 15 pct. af vor eksport, men først fra foråret 1933 kom ordningen ind i et fastere leje, idet der blev afsluttet en handelsoverenskomst med England, og der blev vedtaget en lov om svineregulering.

Handelsoverenskomsten med England gik ud på, at Danmark måtte levere 62 pct. af Englands import fra fremmede lande. Svinereguleringsloven blev udformet således, at der for en begrænset produktion, som der efter den omtalte handelsoverenskomst med England kunne opnås tilfredsstillende priser for, blev tildelt svinekort, og disse svin blev afregnet til en for landmændene god pris. Den overskydende produktion blev afregnet til den pris, den kunne udbringes i, og det var i visse perioder så små beløb, at dem, der ikke har oplevet det, ikke kan forstå det, og dårligt vil tro det.

Svinekortordningen virkede indtil efteråret 1940, hvor den på grund af verdenskrigen og den dermed følgende mangel på levnedsmidler overflødiggjorde sig selv.

Produktionsregulering — bliver det nødvendigt igen?

Svineholdets totale udvikling.

Når jeg har nævnt svinekortordningen, så skyldes det, at det er et nødvendigt grundlag for at forstå udviklingen i disse produktionsmæssige interessante år fra omkring 1930 og op til nutiden, for det har været en periode med en meget svingende produktion. Et par tal vil sikkert anskueliggøre udviklingen bedre.

Antallet af svin.

(Tallene noget afrundet).

1925	2,5	millioner stk.
1930	5,0	„ „
1932	5,5	„ „
1935-40	3,0	„ „
1941-48	1,5-2,0	„ „
1949-51	3,0	„ „
1952	3,5	„ „
1953-56	4,5	„ „
1957	5,5	„ „
1959-60	6,0	„ „
1961	7,0	„ „

Som det vil ses af tallene, skete der en fordobling af svinebestanden fra 1925-30, og det bevirkede som tidligere nævnt, at svineprodukterne omtrent blev værdiløse. Så kom en rolig periode fra 1934 til 1940, og bestanden holdt sig i denne periode omkring 3 mill. stk. Verdenskrigen og de dermed følgende spærringer og kornaflevering m. m. medførte en stærk reduktion af svinebestanden, og først i 1949 kom der igen et føleligt opsving i antallet af svin. De følgende år havde vi med England den såkaldte langtidsaftale, hvor der for mindst et år ad gangen blev aftalt, hvor store kvanta de ville importere.

Bestanden af svin lå i disse år ret konstant på omtrent det samme antal som de sidste år før krigen. Det er så sent som i 1951-52, at vi igen får en mærkbar forøgelse, og i de følgende år har der stort set været en jævn udvidelsestendens, som i 1961 er kulmineret med 7 mill. stk. svin.

Det er interessant at erindre sig, at bestanden steg til det dobbelte fra 1925-30, og den næsten eksplosionsagtige forøgelse bevirkede total overfyldning af markedet. Det samme er sket fra 1952-1961, hvor antallet også er fordoblet. Nu, da dette skrives (oktober 1961), tales der meget om regulering af produktionen, fra andelsslagterierne er udarbejdet et forslag, som netop i disse dage er til drøftelse i de forskellige landbrugsorganisationer.

Den kvalitetsmæssige udvikling.

På et tidligt tidspunkt stod det klart, at den vare, der skulle sælges, måtte være af en god og ensartet kvalitet, hvorfor der teknisk på slag-

terierne blev sat ind for at tilberede svinekroppene, så de fremkom i tiltalende og ensartede partier. Der blev foretaget en klassificering af grisene i I, II og III klasse. Prisforskellen mellem klasserne var indtil sidste verdenskrig som regel kun nogle få øre, og da verdenskrigen kom, blev denne prisforskel ophævet, så samtlige grise i tiden fra september 1939 til 1954 blev afregnet med samme kilopris. I 1954 blev klassificeringen atter indført på slagterierne.

Når der kun er en lille prisforskel imellem klasserne, er det nærliggende, at der ikke udfoldes særlig store anstrengelser for at forbedre kvaliteten, og forholdet var da også det, at en meget stor del af grisene var dyr med så tykt spæklag, at de ved klassificeringen kom i II eller III klasse.

På Masnedsund Andelssvineslagteri var til eksempel følgende klassificering:

pct. i	I kl.	II kl.	III kl.
1934	49	31	20
1960	72	23	5

Det er en kendt sag, at der nogle år efter den 2. verdenskrig, da der atter var kommet fødevarer nok frem på verdensmarkedet, kom et meget stærkt krav fra konsumenterne om kvalitet — alle ville have mere kød og tyndere spæk. Derfor er de krav, der stilles for klassificering ikke faste og urørlige størrelser, men det er mindstekrav, som kan varieres efter tidens spisevaner og dermed følgende salgsmuligheder. Nu er det ikke sådan at forstå, at der stadig sker en ændring i klassificeringsmålene, men efter baconregulativet fra 1934 var de højeste spæktykkelsesmål for klassificeringen følgende:

Målt ved	I kl.	II kl.	III kl.
Nakke	5,0 cm	5,5 cm	6,0 cm
Rygmidte	3,0	3,5	4,0
Lænd	3,0	3,5	4,0

Endvidere var der den gang en sortering i „for tynde", det var grise, som midt på ryggen målte under 2,0 cm. Som nævnt blev klassificeringen igen indført på slagterierne i 1954, og det var på høje tid, for landmændene var lige ved at tro, at krigsårenes mangel på fedtstof var af varig karakter, og det er da også i denne forbindelse værd at bemærke,

at Masnedsund Andelssvineslagteri på et tidligere tidspunkt kunne forudse, at der igen måtte ske en kvalitetsforbedring, og de indførte derfor til andelshavernes orientering klassificering ca. et år, før det blev påbudt.

Der er i tiden efter 1954 flere gange sket en stramning af klassificeringen, således kan nævnes, at i 1957 indførtes A1 klassen, og samme år kom „slight of lean"-målet, således at svin, der ikke holdt for dette mål, ikke blev nedsaltet til eksport. Den sidste skærpelse vedrørende klassificeringen træder i kraft 16. oktober 1961, og klassebetegnelsen er nu ændret fra tal til bogstaver, og højeste mål for spæktykkelse er følgende:

Målt ved	A1	A	B	BB	C
Nakke	4,0 cm	5,0 cm	5,5 cm	5,5 cm	6,0 cm
Rygmidte	2,0	3,0	3,5	3,5	4,0
Lænd	2,0	2,8	3,3	3,5	3,8

I de senere år har der været en prisforskel mellem en I og II klasses gris på omkring 20 kr.

Avlsarbejdet i svineholdet.

Tidligt blev man klar over, at der burde finde et organiseret avlsarbejde sted i svinebesætningerne. Direktør N. P. Madsen, Masnedsund, nævner i 50 års jubilæumsberetningen, at svineholdet i Sydsjælland tidligere end i mange andre egne af landet har spillet en ret stor rolle, selv om svinene stadig mange steder fører en kummerlig tilværelse.

Det må vistnok betragtes som givet, at det ikke var almindeligt, at svinene kom med på dyrskue, men her har landboforeningernes ledelse set klart, for de vedtog, at der ved Sydsjællands Landboforenings første dyrskue i 1862 kunne udstilles og præmieres orner og søer. Imidlertid mødte der til dette skue kun 2 orner og ingen søer. I de følgende år voksede dyrskuerne i Sydsjælland støt, og det har afgjort været en afdeling, der har været vist interesse. I de senere år har svineudstillingen udgjort ca. ⅓ af de tilmeldte dyr.

Omkring århundredskiftet var det almindeligt med krydsning mellem yorkshiresvinene og landracesvinene, og det hævdedes, at der ved denne krydsning kunne opnås et godt resultat. Men for at dette kunne gennemføres, måtte der stadig være rene dyr af begge racer, og det blev

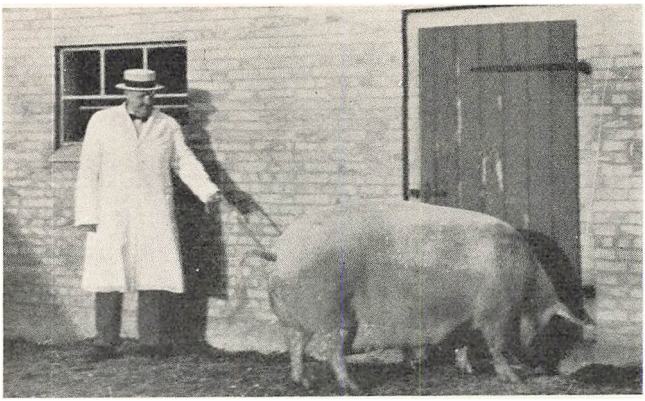

Gdr. Henrik Jørgensen, Bårse, som vi kender ham — hvid kittel og stråhat — præsenterer soen Bårse Mølevang 84.

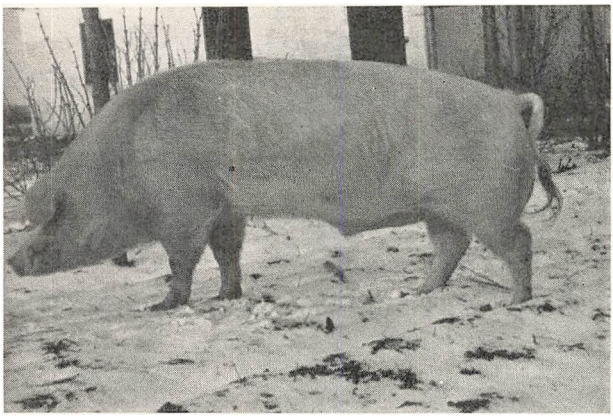

Ornen Retur, stb. 7023, afkomspr. 1. kl. 1 gr. 195, fotograferet 7 år gl.

derfor vedtaget, at der inden for disse racer skulle oprettes avlscentre. De første avlscentre blev oprettet i 1896, og det viste sig hurtigt, at ideen var rigtig, for i 1900 var der allerede anerkendt 88 centre for landracen og 15 for yorkshireracen, og i 1961 er der anerkendt 259 landracecentre. Yorkshirecentrene er nu helt forsvundet, da det har vist sig, at landracen i kvalitetsmæssig henseende har været yorkshireracen overlegen. Avlscentrenes betydning kan næsten ikke vurderes højt nok, for de mennesker, der får anerkendt deres besætning som avlscenter, er mænd, der virkelig brænder for at udøve en gerning til forbedring og fremskridt på svineavlens område. Avlscentrene præger og retningsgiver svineavlen i såvel eksteriørmæssig som slagtekvalitetsmæssig henseende. Det er så afgjort avlscentrene, der har trukket det store læs på

vore dyrskuer, og det er interessant at se, hvorledes de i kammeratligt samvirke kaster sig ud i kappestriden om fremstilling af de skønneste dyr og om at opnå de bedste slagteresultater.

Sydsjælland har antalsmæssigt været godt repræsenteret med avlscentre, og flere af disse har ikke alene fået lokal men landsomfattende betydning.

Det kan være farligt at nævne navne, men Henrik Jørgensen, Baarse Møllevang, og Chr. Christiansen, Tjørnehoved, har gjort sig bemærket ved i over 25 år at have anerkendt avlscenter. Begge er dygtige landmænd, der har haft svineavl som deres hovedinteresse, et solidt og godt avlsarbejde har de udført. Henrik Jørgensen kan vi godt på disse egne kalde svineavlens „grand old man", hos mange unge har han ved undervisning og samtale vækket lysten til svineavl.

Som et af de nyere centre kan en omtale af avlscentret Ring Øbjerg, tilhørende Frands Rasmussen, ikke undlades. Avlscentret har i tre år på stribe været sat som nr. 1 i 2. distrikt, og har enkelte år stået som det højest anerkendte i hele landet. Det er navnlig ornen Retur, stbg. 7023, der har været medvirkende til at gøre dette veldrevne center kendt. Retur er sikkert landets bedste orne, den er nu 8½ år gammel og lever i bedste velgående. Som 5 måneder gammel gris købte Masnedsund Andelsslagteri ornen, og den blev udstationeret i en ornecentral, hvor den stod, indtil den 2 år gammel blev købt til Ring Øbjerg. Den passede sammen med de gode søer efter Roland, som stod på Ring Øbjerg, og

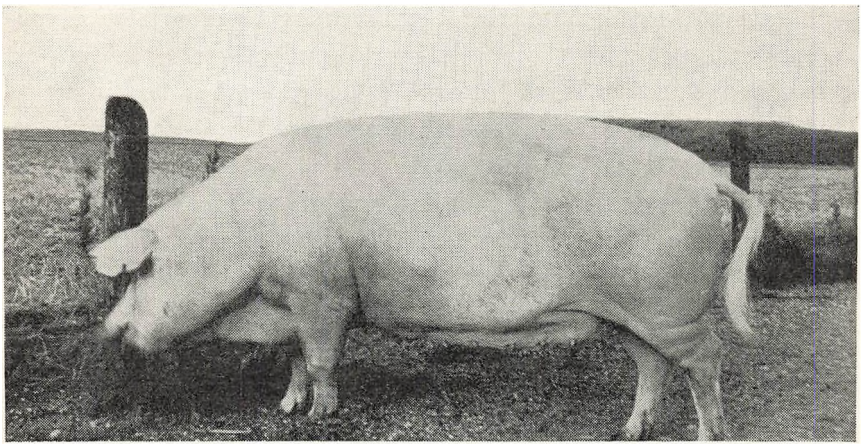

So Tjørnehoved 4, f. 25/3 1958. 1. pr. og æresp. Næstved 1959 og Bellahøj 1961.

den viste sig hurtigt som et dominerende avlsdyr, der var i stand til med stor sikkerhed at nedarve både et godt eksteriør og en meget fin slagtekvalitet. Det er den orne, der er slagtet flest forsøgshold efter, ialt 42, og til trods for, at det er med vidt forskellige søer, har den givet en gennemsnitlig karakter for bacontype på 13,1 points. Mange gode sønner og døtre efter den står der rundt om i landet.

En omtale af avlscentrene kan ikke sluttes uden at fremhæve den kolossale evne, centrene har til at lede avlen netop i den retning, som tidens krav byder på, og jeg skal hermed nøjes med at nævne, hvorledes der med udvælgelse efter tynd rygflæsk er sket en ændring for forsøgsgrisene fra avlscentrene.

1926-27	var	forsøgsgrisenes	gns.	rygflæsktykkelse	4,05 cm
1946-47	„	„	„	„	3,34 „
1957-58	„	„	„	„	3,05 „
1960-61	„	„	„	„	2,85 „

Det lokale forsøgsarbejde spiller ligeledes en stor rolle, der foretages hvert år kåringer på fremavlsstederne, og fra en del kårede søer sendes grise til forsøg.

Dette avlsarbejde er ret omfattende, og lagt ud på et bredere spor end avlscentrene, idet der i visse henseender knapt stilles lige så store krav som til avlscentrene, f. eks. kræves det ikke, at samtlige dyr i en besætning skal være kåret.

Indtil 1947 foregik dette arbejde i tilknytning til forsøgsstationen på Sydsjællands Landbrugsskole, men da der under og efter krigen kun kom ganske få hold grise til forsøg, blev denne og en station i Østsjælland nedlagt, og i stedet oprettedes Bregentved lokale forsøgsstation, som havde ca. 30 stier til rådighed.

Arbejdet på Bregentved er gået godt, men de senere års stærke vækst i avlsarbejdet bevirkede, at forholdene blev for trange og utidssvarende, og derfor fik afdøde proprietær P. Hoy, St. Masnedøgaard, som var stationens mangeårige formand, i 1957 samtlige Landbo- og Husmandsforeninger i Præstø amt samt andelsslagterierne i Masnedsund, Køge og Haslev til i fællesskab at gå ind på at bygge en ny svineforsøgsstation med 60 stier. Arbejdet med byggeriet er blevet sinket en del, men i oktober 1961 kom stationen i gang. En dejlig ny, tidssvarende station

er nu til fremavlernes rådighed og vil på den måde være et vægtigt led i det lokale forsøgsarbejde.

Som et betydningsfuldt led i brugsavlen må nævnes slagteriernes udstationering af orner. Masnedsund Andelssvineslagteri udstationerede i 1910 de første 4 orner, i årene omkring 1920 var den årlige udstationering steget til 30-40 stk., for i årene fra 1930 til krigens udbrud at ligge omkring 50 stk. I de senere år har der været en stor stigning i antallet af udstationerede orner. Siden 1952 er der hvert år udstationeret fra 125 til 190 orner — det sidstnævnte tal opnåedes i 1961.

Konsulent Sv. H. Børresen.

Demonstration, fodrings- og oplysningsarbejde.

De mange gode forsøg, der af Det landøkonomiske Forsøgslaboratorium er udført i årenes løb, har været af overordentlig stor betydning, men da det undertiden kunne knibe med at få resultaterne lagt ud på et tilstrækkeligt bredt grundlag,, blev Sv. H. Børresen 1951 af landboorganisationerne og andelsslagterierne ansat som svineavlskonsulent og han fik Præstø amt som virkeområde.

I 1953 blev der af de midler, der fra USA stilledes til rådighed for genopbygningen efter krigen, skabt mulighed for oprettelse af demonstrationsbrug for svin. Der var tale om, at der skulle oprettes et sådant i Sydsjælland, men det endelige resultat blev, at de kom til at ligge i Bruntofte på Falster, og senere er der oprettet et demonstrationsbrug for søer på Stevns. Mange landmænd har aflagt besøg i de omtalte demonstrationsbrug og derigennem fået det lille skub, som skulle til for at få gennemført en regelmæssig og rationel fodring.

Som et barn af demonstrationsbrugene kom svinekontrolforeningerne. Sydsjællands Landboforening tog initiativet til at få oprettet en forening ved i vinteren 1957 at indbyde til et møde i Præstø. Der blev på mødet nedsat et udvalg til at arbejde videre med sagen, og resultatet blev oprettelse af Sydsjællands Svinekontrolforening, som nu har ansat 4 assistenter, der kontrollerer godt 30.000 svin.

Meget er sket inden for svineavlen i de sidste 25 år, kravene til kvalitet er skærpet stærkt, men i store træk har vi vist lov til at sige, at opgaverne er løst på en god måde, og når dette har været tilfældet, så er det fordi, der har været vilje til det fra flere sider. Der har mellem de landøkonomiske foreninger og andelsslagterierne — ikke mindst på denne egn — været etableret et fortræffeligt samarbejde. Ofte var det vel landboforeningerne, der gav bolden op, men når målet lå klart, var viljen til at trække i fællesskab til stede.

Vi står over for nye markedsområder, meget kan blive anderledes end vi tror, nye problemer vil stadig ligge for, men hvis viljen er til stede, kan de løses, og kan vi stadig fremstille kvalitetsvarer, skulle dansk landbrug have mulighed for fortsat stor svineproduktion.

Sv. H. Børresen.

Hestene

Ved Sydsjællands Landboforenings dyrskuer var hestene i begyndelsen og langt frem i tiden de husdyr, som tiltrak sig størst opmærksomhed fra dyrskuegæsternes side. Og nægtes kan det ikke, at det var en fryd for øjet at se de mange velplejede og kønne dyr.

Frederiksborghestene var langt den største afdeling her i Sydsjælland, men både Oldenborg, Belgisk og Jydsk Race var repræsenteret på alle skuer. Desværre har forholdene udviklet sig således, at det økonomiske grundlag for hesteavlen ikke længere er til stede, og at drive hesteavl alene for sin fornøjelses skyld er der ikke mange, der har midler til.

Det må derfor med beklagelse konstateres, at udstillingen af heste på dyrskuerne er gået stærkt tilbage, hvilket er forståeligt i mekaniseringens tidsalder.

Nogen egentlig redegørelse for hesteavlen i Sydsjælland i de forløbne år undlades her i dette skrift. Hestene har delvis udspillet deres rolle som trækdyr, og om føje år hvem får vel så tid til at fodre, vande, strigle, rense og spænde for og fra og pleje de dyr, som har været menneskene til så stor nytte, og trofast taget sliddet i gode som i onde år. Nej, vel ingen. Det går lettere med bilerne og traktorerne.

Hestenes uendelig lange tidsepoke er ved at være forbi, så kan vi beklage det eller ikke — *tiden er en anden.*

Fjerkræavlen

Fjerkræholdet er vel husdyrbrugets Benjamin, hvorfor det er den gren af husdyrholdet, som Sydsjællands Landboforening senest har taget op. Siden man i 1919 for første gang fremstillede fjerkræ ved Landboforeningens dyrskue i Præstø er der sket en rivende udvikling af fjerkræholdet.

Det er dog ikke på dyrskuerne, de store mængder fjerkræ er repræsenteret i Sydsjælland, men ude hos den praktiske landmand. Det økonomiske fjerkræhold indtager en stadig større plads i den moderne landmands husdyrhold, både når det drejer sig om ægproduktion og — især i de senere år — slagtefjerkræproduktion. Produktionen af slagtekyllinger har udvist en eksplosiv udvikling i løbet af de sidste 5 år, og mange sydsjællandske landmænd har føjet denne nye gren af fjerkræholdet til deres bedrift. I det sidste år er der produceret 50 millioner slagtekyllinger i hele landet, og det er hidtil lykkedes at afsætte dem til en pris, der har givet producenterne en anstændig arbejdsfortjeneste pr. kylling.

Gennem slagtekyllingeproduktionen har landmanden lært storproduktionens fordele at kende, og denne erfaring har man forstået at drage nytte af også indenfor ægproduktionen. Der er derfor i dag en ret tydelig tendens til at arbejde med større enheder på den enkelte bedrift, og det giver sig udslag i opførelse af stadig større hønsehuse. Alene i sommermånederne iår er der i Præstø amt opført 10 hønsehuse til hver 1000 æglæggende høner, og alle de nævnte huse tilfredsstiller tidens krav til ventilation og isolation.

Avlsarbejdet er fulgt godt med tiden, siden de første fremavlsteder for fjerkræ blev oprettet i Præstø amt i 1928. Arbejdet med avlen er dog i vore dage ikke så lokalt præget som tidligere. Der er foretaget en

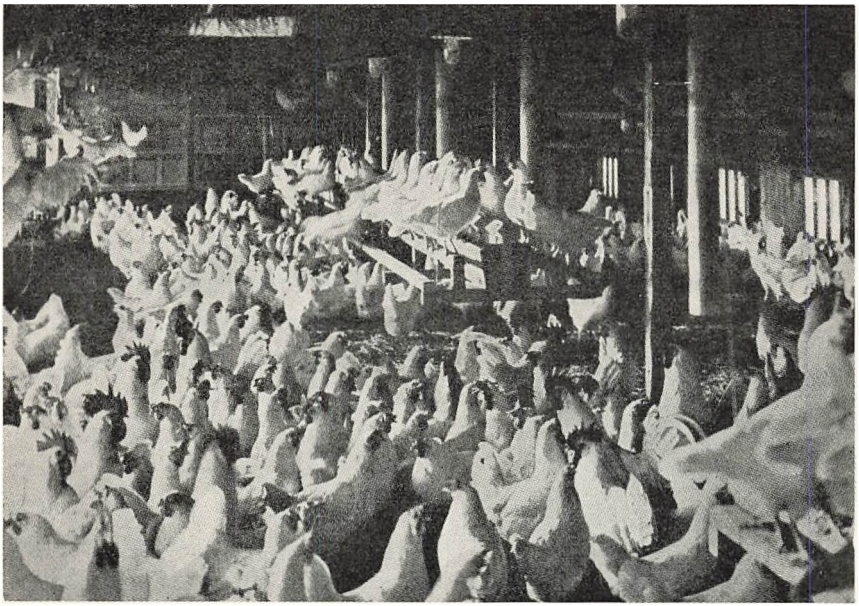

Interior fra moderne hønsehus.

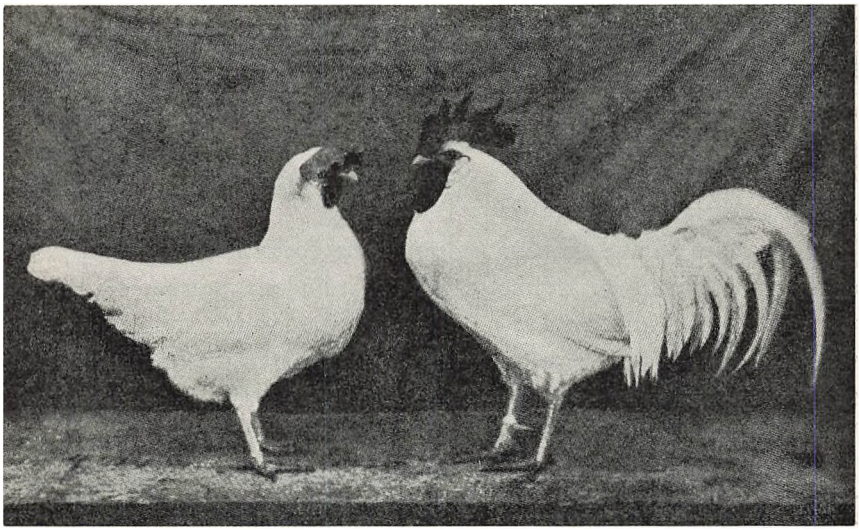

Smukke og typisk dyr af Hvide Italienere.

opdeling af avlsarbejdet, således at man nu skelner mellem avl for ægproduktion og avl for slagteproduktion. Under tilsyn af Landsudvalget for fjerkræavlen er der ca. 50 avlscentre for ægproduktionen og 30 for slagteproduktion fordelt over hele landet.

For at kunne indføre og udnytte større mængder af andre landes avlsdyr er der i 1960 opført en ny karantænestation for fjerkræ i Nordsjælland og en større avlsstation ved Middelfart. Herved vil man fremover være i stand til at drive avl med de indførte dyr, således at kun det virkelig værdifulde materiale kommer ud til avlscentrene, hvor det derefter kan udnyttes fuldt ud.

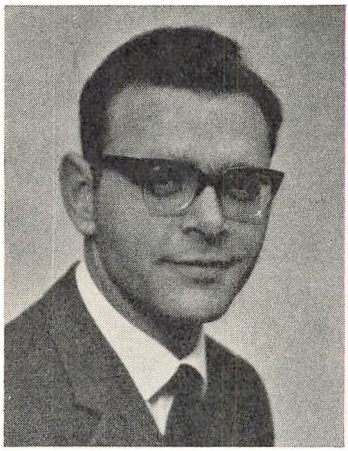

Konsulent P. Selsing.

For netop at få udnyttet avlsmaterialet — og derigennem at sikre købere af brugsdyr kyllinger af bedst mulig kvalitet — blev der af Landsudvalget for fjerkræavlen for 5 år siden foranstaltet et frivilligt tilsyn med rugerier. Langt de fleste rugerier i Sydsjælland deltager i dette tilsyn. Kun rugerier, der køber deres avlsmateriale direkte fra avlscenter, kan godkendes. På denne måde har man fået en sikker og direkte linie fra videnskabeligt og dygtigt udført avlsarbejde på avlsstation og avlscenter over rugeriet til den almindelige brugsbesætning.

Mange sydsjællandske rugerier og rugeægsbesætninger deltager stadig i den lokale stedbedømmelse af hele, velledede hønsehold i Præstø amt. Denne konkurrence har nu løbet i 30 år, og den gode tilslutning vidner om stadig interesse for arbejdet. Der udføres et godt arbejde i mange af besætningerne, og det er uden tvivl disse, der udgør „den hårde kerne" i besætningerne indenfor rugeritilsynet.

Alt ialt bliver der således gjort meget for yderligere at forbedre fjerkræholdet, som har vist sig at være en produktionsgren, der er fuldt konkurrencedygtig med andre grene indenfor husdyrholdet. Derfor har fjerkræholdet også i stigende grad fundet sin naturlige plads hos mange sydsjællandske landmænd.

Poul Selsing.

Planteavlsarbejdet i Sydsjælland

I Landboforeningens 100-årige tilværelse er der sket store fremskridt i det danske landbrug og dets produktion, og i Sydsjælland har foreningen haft sin store del af æren for udviklingen i kraft af det arbejde, den har udført for egnens landmænd.

I det første halve hundrede år drejede det faglige arbejde i landboforeningen sig mest om husdyrbruget. Man oplevede kursændringen fra kornsalg til den store produktion og eksport af fødevarer, og denne omstilling reddede situationen under den store krise i slutningen af forrige århundrede.

Men efter at man på bøndergårdene havde lært at fremstille lige så fine husdyrprodukter som på herregårdene og fik sine varer afsat til rentable priser, begyndte også interessen for markens grøde at blive større, og fra omkring 1880 til nu er det danske høstudbytte blevet forøget fra ca. 40 til 135 mill. afgrødeenheder årligt (1 afgrødeenhed er 100 foderenheder).

Der er altså sket en 3-dobling af høstens størrelse, når man ser bort fra de sønderjyske landsdele, som først er medregnet efter 1920.

Fremgangen er sket ved, at *de mange* har været med i arbejdet for at forøge jordens udbytte, og denne fremgang er også resultatet af et oplysningsarbejde, hvori Landboforeningen har haft sin store andel.

Der har været holdt oplysende møder og demonstrationer, ungdommen fra landbohjemmene er søgt til højskoler og landbrugsskoler, og landbruget har taget mange nye hjælpemidler i brug, som tidligere var ret ukendte, f. eks. kunstgødning, grundforbedring af jorden, nye maskiner og nye sorter af kulturplanterne. Rodfrugterne har bredt sig så stærkt, at de nu optager ca. 18 pct. af landbrugsarealet imod 1,8 pct. i 1871, og brakken er samtidig blevet så godt som afskaffet, mens den i 1871 beslaglagde ⅛ af hele landbrugsarealet.

Ombytningen af brakken og de ældste græsmarker med roer har bidraget stærkt til høstudbyttets forøgelse, især i den første halvdel af Landboforeningens levetid, da der også skete en udvidelse på ca. 10 pct. af vort landbrugsareal på grund af nyopdyrkning. Men siden den tid er rodfrugtarealet vokset betydeligt mindre, og det dyrkede areal er formindsket væsentligt i de sidste 20 år.

Høstudbyttets størrelse for landet som helhed har været følgende i mill. afgrødeenheder (a-e):

1880-84	1900-04	1911-14	1920-24	1930-34	1945-49	1956-60
43	55	66	74	107	121	135

Fra 1920 er de sønderjyske landsdele medregnet, hvilket betyder en forøgelse af høstudbyttet på ca. 8 pct. Der har været nogen stilstand i udviklingen under de to verdenskrige, men navnlig efter den sidste blev skaden hurtigt udbedret, især ved en stærk forøgelse af kunstgødningsforbruget.

I de 50 år fra først i 80'erne til begyndelsen 30'erne i vort århundrede, hvor udvidelsen af landbrugsarealet og rodfrugtdyrkningen foregik, voksede høstudbyttet med 55 mill. a-e, når Sønderjylland fraregnes, og i de efterfølgende 25 år har der været en stigning på 28 mill. a-e, samtidig med at arealet er formindsket med 160.000 ha eller ca. 5 procent.

Stigningen har altså for landet som helhed andraget ca. 1 mill. a-e årlig, hvis der i fremtiden vil komme et brud på denne fremgangslinje, skyldes dette først og fremmest mangel på arbejdskraft i landbruget.

For Sydsjællands vedkommende kan udviklingen vises med nogle tal fra Præstø amt. Tallene angiver kornafgrødernes udbytte pr. ha. De stammer for de to første perioders vedkommende fra statskonsulent K. Hansen og derefter fra Statistisk Departement.

Høstudbyttet af korn i Præstø amt, hkg kærne pr. ha

	Hvede	Rug	Byg	Havre
1875–78	19,8	19,4	18,9	21,4
1906–10	27,0	21,6	23,4	30,6
1934–38	33,8	25,7	32,3	33,6
1960	40,0	33,2	40,7	40,2

Der har herefter været tale om en udbytteforøgelse, der nærmer sig en fordobling for kornafgrødernes vedkommende. Det er vanskeligt at anstille en tilsvarende sammenligning mellem roeafgrødernes udbytter

i dette tidsrum, da der er tale om forskellige roearter. I begyndelsen dominerede runkelroer og kålroer, senere er fodersukkerroer og fabrikssukkerroer blevet det vigtigste. Græsmarkernes afgrøder er nok ligesom kornmarkernes omtrent blevet fordoblet i det omhandlede tidsrum.

Planteavlsudvalget.

Planteavlsarbejdet var ikke blandt de første opgaver, Landboforeningen tog op. Det var først i begyndelsen af indeværende århundrede, at man begyndte på udførelse af lokale forsøg, fremavl af såsæd og fællesindkøb af markfrø m. m. Det berettedes dog om et diskussionsmøde på Mogenstrup kro den 27. november 1863, hvor man drøftede emner som staldgødningens produktion og anvendelse, dræning og om hvorvidt det var tilrådeligt at dyrke rodfrugter (dette blev besvaret benægtende).

Men i hovedsagen var det husdyrbruget, der i første omgang havde foreningens interesse, og dette var vel meget forståeligt, når tidens økonomiske forhold tages i betragtning.

Ved et bestyrelsesmøde i Landboforeningen for mindre Landbrugere i Præstø Amt, som foreningen dengang hed, den 16. januar 1903 blev foreningens første planteavlsudvalg nedsat. Efterhånden blev der tradition for, at af udvalgets 3 medlemmer blev det ene valgt af bestyrelsen og de 2 øvrige af generalforsamlingen, og det bestyrelsesvalgte medlem er så udvalgets formand.

Fra 1. januar 1913 har man holdt planteavlskonsulent sammen med Landboforeningen for Næstved og Omegn, og fra 1. januar 1924 har der været samarbejdet om planteavlen med både Landboforeningen for Næstved og Omegn og de sydsjællandske husmandsforeninger (Næstvedkredsens og Sydsjællands Husmandsforeninger). Repræsentanter for alle de nævnte foreninger danner et fællesudvalg, som hedder Sydsjællands Planteavlsudvalg, og planteavlsarbejdet har siden 1924 været ledet af dette udvalg, selv om de samarbejdende foreninger har deres egne udvalg til varetagelse af mere lokale opgaver.

Her er ikke plads til en nærmere omtale af de mænd, som særlig har virket for planteavlsarbejdet siden 1903, men nedenfor er nævnt de konsulenter, som under udvalgets ledelse har arbejdet for planteavlen i Sydsjælland.

Som *planteavlskonsulenter* har følgende virket for foreningen: V. Thorsen, 1908-11 (senere gdr. i Stensved). J. Damsgaard Lund, 1911-17 (senere kons. i Skive). R. Kampp 1917-18 (senere bl. a. generalkonsul i Sydafrika). H. Hansen 1918-19 (senere forstander for Graasten landbrugsskole). M. Bakman 1919-33 (senere direktør for L.&H.s Frøsalg i Roskilde). P. Grøntved fra 1933, og J. Marcussen, som fra 1948 har været assistent, er desuden konsulent fra 1956.

En række unge landbrugskandidater har desuden haft ansættelse som assistenter i planteavlsarbejdet igennem de sidste 40 år.

Planteavlsarbejdet igennem 60 år.

Hvis man gennemser planteavlsberetningerne fra den lange årrække, de har eksisteret, og ser hvilke emner, der har været genstand for forsøg og er blevet behandlet på planteavlsmøderne, får man et indtryk af, hvilke problemer der i årenes løb har været brændende.

Her skal gives en lille oversigt over de arbejder, der er udført i Sydsjælland, siden det første planteavlsudvalg blev dannet i 1903. Da man fik antaget faglig medhjælp, gik man i gang med de opgaver, som man allerede havde givet sig i lag med andre steder på Sjælland. Nedenstående tabel er inddelt i 10-års perioder, og man kan af tallene se noget om udviklingen igennem godt et halvt århundrede.

År	Antal						
	lokale forsøg	analyser for reaktion	fosfors.	kali	systematiske jordbundsanalyser	andre analyser	markmøder
1901–10	166						4
1911–20	334	2433				106	17
1921–30	682	6932				5799	86
1931–40	643	6615	2295	406		3402	199
1941–50	383	8701	4731	3656	19114	903	306
1951–60	362	7620	4468	4406	15495	1924	475
Ialt	2570	32301	11494	8468	34609	12134	1087

Her skal knyttes nogle bemærkninger til tabellens opsummeringer.

1. Markforsøgene. Disse begyndte her i det første 10-år af vort århundrede, og antallet voksede stærkt i den næste periode for at kulminere i 20-erne og 30-erne. Derefter har antallet her som andre steder været noget aftagende, og gødningsforsøgene, som altid har været de

Kornforsøgene er høstet og tærskes på planteavlsudvalgets transportable tærskeanlæg.

talrigeste, er i nogen grad erstattet af jordbundsanalyserne, som navnlig er taget stærkt i brug under og efter den sidste verdenskrig.

De spørgsmål, som har været genstand for særlig talrige forsøg her, er følgende:

Gødskning. I begyndelsen drejede det sig især om at udfinde, om det kunne betale sig at bruge kunstgødning på den enkelte ejendom, senere blev det spørgsmålet om *hvad og hvor meget,* og alene den kendsgerning, at vort forbrug af kunstgødning i de sidste 20 år er steget til det 3-dobbelte for kvælstoffets, til omtrent det dobbelte for fosforsyrens og til mere end det 4-dobbelte for kaligødningens vedkommende, betyder jo, at man må have undersøgt alle forhold, som kan have indflydelse på gødningens udnyttelse.

De såkaldte mikronæringsstoffer spiller også en stigende rolle, efterhånden som afgrøderne bliver større og større.

Forbruget af kunstgødning pr. ha i Præstø amt har i året 1959-60 været 303 kg 15,5 pct. kvælstofgødning, 204 kg superfosfat og 104 kg 50 pct. kaligødning. Dette er lidt mere end gennemsnittet for hele landet.

Sorter af kornarterne, typer og stammer af rodfrugterne og frøblandinger til græsmarkerne har også været genstand for et stort antal forsøg igennem årene og er det fremdeles. Der kommer stadig nye sorter og stammer frem, og de skal afprøves, inden man kan begynde at dyrke dem i praksis.

Jordbearbejdningsforsøg var især fremme under sidste krig og i årene lige derefter. De drejede sig dels om pløjning eller ikke pløjning af roemarken om efteråret, dels om bekæmpelse af rodukrudt. I de sidste år er spørgsmålet om særlig dyb pløjning ved at blive aktuelt i forbindelse med nutidens store plove og traktorkørslen i marken.

Bekæmpelse af ukrudt har haft en stor plads i arbejdsprogrammet her. I årene 1935-39 blev der udført 50 ukrudtsforsøg her med de kemikalier, man da rådede over, og da de nye hormonpræparater kom frem, blev der udført 73 forsøg med disse i 1946-53. Man undersøgte forskellige præparater og mængder af disse, tidspunkterne for sprøjtning og forskellige ukrudtsplanters forhold til de nye stoffer m. m. I krigsårene 1940-45 blev der her udført nogle særlig indgående undersøgelser af skræpper, mælkebøtter og ager-tidsel.

Ukrudtssprøjtning i et kornforsøg.

Det anførte er kun et lille udvalg af de emner, der i årenes løb har været genstand for det sydsjællandske forsøgsarbejde, og man har i stor udstrækning være med til at arbejde efter planer, som er fælles for hele landet og derfor ikke er så lokalt prægede.

2. *Jordbundsanalyser.* I de første 10-årsperioder var der kun tale om „kalktrangsprøver". Der blev efterhånden undersøgt mange jordprøver for reaktion, og dette sker fortsat, da det stadig er lige nødvendigt. Ved at sammenlægge tallene for reaktions- og systematiske jordbundsanalyser ser man, at der er undersøgt omtrent 67.000 jordprøver for „kalktrang" i Sydsjælland.

I 30-erne kom så laboratoriemetoderne til undersøgelse af jorden for fosforsyre og kali, og disse analyser kom nu stærkt i brug dels sammen med reaktionsbestemmelse til opklaring af de mange tilfælde, hvor der er opstået „dårlige pletter" i afgrøderne, dels ved den systematiske jordbundsundersøgelse af hele ejendomme. I årene 1943-60 er der ved undersøgelse af 2207 ejendomme analyseret 34.609 jordprøver for reaktion, fosforsyre og kali, og omtrent 20.000 enkelte jordprøver er desuden undersøgt for fosforsyre eller kali, hvor der har været grund til at frygte mangel på disse stoffer.

Andre analyser er udført i et antal af godt 12.000. Det har drejet sig om jordprøver, der er undersøgt for mangan, kobber o. a. samt analyser af jordbrugskalk, ensilage, korn, frø, ajle m. m.

3. *Markmøder o. l.* Denne form for oplysning er særlig stærkt anvendt i Sydsjælland, og der har været afholdt mere end 1000 sådanne, ofte ved samarbejde med husmandsforeningerne og landboungdommen. Dette arbejde er i stadig vækst, og der har desuden i årenes løb været holdt ca. 1100 foredrag om planteavl i det sydsjællandske område.

4. *Andre opgaver.* I begyndelsen befattede planteavlsudvalget sig blandt andet med at skaffe kunstgødning til medlemmerne. Der blev således i 1912 omsat 1500 hkg gødning ved udvalgets hjælp. Man skaffede også vitriolspredere og overtog fordelingen af markfrø. Dette sidste var indtil 1908 passet af et særligt udvalg.

Fra 1918 til 1960, da der foreligger regnskab for frøsalget fra DLF og Landbo- og husmandsforeningernes frøsalg i Roskilde, har der igennem Sydsjællands planteavlsudvalg været fordelt 1,8 mill. kg markfrø til de sydsjællandske landmænd. Fra 1940 er der indført en ny ordning

af frøsalget ved samarbejde mellem de landøkonomiske foreninger og brugsforeningerne, så at de sidste får en større del af frøomsætningen end tidligere (til alle deres medlemmer), men man har ikke i foreningerne lidt noget tab ved denne ordning, tværtimod.

Efter oprettelsen af Danske Landboforeningers Frøforsyning, DLF, i 1906 kom nogle sydsjællandske landmænd ind på frøavl. I 1912 var

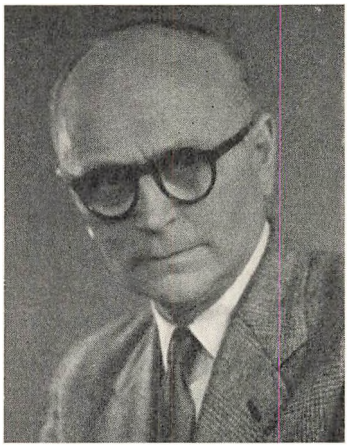

Konsulent P. Grøntved.

Konsulent J. Marcussen.

der således 60 af foreningens medlemmer, der dyrkede frø til DLF. Nu er der ca. 200 DLF-avlere indenfor foreningen.

Sydsjællands Planteavlsudvalg har igennem årene omsat 42.800 hkg såsæd af egen fremavl eller fra DLF. Nu er denne lokale fremavl ophævet, og man har siden 1947 haft samarbejde med Øernes Andelsselskab i Masnedsund om forsyningen med såsæd.

Siden 1948 har Sydsjællands Planteavlsudvalg haft samarbejde med 8 maskinstationer, der i disse år har sprøjtet 44.000 ha korn- og græsfrøafgrøder imod ukrudt ved hjælp af motorsprøjter og moderne kemikalier. I årene 1937-39 havde man et lignende arbejde igang, men så kom krigen og standsede muligheden for at få kemikalierne (blåsten og jernvitriol), og de sprøjter og bekæmpelsesmidler, man dengang rådede over, var slet ikke i besiddelse af en slagkraft, der kan sammenlignes med de nuværende.

Fra 1957 har man sammen med sukkerfabrikkerne (Mern saftstation) genemført en kollektiv bekæmpelse af bladlus og derigennem af

virus-gulsot i de sydsjællandske roemarker, hvorved der er blevet sprøjtet indtil 4000 ha roemarker pr. år med effektive midler. Især i de ondartede „luseår" som 1959 har dette arbejde gjort stor nytte, og det har været praktiseret under et eksemplarisk samarbejde mellem lokale udvalg, maskinstationer, saftstationen og planteavlsudvalget.

Siden 1903 har der i Sydsjællands Planteudvalgs område været afholdt 51 konkurrencer af forskellig art. Desuden har der været 39 planteavlsudstillinger, hvoraf de fleste blev afholdt i husmandsforeningerne i 20-erne og 30-erne. Denne form for udstillinger er nu forladt.

Under sidste krig blev der forskellige steder i området udført 26 ensileringsdemonstrationer om efteråret, og der blev forevist nogle nye roeoptagere i arbejde.

Fra 1946 indtil arbejdet med muldvarpebekæmpelse fornylig blev overtaget af kommunerne blev dette arbejde organiseret af sydsjællands Planteavlsudvalg, og da det gik bedst, var der 64 muldvarpejægere i arbejde.

Det konsultatoriske arbejde, som udføres ud fra planteavlskontoret, er det centrale område indenfor planteavlsarbejdet.

Den rådgivende virksomhed ved konsulentbesøg hos medlemmerne og telefonsamtaler har været stadig voksende. Efter den sidste krig har der været langt større interesse end tidligere for hjælp til planlægning af sædskifte, gødskning o. a. driftsforhold, og en stor del af konsulenternes tid går med sådanne opgaver foruden de sædvanlige, som især drejer sig om hjælp til øjeblikkelige vanskeligheder i marken.

På Landboforeningens 100 års fødselsdag vil dens medhjælpere på planteavlsområdet ønske foreningen til lykke og takke for godt samarbejde og gode arbejdsvilkår.

P. Grøntved.

Regnskabsarbejdet

Regnskabsføring i bedriften har også forhen af forudseende landmænd været anset og benyttet til planlægning af bedriften og til dokumentation af det opnåede økonomiske resultat, men interessen var meget spredt, og flertallet af landmænd har jo aldrig været glad for skrivebordsarbejde, og desuden har alt for mange savnet de teoretiske forudsætninger til selv at føre regnskabet, og da især til at afslutte regnskabet.

De landøkonomiske foreninger prøvede at danne sammenslutninger af landmænd, der med sagkyndig bistand var interesseret i regnskabsføring, den første kreds blev oprettet i 1909.

1911 arbejdede gdr. Hans Larsen, „Løvelændegaard", Lundby", på at få oprettet en regnskabsforening her i Sydsjælland, men det lykkedes ham ikke at samle den fornødne tilslutning.

Men efter at Det landøkonomiske driftsbureau var oprettet i 1918, blev der igen interesse for sagen, og ved et møde i december 1918 blev sagen nærmere drøftet, og man enedes om at søge regnskabsarbejdet påbegyndt i foråret 1919 under Sydsjællands Landboforening og Landboforeningen for Næstved og Omegn.

Arbejdet skulle sortere under planteavlsudvalget, suppleret med et medlem fra hver af de to landboforeningers bestyrelse, hertil valgtes gdr. Johs. Jensen, Dysted, og forstander Morten Nielsen, Lundby.

Den 22. marts 1919 holdt udvalget møde med 13 indmeldte medlemmer, og arbejdet påbegyndtes med den daværende planteavlskonsulent Hans Hansen som leder.

Hans Hansen fratrådte imidlertid sin stilling her i Sydsjælland til 1. september 1919, og arbejdet blev varetaget af en assistent indtil 1. april 1920, hvor agronom K. Kvist Kristensen blev antaget som foreningens

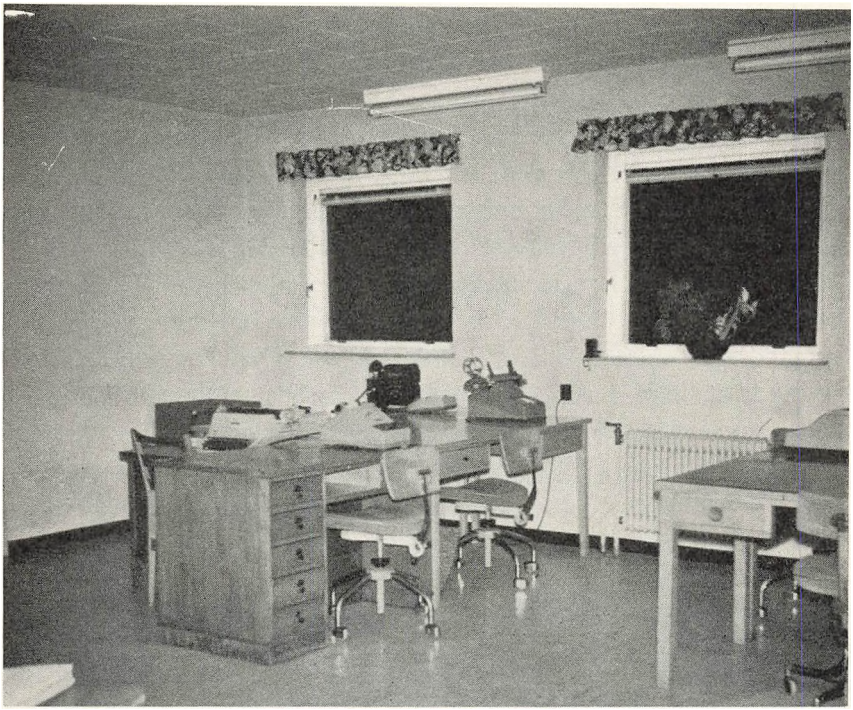

Interiør fra regnskabskontoret.

konsulent med bopæl i Lundby. Han udførte et stort pionerarbejde for regnskabsarbejdet, indtil han efter eget ønske fratrådte 1. maj 1930.

Arbejdet havde taget sådant et opsving, at man fandt det hensigtsmæssigt at ansætte 2 konsulenter, en for Næstvedkredsen og en for Sydsjællandskredsen.

Ansat blev agronomerne H. Levin Hansen og H. Vognsen med bolig i henholdsvis Næstved og Vordingborg.

H. Levin Hansen afløstes i 1950 af agronom L. Krabbe Larsen, der stadig fungerer i Næstvedkredsen.

Da konsulent H. Vognsens helbred ikke var så godt, ansatte man fra 1. april 1942 agronom Hans Chr. Pedersen som konsulent sammen med H. Vognsen, men sidstnævnte måtte dog allerede til nytår 1943 trække sig tilbage, da han ikke kunne døje de lange cykleture, cyklen var jo, på grund af krigen, næsten det eneste transportmiddel, der var til rådighed.

Da tilslutningen til regnskabsarbejdet stadigt øgedes, ansatte man

fra 1. april 1954 daværende assistent Hans Åge Johansen som konsulent. Medhjælperstaben består nu, foruden de to konsulenter, af 2 assistenter og 5 kontordamer og -elever.

Da begge kredsene efterhånden var vokset til en anselig størrelse, enedes man om at skille dem ad fra 1. januar 1954, men med samarbejde, bl. a. den fælles beretning, som første gang udsendtes for regnskabsåret 1920-21, udgivelse af regnskabsbøger o. l.

Det første egentlige regnskabsudvalg, der blev nedsat på et møde den 24. marts 1920, bestod af forstander Morten Nielsen, Lundby, som formand, gdr. Albert Jensen, Toksværd, gdr. Dan Hansen, Ll. Næstved, gdr. L. P. Hansen, Vestenbæk, og konsulent Bakmann.

Forstander Morten Nielsen var formand indtil sin død i 1928. Han blev afløst af gdr. H. C. Hansen, Skraverup, der bestred formandsposten indtil 1939, da han afløstes af sognefoged, gdr. N. Geert-Jørgensen, Snesere. Da han i 1952 blev formand for amtsskatterådet og

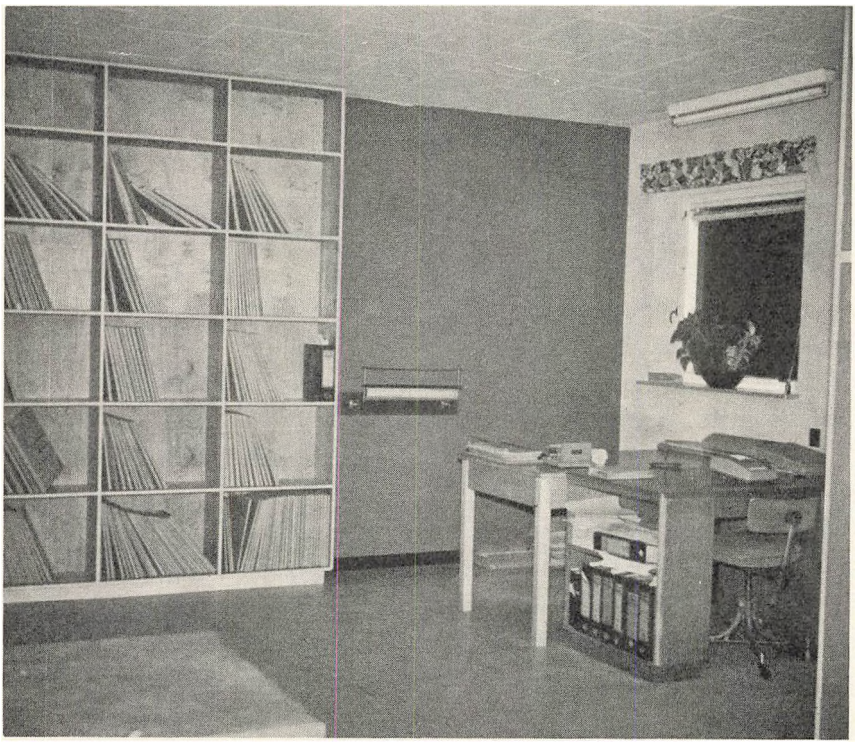

Interiør fra regnskabskontoret.

derfor ønskede at fratræde, valgtes den nuværende formand, sognefoged, gdr. H. E. Pedersen, Enegårde.

Igennem de 43 år har udvalgsmedlemmerne været udskiftet adskillige gange, men de fleste har dog siddet en årrække.

Til belysning af arbejdets vækst igennem de 43 år kan det nævnes, at medlemstallet som før nævnt ved starten var 13, nu er vokset til ca. 1000, heraf 535 under Sydsjællands Landboforening.

Regnskabsarbejdet blev jo egentlig startet udelukkende til driftsøko-

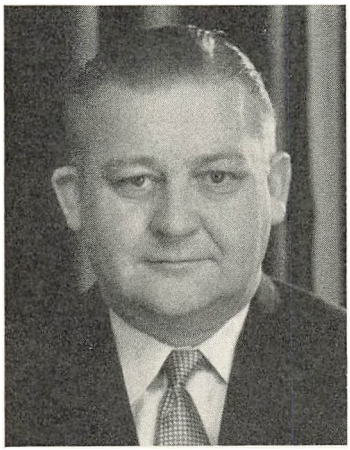

Konsulent H. C. Petersen.

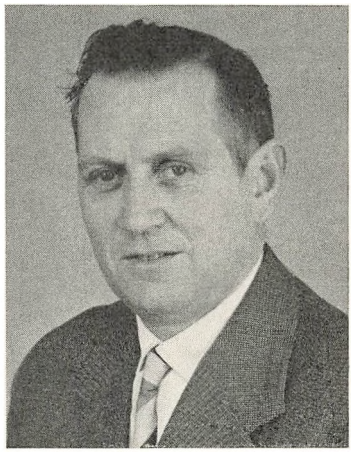

Konsulent Hans Å. Johansen.

nomisk vejledning, men efter skattereformen af 1922 kom den skattemæssige betydning ind i billedet, og dette felt har fået en stadig voksende betydning, efterhånden som skattebyrden er steget, senere loven om tvungen regnskabspligt for landbrug over en vis størrelse, og sidst men ikke mindst de efterhånden meget indviklede skattelove, afskrivningsregler, investeringsfonds o. l. I de senere år er der jo kommet nye bestemmelser hvert eneste år.

Udover selve regnskabsføringen, tildels også på grund af de snirklede skattelove, må konsulenterne også bistå medlemmerne ved ejendomshandler, forpagtninger, optagelse af lån, opgørelse ved dødsboer og lignende.

Det kunne være fristende ved en lejlighed som denne at give en redegørelse for landbrugets økonomi her i Sydsjælland gennem de forløbne 43 år, der er jo materiale til et større værk herom. På grund af den af-

målte plads må man nøjes med at henvise til de årlige beretninger, men da disse jo ikke, særlig for de første år, er kendt af ret mange, er der for oversigtens skyld medtaget en grafisk tavle over forrentningsprocenten af den bogførte værdi (se side 88-89). Man gør opmærksom på, at det til og med regnskabsåret 1957-58 er gns. for både Næstved- og Sydsjællandskredsen, da man i alle disse år har udsendt fællesberetning.

For regnskabsårene 1958-59 og 1959-60 er det for Sydsjællandskredsen alene og forrentningsprocenten er beregnet af handelsværdien, idet dette bruges i den samlede sjællandske beretning, der påbegyndtes for regnskabsåret 1958-59. Denne tavle viser klart de skiftende økonomiske vilkår, landbruget har arbejdet under i de forløbne 43 år.

H. C. Petersen.

Ungdomsarbejdet

De 4 H-er, som det også kaldes, hvad er det? Ja, for de mange her i Sydsjælland, der har været med i det, er det unødvendigt med nogen lang redegørelse, men da dette skulle være en jubilæumsberetning, kan man ikke forudsætte, at alle ved, hvad det drejer sig om.

4 H-arbejdet har sit navn og formål hentet fra USA. De fire H findes i arbejdets bomærke: et firkløver. Hvert af de fire H har sin betydning, nemlig: hånd, hoved, helbred og hjerte, udlagt på den måde, at de unge skal dygtiggøres til håndens gerning. At hovedet, dvs. forstanden, skal lede håndens gerning. Gennem arbejde i mark og stald vindes helse, sundhed for legeme og sjæl. Alt dette har dog ingen værdi, hvis ikke de unge gennem deres virke også oplæres til at være levende og interesserede mennesker, der ikke nøjes med at blive fagligt dygtige, men også bliver deres forpligtelse som medmennesker bevidst. Det er ikke underligt, at et ungdomsarbejde med disse gode forsætter har fundet genklang i Grundtvigs og højskolernes fædreland, Danmark.

Det hele begyndte med, at en dansk konsulent, Lund, kom hjem fra USA med ideen og i tilgift tilsagn fra Rochefeller-fonden om betydelig økonomisk støtte for at få arbejdet sat i gang i Danmark. Det var en slags Marshall-hjælp. Det skete omkring 1923.

Forstander Morten Nielsen, Sydsjællands Landbrugsskole, der var et meget levende og virksomt menneske for landboungdommens dygtiggørelse, holdt ved en stor planteavlsudstilling på „Kvægtorvet" i Næstved i efteråret 1924 en meget inciterende tale om dette emne og foreslog, at man her i Sydsjælland tog et arbejde op blandt landboungdommen på linje med 4 H-arbejdet i USA. Sagen vakte stor interesse og tanken blev diskuteret ved flere møder i vinterens løb i organisationerne, såvel landbo- som husmandsforeningerne, og der valgtes et fælles „ungdomsudvalg" til at tage sig af sagen.

Grete viser med glæde sin velholdte have ved markvandring i Vallensved.

Den 30. marts 1925 holdt udvalget sit første møde på „Kvægtorvet" i Næstved, hvor man trak linierne op for det arbejde, der skulle sættes i gang. Det første ungdomsudvalg bestod af: gdr. P. Mehlsen, Kyse, valgt af Næstved Landboforening, pcl. P. M. Petersen, Næstelsø, valgt af Næstvedkredsens husmandsforeninger, pcl. Jørgen Jensen, Roholte, for Præstøegnens husmandsforeninger, pcl. Carl Sørensen, Ørslev Kohave, for Vordingborgegnens husmandsforeninger, samt forstander Morten Nielsen, Sydsjællands Landbrugsskole, Lundby, for Sydsjællands Landboforening. Morten Nielsen blev udvalgets første, utrættelige formand. Det skyldes ikke mindst Morten Nielsens ildhu og varme interesse for sagen, at arbejdet udadtil og samarbejdet indadtil kom over de første vanskelige år. Da forst. Morten Nielsen døde i 1928, var linjerne stukket ud for en god fortsættelse.

Det første ungdomsudvalg indbød i foråret 1925 unge fra landbohjemmene til at blive deltagere ved dyrkning af korn eller rodfrugter på et areal på 300-500 kvadratmeter eller at dyrke urtesager på fra 25-100 kvadratmeter. Pasning af husdyr var altså ikke med fra begyndelsen, det kom først med i 1930.

Der meldte sig den første sommer 80 deltagere, piger og unge mænd.

Som tilsynsførende kom naturligt fra starten til at virke landbrugslærer Niels Jørgensen (nu redaktør af „Dansk Landbrug"), og landbrugslærer P. Hjertholm (senere forstander for Kærehave Landbrugsskole), samt planteavlskonsulent Bachman, Næstved. Iøvrigt deltog ungdomsudvalgets medlemmer de første år aktivt i ledelsen af arbejdet med tilsyn osv.

Den første plan for arbejdet var vel nok for optimistisk, idet man forestillede sig, at de unges arbejde skulle forme sig som en slags demonstrationsforsøg. Dette oversteg naturligvis manges evner og forudsætninger og krævede mere tid og viden, end de unge kunne klare. Arbejdet fik da heller ikke den tilslutning og betydning, man fra starten havde håbet. Deltagerantallet gik de første år tilbage og arbejdet kom ud i en krise.

I foråret 1929 gik Hjertholm i gang med et vældigt agitationsarbejde rundt i skoler og forsamlingshuse, og samtidig blev kravene til deltagernes indsats slækket noget, så der mere blev lagt vægt på arbejdets interessevækkende karakter, end på selve de opnåede faglige resultater. Nu skulle det briste eller bære. Resultatet blev over forventning, 206 deltagende meldte sig til arbejdet i 1929, og dermed var de første vanskelige år overstået og arbejdet har gået sin støtte gang siden. Der har nok været vanskeligheder siden, f. eks. 30-ernes kriseår. Også arbejdsformen og opgaverne har vekslet i takt med tidens udvikling, men det er en anden historie. Alle i arbejdets ledelse har siden været enige i, at det landøkonomiske ungdomsarbejde skal være et tilbud til de unge om frivilligt at påtage sig en opgave med at passe jord eller husdyr og at føre regnskab hermed, så vidt evnerne strækker. Det er konsulentens opgave at være hjælper i arbejdet med råd og vejledning, hvor det trænges, at være opmuntrende og interessevækkende, hvor det er fornødent. Tilbudet gælder alle unge uanset evner. Samtidig er det et tilbud til forældrene om at hjælpe dem med at lede børnenes interesser i god retning.

Arbejdsopgaver: Som nævnt startede man med jorddyrkning, og dette har naturligt haft og har stadig de fleste deltagere. Der begyndes med lette opgaver som dyrkning af løg, rødbeder og kål, senere går deltagerne i kast med mere krævende ting som asier, tomater m. v. I marken dyrkes lidt større arealer med roer eller kartofler. Et særligt kapitel har været hørdyrkning. Deltagerne dyrkede 1 à 2 sk. ld. med spindhør til

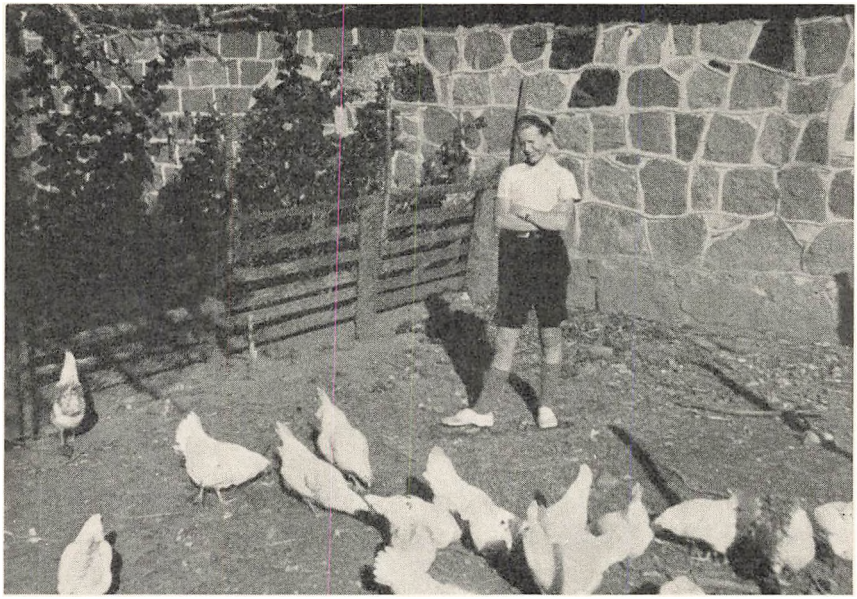

Opdræt af kyllinger er en god opgave for ungdomsdeltagere (Naaby).

Tommerup Hørfabrik. Hørren skulle luges, den skulle ruskes, tærskes og rødnes. Det var et stort arbejde, til gengæld fik deltagerne dejlige linnedvarer som betaling. Mangen ung pige eller karl har herigennem samlet sig udstyr, som ikke mindst i krigens vanskelige tid var af stor værdi, når der skulle sættes bo. Der var poesi over hørdyrkningen, men det var samtidig slid, det må ikke glemmes. Rationalisering og stigende arbejdslønninger har slået hørdyrkningen ud.

Pasning af husdyr kom som nævnt med fra 1930. Ligesom ved pasning af jord, var opgaven stilet lidt for højt. Udvalget finansierede indkøb af avlsdyr, svin og kalve. De kneb somme tider med, at børnene og dermed forældrene kunne klare forpligtelserne under 30-ernes krise. Resultatet blev somme tider gråd og vrede i stedet for glæde og interesse. Nu holdes husdyr for deltagernes regning og risiko, til alle parters tilfredshed.

De første år var der en hel del noget ældre unge med i arbejdet, dels kunne ungdomsarbejdet den gang give en ekstra skilling, der var meget velkommen til en lille sommerløn, dels var foreningerne af unge landmænd endnu ikke dannet. Derfor tog ungdomsudvalget sig for at arrangere mere praktisk teoretisk undervisning, navnlig skal nævnes en

række malkekursus i håndmalkning med fru Mette Tovborg Jensen som leder.

Som en naturlig udvikling af dette kursusarbejde dannedes de første foreninger af unge landmænd. Det var ofte forhenværende ungdomsdeltagere, der havde fået lyst til at arbejde videre med problemerne, efter at de var blevet for gamle til at være ungdomsdeltagere. Den første forening af unge landmænd oprettedes i Kongsted, vist nok i 1932.

Sommermøder: I en årrække indbød ungdomsudvalget forældre og deltagere til sommermøder på Sydsjællands Landbrugsskole. Møderne havde til at begynde med stor tilslutning. Mange af landets bedste kvinder og mænd førte ordet ved disse møder, og værdifulde tanker er sat i gang. Sommermøderne sluttede med underholdning, og her må især nævnes nogle år, hvor gdr. Chr. Hansen, Hammer, havde skrevet forskellige dramatiseringer af „Gøngehøvdingen" og sammen med lokale amatører opførte spændende scener af Gøngehøvdingens liv.

Husholdningsundervisning for unge piger. Da karlene havde skilt sig ud fra 4 H-arbejdet, snakkede pigerne meget om, at der blev gjort for lidt for dem, de ville også have faglig undervisning. I 1943 blev en

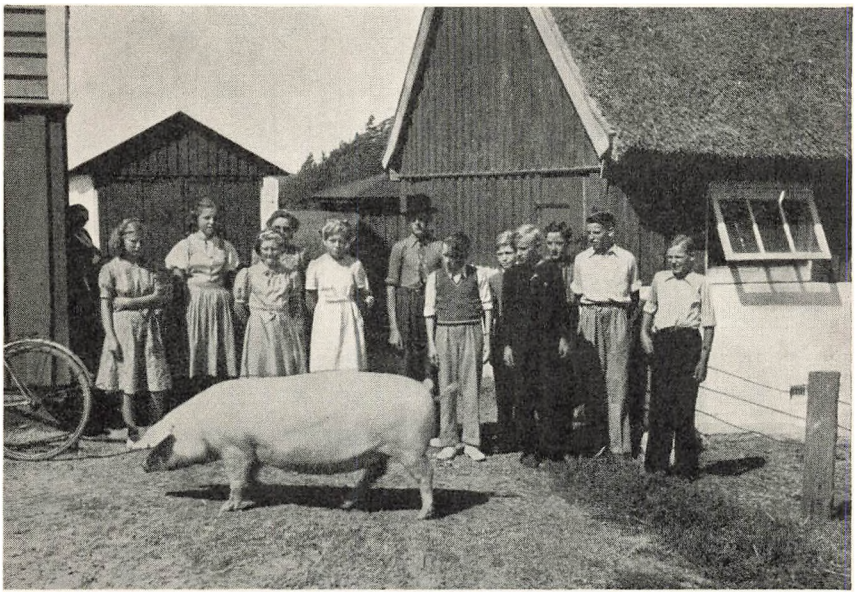

Mange ungdomsdeltageres drøm er at få lov at passe en rigtig præmiegris (Baarse Vesterskov).

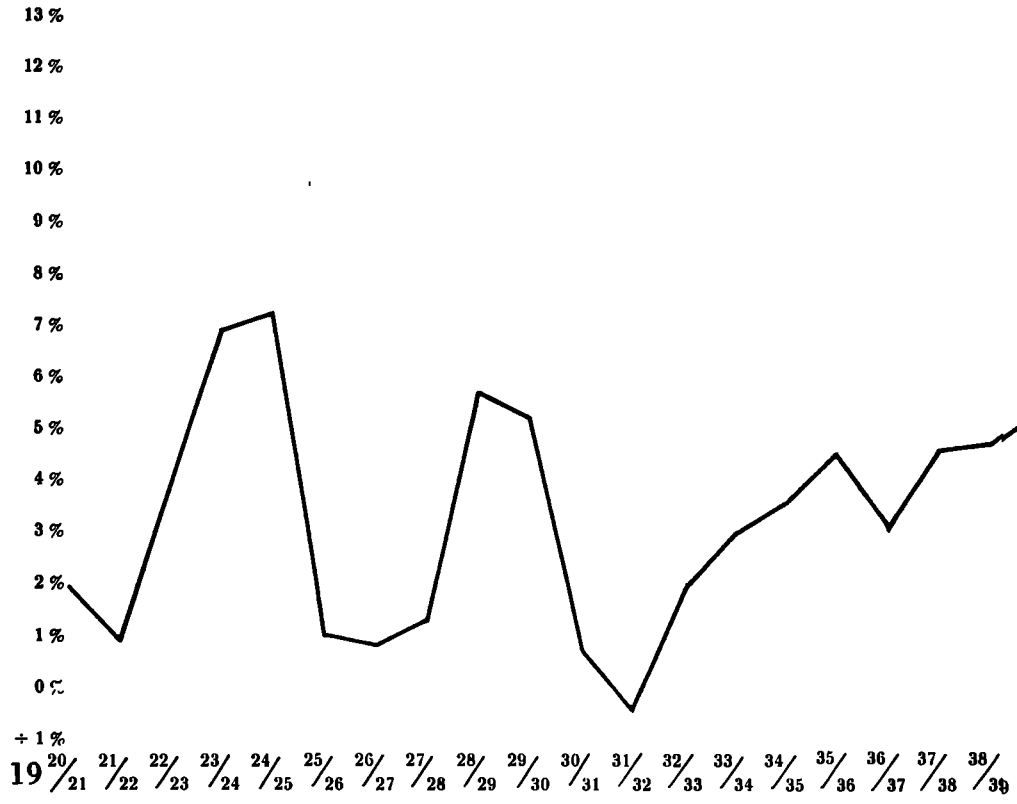

gammel ungdomsdeltager, Henny Hansen fra Kyse, færdig med sin uddannelse til husholdningslærerinde. Ungdomsudvalget antog hende som konsulent og indbød unge piger til kursus i madlavning m. v. Tilslutningen blev over forventning, idet der allerede den første sommer meldte sig 110 deltagere på 6 hold.

Den gode tilslutning holdt sig desværre ikke. I takt med landbohjemmenes affolkning for ung kvindelig medhjælp faldt tilslutningen igen gradvis, så der de senere år kun har været 50-60 piger med på 4-5 hold.

Et mere varigt spor har husholdningsundervisningen sat sig, idet mange af de afholdte kursus har givet de unge piger lyst og mod til at danne deres egne foreninger af unge piger i tilslutning til foreningerne af unge landmænd.

Tilslutningen til arbejdet.

Selv om det samlede antal deltagere i ungdomsarbejdet har bevæget

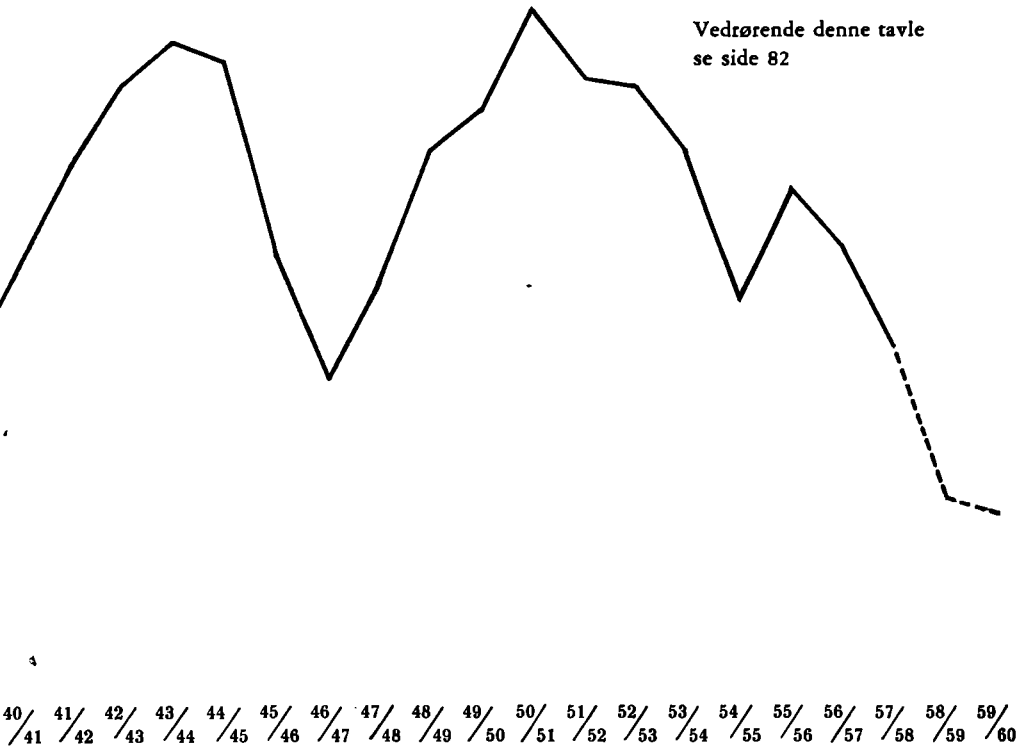

sig en del gennem årene, så har antallet af egentlige 4 H-deltagere siden 1930 været meget konstant, hvilket fremgår af nedenstående.

	4 H-deltagere	4 H-deltagere, Holsteinsminde	Husholdning	Ialt
1926	80			80
1935	243	41	0	284
1940	231	39	0	270
1945	254	45	173	472
1950	234	46	120	400
1955	265	40	100	405
1960	261	26	58	345
1961	269	26	38	333

Det skal bemærkes, at en del af husholdningspigerne også har passet almindelige opgaver.

Føring af dagbog er vigtigt. Pigerne skriver interessante ting, synes drengen fra Overvindinge.

Arbejdet, som det foregår nu.

Det er stadig pasning af et stykke jord, der har de fleste deltagere, men i de senere år er der stadig blevet flere og flere, der passer dyr, dels er der mange, der holder kaniner og fjerkræ, men tilslutningen til pasning af kalve og grise har også været stigende de senere år, hertil bidrager, at ungdomsarbejdet nu har en fast udstilling ved landboforeningernes dyrskuer.

Markvandringer: De første år holdtes én markvandring for hele området. Nu holdes der hvert år 7-8 markvandringer, så alle deltagere har mulighed for at komme med på tur rundt til andre deltagere for at se og lære.

Udstillinger: De første år blev ungdomsarbejdet indbudt til at lave egen afdeling ved husmandsforeningernes planteavlsudstillinger, der blev i reglen holdt en eller to om året. Da husholdningsundervisningen blev taget op, kunne ungdomsarbejdet selv lave egne udstillinger, og der holdes nu hvert år 6-8 udstillinger rundt om i forsamlingshusene.

Efterårsmødet har lige fra starten været en samlet afslutning på arbejdet. Ved mødet aflægges beretning om sommerens arbejde, der ud-

deles anerkendelser: sølvmærker og sparekassebøger samt til husholdningspigerne flidspræmier. I forbindelse med efterårsmøder har der jævnligt været biograf, film og dilettant. Møderne samler både børn og forældre i stort tal, 4-500.

Økonomien: Det siger sig selv, at deltagerne gennem deres beskedne kontingent ikke har kunnet klare konsulentløn og kontorudgifter m. v., men organisationerne har fra starten ment, at arbejdet for de unge har været så værdifuldt, at man aldrig har været karrig med tilskud, selv om det har tynget hårdt på foreningernes budget. Arbejdet er også i høj grad blevet anerkendt i videre kredse med økonomisk støtte. Præstø og Sorø amters skolefond har gennem mange år givet betydelige tilskud, og det samme gælder: Bondestandens Sparekasse, Næstved Diskontobank, Næstved Tidende, Det danske Gødningskompagni, direktør E. Lunding, Kali-Importen, Stege Sukkerfabrik, Skrikes stiftelse, og endelig har egnens sparekasser og banker jævnligt og velvilligt ydet sparebøger til deltagerne som anerkendelse for godt arbejde.

Th. Simonsen.

Grundforbedringsvirksomheden

Ved slutningen af første verdenskrig og i årene derefter rejstes der en kraftig bevægelse for at fremme jordens grundforbedring, der bl. a. gav sig udslag i oprettelsen af statens grundforbedringsvæsen under ledelse af ingeniør Th. Claudi Westh, som slog til lyd for, at landbrugsorganisationerne tog dette spørgsmål op ved at nedsætte fælles grundforbedringsudvalg for landbo- og husmandsforeningerne i en større kreds, for eksempel et amt.

Indenfor Sydsjællands Landboforening rejstes spørgsmålet allerede den 19. december 1917 ved et møde i det sydsjællandske planteavlsudvalg af gdr. P. Skærlund, Ugledige, der fremsatte forslag om at tage spørgsmålet om jordernes afvanding op på planteavlsudvalgets program og eventuelt ansætte en konsulent, der særlig skulle tage sig af dette spørgsmål.

Her i Sydsjælland resulterede det i, at man efter forudgående forhandlinger, hvori alle amtets landbo- og husmandsforeninger samt Haslev Landboforening havde deltaget, den 30. marts 1921 oprettede det første faste samarbejde mellem landbo- og husmandsforeningerne i Sydsjælland, ved at oprette Præstø Amts Grundforbedringsudvalg bestående af: Præstø Amts Landboforening, Sydsjællands Landboforening, Næstved og Omegns Landboforening, Haslev og Omegns Landboforening, Sydsjællands husmandsforeninger omfattende Vordingborg- og Præstøkredsen og Næstvedkredsens Husmandsforening.

Ledelsen kom til at bestå af et repræsentantskab på 2 medlemmer fra hver landboforening og husmandskreds samt af et egentligt grundforbedringsudvalg på et medlem fra hver forening valgt af repræsentantskabet.

Grundforbedringsudvalget har kun haft 3 formænd, nemlig: For-

stander J. K. Jensen, Haslev Landbrugsskole, parcellist P. M. Pedersen, Næstelsø, og nu gdr. Hans M. Jensen, Højerup.

Grundforbedringsudvalgets medlemmer fra Sydsjællands Landboforening har genem årene været: gdr. Laurits Hansen, Ugledige, gdr. Rs. Hansen, Remkolde, gdr. Harald Larsen, Ørslev, gdr. H. R. Hansen, Sallerup, og nu gdr. Knud Friis, Teglstrup.

I 1942 kom Stevns Landboforening, Landboforeningen for Stevns, Fakse m. fl. Herreder og St. Heddinge Husmandskreds med i sammenslutningen og endelig i 1954 Haslev Husmandskreds.

Navnet er nu ændret til: Landbo- og Husmandsforeningernes Grundforbedringsudvalg for Syd- og Østsjælland.

Fra 1924 har der været kontor på Kvægtorvet i Næstved og endvidere blev der i 1945 oprettet et filialkontor i Karise. Til hjælp for konsulenten har der været beskæftiget fra 2 til 20 assistenter og medhjælpere, flest i 1944, deriblandt mange landbrugskandidater, ingeniører og konstruktører, som har forstået at komme i god kontakt med landmændene. Præstø amt har været et af de amter, hvor der er foretaget mest grundforbedringsarbejde.

Det største afvandingsarbejde i Sydsjællands Landboforenings område har været Køng m. fl. moser omfattende ca. 2000 ha, hvor Hedeselskabet ledede reguleringen af hovedkanalen og udvalget detaildræningen og kultiveringen.

Den største forandring i jords ydeevne er vel, når den fra at være sur og vandlidende bliver veldrænet med gode afløbsforhold, og der derved er skabt grundlag for at bringe jorden op på stor ydeevne.

Forståelsen heraf medvirkede vel til, at vi i forbindelse med beskæftigelsesspørgsmålet i 1933 fik grundforbedringsloven, der har haft så stor betydning for dræningsarbejder.

Grundforbedringsudvalget måtte i 1956-57, da der blev meddelt, at statstilskuddet til grundforbedringskonsulenters løn og pension ville bortfalde og dermed ændre det økonomiske grundlag for udvalgets arbejde, efter en forgæves forhandling i landbrugsministeriet overveje at få arbejdet ført videre under en anden form.

Forhandlinger med Hedeselskabets direktører, N. Basse og Schlederman Larsen, førte nu til, at Hedeselskabet fra 1. oktober 1957 overtog den af landbo- og husmandsforeningerne drevne grundforbedringsvirksomhed i Næstved og Karise med det samlede personale begge ste-

der fraregnet konsulent K. J. Kristensen, som fortsatte med at lede færdiggørelsen af alle de påbegyndte arbejder for grundforbedringsudvalget. Hedeselskabet udførte fra ovennævnte dato alle nye arbejder under ledelse af distriktsbestyrer P. Gregers Hansen i Roskilde som tilsynsførende.

I sommeren 1958 anmoder konsulent K. J. Kristensen om tilladelse til at fratræde pr. 1. oktober 1958, som bevilgedes.

Hedeselskabet påtager sig fra den samme dato færdiggørelsen af de endnu ikke færdige arbejder for grundforbedringsudvalget. Nogle af landvindingsarbejderne, hvor der kun er udført forarbejder, overtages efter overenskomst helt af Hedeselskabet, således at det kan forventes, at grundforbedringsudvalgets virksomhed og regnskab helt kan afsluttes i 1962.

Grundforbedringsvirksomheden var gennem årene blevet økonomisk godt konsolideret og ved afviklingen er formuen blevet betydeligt forøget, således at Sydsjællands Landboforening har og vil få et ret stort beløb udbetalt som sin andel. Det må dog beklages, at et så betydningsfuldt arbejde ikke fortsat kunne udføres af landbrugsorganisationerne selv og derved samtidig fortsætte med det konsultatoriske arbejde på dete område også.

Hedeselskabet fortsætter nu efter overenskomst grundforbedringsarbejdet her i Sydsjælland med en afdeling i Næstved med distriktsbestyrer A. Madsen som leder og et filialkontor i Karise. Landboforeningens medlemmer kan således stadig få teknisk bistand til grundforbedringsarbejder m. v.

Vi må håbe, at landmændene i fremtiden får arbejdsvilkår, der kan fortsætte med at forbedre Sydsjællands jord til gavn for dem selv og vort land.

K. Friis.

Indkøbs- og financieringsforeningen

I 1957 blev der indenfor landboforeningerne, på grund af det store behov for anskaffelse af maskiner og redskaber m. v., der var blevet i tilknytning til det store opsving, mekaniseringen indenfor landbruget havde taget samt de stigende løsøreværdier, til hvis financiering de hidtidige kreditformer ikke helt havde slået til med hensyn til lånemuligheder til en rimelig rente, undersøgt mulighederne for, at landbruget selv i fællesskab tog opgaven med fremskaffelse af nye låneformer op, for derved at nedsætte rente- og financieringsudgifterne.

Sydsjællands Landboforenings bestyrelse gennemdrøftede sagen og indkaldte den 10. oktober 1957 til ekstraordinær generalforsamling i Præstø, hvor fuldmægtig Charles Jensen fra De danske Landboforeninger redegjorde for hensigten med og starten af en indkøbs- og financieringsforening samt gennemgik normalvedtægter for en sådan.

Bestyrelsens forslag om stiftelse af en sådan forening i tilknytning til Landboforeningen og dens medlemmer vedtoges enstemmigt.

Til bestyrelse for den nye forening valgtes: gårdejerne Knud Friis, Teglstrup, Helweg Christensen, Lestrup, Aage Jensen, Sallerup, Chr. Olsen, Blangslev, og Håkon Foged Hansen, Kalvehave. Bestyrelsen valgte Knud Friis til formand. I 1961 er Helweg Christensen afgået og gdr. Gunner Jensen, Broskov, nyvalgt.

Inden landboforeningernes ordinære generalforsamling den 1. marts 1958 havde der ved velvilje og en forståelse, som heldigvis mange landmænd har for ved sammenhold at fremme og løse opgaver til gavn for helheden, indmeldt sig 62 medlemmer med et garantibeløb på godt 200.000 kr. i Indkøbs- og Financieringsforeningen.

Den kunde efter godkendelse af landsforeningen begynde sin virksomhed.

En del af foreningens medlemmer har ved køb af redskaber, maskiner, vogne og især traktorer, både nye og brugte, henvendt sig og fået købene financierede ved lån med en afdragstid på fra 3 til 5 år i sparekasserne og bankerne til en lavere rente på grund af den gode sikkerhed, foreningen giver.

Medlemstallet er nu 88, så der har været en god tilgang af medlemmer, endvidere har der været et godt samarbejde med de fleste smede- og maskinforhandlere. Det kan derfor forventes, at foreningen fortsat kan virke på sit område for landmændene i tiden fremover.

K. Friis.

Præstø Amts Byggeudvalg

I marts måned 1942 indkaldtes på foranledning af Præstø Amts Grundforbedringsudvalg til et orienterende møde i Næstved med det formål at søge oprettet et sagkyndigt udvalg til at tage sig af det stadig voksende antal henvendelser om sagkyndig bistand i forbindelse med landbrugsbyggeri. Grundforbedringskontoret havde igennem loven om lån og tilskud til opførelse af ajlebeholdere og møddingssteder og senere også ensilagesiloer fået mange henvendelser fra landmænd om at være behjælpelige med udførelse af projekter til disse arbejder samt i visse tilfælde også hjælp til anvisning af nyere, tidssvarende indrettede avlsbygninger. Til dette orienterende møde var indbudt repræsentanter fra alle landbrugsorganisationerne i Præstø amt. Ved mødet var der stor interesse for dette nye arbejdsområde, og det blev enstemmigt vedtaget, at der skulle nedsættes et udvalg med to deltagere fra hver af de deltagende organisationer, hvoraf det ene medlem blev udvalgsmedlem og det andet medlem suppleant. Byggeudvalget nedsætter blandt udvalgets medlemmer et forretningsudvalg bestående af formand, næstformand og kasserer samt vælger to revisorer. Valgene er gældende for to år ad gangen.

Den 2. maj 1942 afholdtes et repræsentantskabsmøde i Næstved omfattende repræsentanter for følgende landboforeninger og husmandskredse: Thureby-Køge og Omegns Landboforening, Stevns Landboforening, Landbrugsforeningen for Stevns, Fakse m. fl. Herreder, Haslev Landboforening, Præstø Amts Landboforening, Landboforeningen for Næstved og Omegn, Sydsjællands Landboforening, Møns Landboforening, Møns Husmandskreds, Sydsjæll. Husmandskreds, Næstved Husmandskreds, St. Heddinge Husmandskreds.

Ved et senere møde den 11. maj 1942 nedsættes det første forretningsudvalg med proprietær Frode Carstensen, Vestervang, som for-

mand, amtsrådsmedlem Carl Jensen, Ørslev Lillevang, som næstformand og proprietær P. Hoy, St. Masnedøgaard, som kasserer. Der blev udarbejdet regler for Præstø Amts Byggeudvalgs virksomhed gående ud på, at udvalget skulle yde vejledning og bistand ved ombygnings- og nybygningsarbejder, udarbejde projekter og anden bistand ved enhver form for landbrugsbyggeri m. v. Eftersom der ikke kunne opnås statstilskud til dette arbejde i lighed med anden konsulentvirksomhed, skal udvalgets virksomhed hvile i sig selv økonomisk og de medlemmer af landbrugsorganisationerne, som måtte ønske en sådan bistand fra byggeuudvalget, betaler herfor efter nærmere vedtagne honorarregler, idet organisationerne ikke udover hjælp ved udvalgets oprettelse og start skal yde nogen form for økonomisk bistand til dette udvalgs arbejde.

I august 1942 ansatte udvalget cand. agro. Iver A. Hansen som udvalgets første bygningskonsulent, og hermed var det forberedende arbejde afsluttet og pr. 1. oktober 1942 påbegyndtes Præstø Amts Byggeudvalgs arbejde som det første i Danmark.

Straks efter oprettelsen af dette første byggeudvalg i Præstø amt blev lignende virksomheder oprettet ud over hele landet og dette arbejde er efterhånden efterlignet i mange andre lande, hvor det som regel er lagt ind under staten, hvilken arbejdsform giver et mindre intimt samarbejde imellem landmændene og deres konsulent.

I den første tid var der et samarbejde med arkitekt Knud Brücker, København, der tidligere havde samarbejdet med professor L. Hansen-Larsen ved forskelligt landbrugsbyggeri og bl. a. også ved udgivelsen af bogen: Nye danske Landbrugsbyninger, der ved sin fremkomst var et brud med den gamle byggeskik, som efterhånden var meget forældet i et moderne landbrug.

I det lange løb var det dog uheldigt at have arkitekten bosat i København, og den landbrugsfaglige konsulent arbejdende i Sydsjælland, hvorfor der, så snart der var sikkerhed for, at der kunne skaffes beskæftigelse til en fast arkitekt på byggeudvalgets kontor, blev truffet en ordning med sådan fast medhjælp.

Den 1. januar 1945 afløstes konsulent Iver A. Hansen af konsulent B. Bahne Kruse, der siden har videreført arbejdet som daglig leder af bygningskontoret. Den første tid efter krigen var vanskelig for udvalgets arbejde, idet de herskende forhold med mangel på materialer og

arbejdskraft medførte byggerestriktioner. Landbrugets vekslende økonomiske vilkår har altid indvirket på antallet og omfanget af byggearbejder i landbruget og den voldsomme kapitalinvestering i landbrugets rationalisering og mekanisering har selvsagt også påvirket byggevirksomheden i nedadgående retning, idet erhvervet ikke på samme tid har kunnet fremskaffe den fornødne kapital til både at gennemføre en vidtgående mekanisering i markbruget og en tilsvarende modernisering af den anden del af produktionsapparatet, landbrugsbygningerne. Tiltrods for denne udvikling i dansk landbrug er der alligevel udført et betydeligt arbejde med at forny og forbedre avlsbygningerne og her især med bedre isolering og ventilering af staldbygningerne, indretning af ensilageanlæg, ændringer af tidligere hestestalde og andre bygningsafsnit til so- og svinestalde m. m. Der er således i årene siden Præstø Amts Byggeudvalg påbegyndte sit arbejde, ydet vejledning og bistand i flere tusinde tilfælde, og mange af disse arbejder har senere kunnet tjene som læresteder for såvel landmænd som håndværkere forud for et byggeri, hvor udvalget ikke direkte har ydet bistand. Herudover er der ved besøg, telefoniske og skriftlige forespørgsler ydet råd og vejledning i utallige tilfælde, hvilken vejledning normalt er ydet uden nogen form for betaling.

Konsulent Bahne Kruse.

Der er gennem en årrække gennemført mange udflugter til nybyggede landbrug for byggeinteresserede landmænd og for hele Sjælland er genemført tilsvarende bedriftsbesøg på nyere landbrug for deltagere fra de fire sjællandske byggeudvalgs områder. Disse besøg aflægges skiftevis i de fire områder, hvori Sjælland er opdelt med hensyn til byggespørgsmål ved talrige bygningsvandringer på gårde i forskellige dele af amtet i sommertiden samt ved vinterens faglige møderækker for landmænd og for unge landmænd. Konsulenten har endvidere igennem deltagelse i danske og udenlandske faglige kursus og seminarier både som kursusdeltager og som lærer haft mulighed for at udvide sit kend-

skab til de seneste erfaringer og forskningsresultater indenfor alle områder af arbejdet.

Videre er der igennem et nøje samarbejde med Landbrugets Byggetjeneste, Landbrugets Rationaliseringsfond, Mekaniseringsudvalget og Byggeforskningsinstituttet samt Landøkonomisk Driftsbureau blevet skabt mulighed for at få fremmet en del af de forsknings- og forsøgsarbejder, som vi fra det praktiske arbejde har følt størst behov for.

Dette samarbejde med kolleger og offentlige institutioner har været til stor gavn for de byggende landmænd og disse erfaringer og resultater står til de landmænds rådighed, der ønsker at benytte udvalgets medarbejdere i forbindelse med et ønsket byggeri.

I januar 1949 afløste amtsrådsmedlem Carl Jensen den tidligere formand, propr. Fr. Carstensen, og Carl Jensen er fortsat byggeudvalgets formand. De øvrige medlemmer af forretningsudvalget er gdr. Albert Schiøler, Toksværd, samt gdr. Gunnar Jensen, Broskov.

B. Bahne Kruse.

D. L. K. i Præstø amt

Da landbrugskrisen i begyndelsen af trediverne efterhånden var blevet næsten katastrofal for landmændene, dannede mejerier, slagterier og L. S. det såkaldte Erhvervsudvalg med den opgave at udføre et arbejde til gavn for landbruget.

En af de første opgaver, man gik i gang med, var kreaturafsætningen, hvor priserne efterhånden var faldet omtrent til nulpunktet (alm. køer fra 6 til 20 øre pr. kg levende vægt), og hvor det samtidig næsten var umuligt at få udsætterkøerne afsat. Prøvede man at få dem afsat gennem sit slagteri, var der flere måneders ventetid.

Erhvervsudvalget holdt en række møder landet over, og der blev gennem mejerierne udsendt tegningslister til dannelse af andelsforeninger — D. L. K. afdelinger —, men først efter et møde på Industribygningen i Næstved med gdr. Jens Thomsen, Hjarup, og propr. Brochsgaard, Vindinge, som talere kom der gang i arbejdet her i Præstø amt. Ved mødet nedsattes et udvalg bestående af formanden for Præstø amts mejeriforening, formændene for de tre andels-svineslagterier i amtet samt valgt af forsamlingen: gdr. Frederik Jensen, Toftkær, Sigerslev, og forpagter H. Fabricius, Nysø, og sidstnævnte valgtes til formand.

Efter en række møder i udvalget i løbet af vinteren og i samarbejde med de øvrige sjællandske amter nåede man til at kunne indbyde til en stiftende generalforsamling på Klostergården i Rønnede den 31. maj 1934, hvor der var mødt valgte repræsentanter for 68 mejerikredse — de såkaldte kødudvalg. Med enstemmig tilslutning fra de over 200 mødte repræsentanter vedtoges det at danne en D. L. K. afdeling for Præstø amt, og love, som var udarbejdet i samarbejde med de andre sjællandske amter, blev vedtaget.

Den første bestyrelse blev på 9 medlemmer, og det tør siges, at en hård opgave var lagt på dens skuldre. Imidlertid var det en bestyrelse, der tog fat med på arbejdet med ildhu, og man var lige fra starten enige om at samarbejde med amtets 3 andels-svineslagterier til trods for, at

kun én af disses direktører med fuld musik gik ind for dette samarbejde Tiden har vist, at denne tanke var rigtig, selvom den selvfølgelig ikke billigedes af Næstved Kvægtorvs daværende ledelse.

Efterhånden som sommeren i 1934 gik, enedes man om at starte i de sjællandske afdelinger den 10. september, og her i amtet vedtoges at starte med 2 salgsledere, én for Køge og Haslev, og én for Masnedsund og Næstved. Det blev to mænd, som landmændene på deres egn havde stor tillid til, og vi var heldige med valget af H. P. Hansen, Lov, og Mads Nielsen, Holtug.

Det eneste sted, hvor vi var klar til at modtage kreaturer, var i Næstved, så man måtte i gang med at lave modtagelsespladser de andre 3 steder, og dette kunne naturligvis ikke nås inden starten. I Masnedsund gik det nogenlunde, idet slagteriet stillede sin modtagelsesstald — et blikskur — til rådighed, men i Haslev og Køge måtte der gøres noget omgående. Man prøvede i starten at modtage dyrene ved nogle bomme på jernbaneterrænet, men det kunne naturligvis ikke gå i længden, og det vedtoges da at bygge en stald til 100 kreaturer på jernbaneterrænet ved siden af Køge slagteri, grunden tilhørte slagteriet.

Stalden kostede 12.000 kr. (!!) og planering af plads og med indsyningsramper ialt 17.000 kr, og indtil den blev færdig, måtte man klare sig med et telt!

I Haslev lykkedes det at leje stalden på Carstensens Hotel, men pladsen var for lille og i 1938 byggedes en stald til ca. 60 dyr på jernbanens terræn ved siden af slagteriet, og den kostede 11.000 kr.

Efter at pladserne i Køge og Haslev var bragt i orden, måtte turen komme til Masnedsund, hvor veterinærmyndighederne var meget utilfredse med slagteriets gamle blikskur og i 1941 købtes bygningerne til Masnedsund gamle færgegård, og det vedtoges at bygge en stald til 200 dyr. Både stalden i Køge og den i Masnedsund er seneret udvidet, således at der kan modtages det nødvendige antal kreaturer og kalve.

Men hvorledes gik det nu med den økonomiske side af sagen? Takket være medlemmernes begrænsede ansvar — 2 kr. pr. indtegnet kreatur over 2 år — lykkedes det at få et samarbejde med Andelsbanken til gavn for begge parter, og lige fra starten er der blevet fradraget 50 øre pr. kreatur, indtil de 2 kr. pr. kreatur var indbetalt. Det er alle disse halvkroner, der med tiden er blevet til stalde på vore modtagelsespladser, og takket være landmændene her i amtet er det blevet til store be-

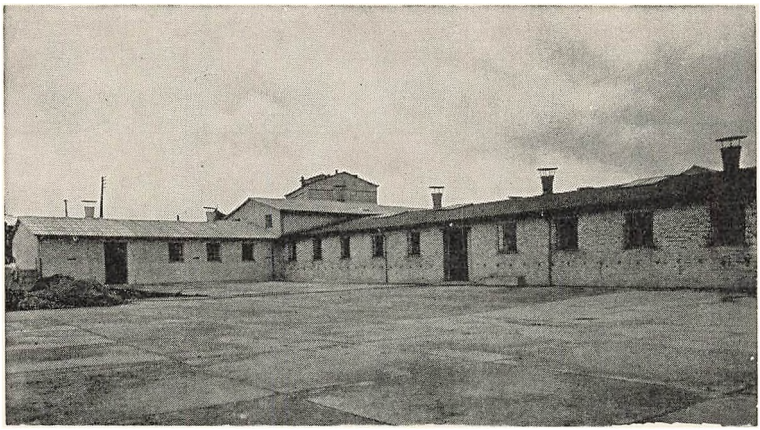

Samlestald i Vordingborg.

løb og vor afdeling her i amtet er stadig landets største og har været det lige fra starten.

Man kan egentlig ikke påstå, at landboforeningerne og husmandsforeningerne i starten var særlig venligt stemt overfor D. L. K. — Det var noget med L. S., og dem var de ikke altid glade for! Der var dog ikke gået mange år, før man forstod os og vort arbejde, som ene og alene er baseret på ved sammenhold at gavne alle landmænd, lige fra godsejeren til den mindste jordbruger. Hidtil havde vi jo været henvist til at handle med handelsmænd eller slagtere, og her er det fagmanden, både med hensyn til dyrenes vægt og deres kvalitet, der står overfor ikke-fagmanden, og så er der ingen tvivl om, hvem der har de bedste vilkår. Nu overlades arbejdet til vore salgsledere, der også selv er fagmænd og til enhver tid orienteret om udsigten for handelen og om priserne. For de fleste landmænd en absolut fordel.

Endelig må man heller ikke glemme den betydning, det har haft for hele vor kreatureksport, at D. L. K.s landsforening blev startet. Dette førte til dannelsen af *Landbrugsministeriets Kvæg- og Kødudvalg,* som netop tog grundtankerne for D. L. K.s dannelse op og fjernede det overflødige fra markederne, således at de gældende priser for eksport og hjemmemarked blev nogenlunde ens. Dette arbejde førte samtidig til udryddelsen af kvægtuberkulosen og senere af smitsom kastning og nu leukosen, samtidig med at der blev skaffet midler til bygning af frysehuse og eksportstalde ved grænserne. Også vore svineslagterier er her

fulgt med tiden og har bygget moderne kreaturslagterier, kølerum og fryserum, således at alt kød kan få den bedst mulige behandling efter slagtningen.

Hvorledes har udviklingen da været for D. L. K. her i Sydsjælland?

Det første fulde regnskabsår var

1935	med en omsætning på	10.902	dyr til et beløb af	1.554.241,77
1940	var omsætn. steget til	20.153	„ „ „ „ „	6.393.381,62
1945	var omsætningen	19.323	„ „ „ „ „	8.959.250,71
1950	„ „	16.283	„ „ „ „ „	13.413.276,19
1955	„ „	23.702	„ „ „ „ „	20.001.897,61
1960	nåede den helt op på	35.067	„ „ „ „ „	32.078.695,91

Den hidtil største uge: 25-26. april 1960 med ialt 1009 dyr, heraf 400 i Masnedsund.

D. L. K.s landssekretariat indhenter markeds-oplysninger og yder i ugentlige beretninger herom værdifuld støtte til landets 37 afdelinger, deres salgsledere og kontorer i det daglige arbejde, samt ofrer, sammen med afdelingerne, årligt store beløb på dette samt på noteringer og annoncer i bladene, således at vore medlemmer derigennem kan være orienteret om priserne. I samarbejde med de landøkonomiske foreninger udstilles slagtedyr med angivelse af vægt og pris pr. kg levende vægt ved dyrskuerne her i amtet — også til gavn og oplysning for landmændene. Gennem repræsentation i OXEXPORT er D. L. K. medbestemmende om eksport og priser. Formanden for D. L. K.s Landsorganisation er næstformand i Oxexport, og endelig er D. L. K. repræsenteret i Landbrugsrådet, Andelsudvalget og Hudecentralen.

D. L. K. i Præstø amt står i dag med alle vore samlepladser i en sådan orden:

1. at de kan modtage de nødvendige antal kreaturer og kalve,
2. at alle veterinære krav er opfyldt, således at der kan eksporteres direkte fra staldene, og
3. at kreaturer, som slagterierne her kan anvende, er der let adgang for disse til at skaffe sig på den bedste måde, med de mindste omkostninger.

På alle vore 4 modtagelsespladser kommer hver uge opkøbere fra Oxexport, der har ⅔ af hele eksporten af kreaturer og ⅓ af kalve.

D. L. A. M.

i landbrugsmekaniseringens tjeneste

Landboorganisationerne og andelsbevægelsen har i tidens løb sammen oprettet mange indkøbs- og salgsorganisationer, hver med sit specielle område: korn og foderstoffer, kunstgødning, frø, konsumvarer, mejeri- og slagteriprodukter, byggematerialer; som en af de første organisationer, der blev oprettet umiddelbart efter 2. verdenskrig, kom Dansk Landbrugs Andels Maskinindkøb, i daglig tale benævnt som D. L. A. M.

D. L. A. M. oprettedes i 1947 af 17 store andelsforetagender i samarbejde med landbo- og husmandsforeningerne. Her skal nævnes, at det var en kreds af fremsynede landmænd indenfor de nævnte organisationer, der fandt, at landmændene selv burde have en organisation indenfor landbrugsmaskinbranchen, der kunne lede salget og distributionen af landbrugsmaskiner i den kommende mekanisering af dansk landbrug, for dermed at virke prisregulerende på landbrugsmaskinpriserne, ligesom tilfældet har været indenfor de andelsorganisationer, der omsatte korn, foderstoffer, frø, kunstgødning, konsumvarer m. m.

D. L. A. M.s første salgsorganisation fik hovedkontor på Axelborg med salgsledere fordelt over hele landet til at forestå det daglige salg. Dette gik imidlertid ikke efter hensigten, navnlig fordi man ikke havde nogen slagkraftig serviceorganisation, hvor kunderne kunne få repareret de maskiner, de havde købt. Dette blev imidlertid rettet i midten af 1950-erne, da man erhvervede Mullerup maskinfabrik i Ullerslev på Fyn, hvortil man så flyttede hovedkontoret, og hvor det efter flere udvidelser stadig har til huse.

I 1955 rekonstruerede man så hele D. L. A. M.s organisation og oprettede salgsafdelinger med tilhørende moderne værksteder over hele

landet, afdelingernes antal blev forøget år efter år, og afdeling nr. 30 er ved at blive oprettet. Til disse afdelinger hører for tiden 70 moderne servicevogne. At forøgelsen af afdelingernes antal er den rette vej, og at den fremover vil vise sig at være rigtig, er der ikke tvivl om, hvilket den øgede omsætning og gode økonomiske status beviser. Ved rekonstruktionen i 1955 var den årlige omsætning 4,8 mill. kr. med et betydeligt underskud, men omsætningen steg år efter år, og underskuddet blev mindre og mindre, indtil der i 1958 var balance. I 1959 var omsætningen 21,0 mill. med et overskud på 380.000 kr., hvilket er en fremgang på 31 pct., en af de største fremgange noget andelsforetagende har kunnet fremvise det år. Der er navnlig 2 grunde til omsætningsforøgelsen, som fortjener at blive nævnt, nemlig for det første det forbedrede udvalg af traktorer og mejetærskere, som D. L. A. M. kunne fremvise på sit salgsprogram, for det andet den nye garantikapitaltegningsordning, som gør den enkelte landmand, der tegner garantikapital til D. L. A. M., til en mere personlig andelshaver i andelsmaskinindkøbet.

Som en af de nyeste afdelinger indenfor D. L. A. M. kommer den nye afdeling i Lundby, som blev oprettet i august 1960 på foranledning

D. L. A. M.

af de 2 landboforeninger og de 2 husmandsforeninger i Sydsjælland. Man erhvervede det gamle el-værk i Lundby, som har vist sig at være ideel til formålet. Her indrettede D. L. A. M. et moderne maskin- og traktorværksted, og der er god udenomsplads til en kommende maskin- og udstillingshal; endvidere er der bolig for værkføreren.

Som forretningsfører blev antaget landbrugskandidat Svend E. Kristoffersen, der tidligere har været ansat som vandingskonsulent ved D. L. A. M.s hovedkontor. Værkstedet, der beskæftiger 5 mand, har værkfører S. Mahler som leder. Til afdelingen hører servicevogn, som dækker Sydsjælland og Møn, og afdelingens område dækker hele Sydsjælland syd for linien Næstved - Holme-Olstrup - Toksværd - Everdrup - Bækkeskov ud til Præstø fjord samt Møn. Til afdelingen er endvidere knyttet 2 salgsledere.

Mange landmænd mener, at D. L. A. M.s maskinprogram ikke er omfattende nok, og jeg vil derfor gennemgå maskinprogrammet, som det for øjeblikket ser ud. Det viser sig ved en nøjere gennemgang, at D. L. A. M. har alle de maskiner, som en moderne landbrugsbedrift i dag kræver.

D. L. A. M. forhandler traktorer fra 2 af verdens ældste traktorfabrikker, nemlig Bolinder-Munktell, Eskildstuna i Sverige, som hører ind under Volvo-koncernen, samt fra Deutz dieselmotorfabrik i Tyskland.

Fra Bolinder-Munktell føres 5 størrelser: BM 425 Krabat, benzin 32 hk; BM 230 Victor, diesel 33 hk; BM 320 Buster, diesel 40 hk, BM 350 Boxer, diesel 52 hk; BM 470 Bison, diesel 70 hk.

Fra Deutz: D 15, 1-cyl. diesel, 14 hk; D 25, 2-cyl. diesel, 24 hk; D 30, 2-cyl. diesel, 28 hk. Alle disse Deutz traktorer er luftkølede. Iøvrigt er alle de ovennævnte traktorer forsynet med de nyeste tekniske forbedringer.

Fra Bolinder-Munktell leveres endvidere 3 størrelser mejetærskere: 5 fods bugseret, 6 fods bugseret, samt 10 fods selvkørende.

Af pick-up pressere føres „Svecia" lavtrykspresser, som fremstilles i Sverige, samt „Jones-Ballers" højtrykspresser, som fremstilles i England.

Fra Sverige kommer endvidere de berømte Øverum plove i typerne: Sefyr, Sesam samt den helautomatiske plov Delfin.

Af grønthøstere kan leveres Tiwe 1100, Minor, som fremstilles i

Sverige, samt den dansk fremstillede Ørum 600, som er beregnet for mindre traktorer.

Fra Thermænius i Sverige leveres dræningsmaskinen „Grævlingen", der graver dræningsgrøfter til en dybde af 1,85 m.

Fra Tyskland leveres „Favorit" slåmaskiner og sideriver, samt Mannesmann vandingsanlæg.

Af roeoptagere leveres „Ideel", „Mullerup" samt „Nisap".

Fra maskinfabrikken „Mullerup" leveres 12 forskellige typer landbrugsvogne, anlæg til nedfældning af flydende ammoniak, kulturharver, radrensere, 2-, 4-, 5- og 6-rk. cambridgetromler, staldrensningsanlæg efter svensk patent, samt automatiske fodringsanlæg til svinestalde, og som den sidste nyhed grønthøsteren „Muldfri" med vandret roterende skæreorganer.

Endvidere kan fra forskellige danske fabrikker leveres: plove, såmaskiner, fodervogne, sækkevogne, trillebøre, kornsnegle, førerhuse til alle traktormærker, helårsharver, trykluftanlæg, centrifugalspredere, staldgødningsspredere, roetørvaskere, kværne, sækkelæssere, ajletønder, front- og bagmonterede lasteapparater i alle dimensioner til traktorer og lastvogne, desuden forhandles BM's entreprenørmaskiner.

Skal jeg til sidst drage en konklusion af det første 1½ års arbejde for D. L. A. M. i Sydsjælland, må det blive derhen, at alt for mange landmænd har for lidt kendskab til D. L. A. M.s arbejde for landbruget eller er forkert orienteret. Mange har kun hørt om D. L. A. M. hos deres lokale smed eller maskinforhandler, og at disse oplysninger ikke altid er i overensstemmelse med de faktiske forhold, kan vel ikke undre nogen. Mange landmænd er heller ikke klar over, at de som medlem af mindst 4 organisationer, f. eks. mejeri, slagteri, brugsforening, landbo- eller husmandsforening, står direkte bag D. L. A. M., og således burde være interesseret i, at D. L. A. M. får de bedst tænkelige vilkår at arbejde under, til gavn og glæde for dansk landbrug.

Sv. E. Kristoffersen.